

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ประกาศพระราชบัญญัติ

และ

พระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๖๘

โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ

พิมพ์ครั้งแรก

ราคา ๖ บาท

12/10/2566

๒ ๒

สารบัญ

กฎหมายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

พระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติเหรียญศารทูลมาลา	หน้า	๑
พระราชบัญญัติธนบัตรแก้ไขเพิ่มเติม	หน้า	๖๘
พระราชบัญญัติกองหนุนข้าราชการในพระราชสำนัก แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๘	หน้า	๑๐๗
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ การเดินทางอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๘	หน้า	๑๔๓
ประมวลแพ่งและพาณิชย์	หน้า	๑๘๒

พระราชกำหนด

พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก แก้ไขเพิ่มเติม	หน้า	๑๖๖
--	------	-----

พระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาเรื่องจัดซื้อที่ดินสร้างทางรถไฟ จากนครราชสีมาไปจังหวัดขอนแก่น	หน้า	๑๒
---	------	----

พระราชกฤษฎีกาเรื่องจัดซื้อที่ดินเพื่อประโยชน์	
รถไฟสายบุรีรัมย์บางบัวทอง	หน้า ๑๐๕
พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนกรรมการจัดซื้อที่ดิน	
สร้างทางรถไฟสายตัวนอก และ	
ตัวนอกเฉียงเหนือ	หน้า ๑๔๕
พระราชกฤษฎีกาให้ ไซ้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย	
แพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้	
ตรวจชำระใหม่	หน้า ๑๘๐

สัญญา

สัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยแบบพิธีการศุลกากร	
กับโปรโตคอล ในกรุงสยาม	หน้า ๑๒๕

ประกาศต่าง ๆ

ประกาศใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ที่จับบท	หน้า ๒๒
ประกาศใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ที่ราชบุรี	หน้า ๒๔
ประกาศใช้พระราชบัญญัติรถจ้างที่ราชบุรี	หน้า ๒๖
ประกาศเปลี่ยนแก้ข้อความในประกาศพระราชทาน	
อำนาจพิเศษแก่บริษัทเบงกีสยามกัมมาจล	หน้า ๗๕

๗

ประกาศขยายเวลาหวงห้ามและจัดซื้อที่ดิน สร้างการทดน้ำแควสุพรรณ	หน้า ๘๕
ประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแก่บริษัทไฟ สายบางบัวทอง	หน้า ๘๘
ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่อง แต่งตัวตำรวจภูธร พ.ศ. ๒๔๖๘	หน้า ๑๑๐
ประกาศให้ใช้สัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยแบบ พิธีการศุลกากรกับโปรโตคอลในกรุงสยาม	หน้า ๑๒๕
ประกาศเนื่องในหนังสือสัญญาว่าด้วยส่งผู้ร้ายข้ามแดน ระหว่างสยามกับอังกฤษลงวัน ๔/๑๒/๑๒๕	หน้า ๑๒๗
ประกาศยกเลิกแพรบั๊กสำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จุลจอมเกล้าฝ่ายใน	หน้า ๑๕๔
ประกาศใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ ที่นครสวรรค์	หน้า ๑๕๗

ข้อบังคับต่าง ๆ

กฎข้อบังคับระเบียบการปกครองที่อาศรัย ในพระราชฐาน พ.ศ. ๒๔๖๘	หน้า ๑๑๔
---	----------

ก

ทหารบก

ประกาศแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งตัว

ทหารรักษาวัง ฯ	หน้า ๖๗
ประกาศขุดเล็กกองพันที่ ๓ กรมทหารรักษาวัง ฯ	หน้า ๘๗
ประกาศขุดเล็กการแต่งเครื่องแบบครึ่งยศขาว และใช้เครื่องครึ่งยศกรมทหารรักษาวัง ฯ	หน้า ๑๓๕
พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบกแก้ไข เพิ่มเติม	หน้า ๑๖๖

ทหารเรือ

ประกาศแก้ไขพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวทหารเรือ หน้า ๕๔

ตำรวจ

ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัว

ตำรวจภูธร หน้า ๑๑๐

กระทรวงการต่างประเทศ

ประกาศให้ใช้สัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยแบบพิธี

สุลกาศกรกับโปรโตคอลในกรุงสยาม หน้า ๑๒๕

ประกาศเนื่องในหนังสือสัญญาว่าด้วยส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ระหว่างสยามกับอังกฤษลงวัน ๔/๑๒/๑๒๕   หน้า ๑๒๗

กระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศให้รื้อถอนหาแร่ตามพระราชบัญญัติ   หน้า ๓๔
ประกาศเพิ่มเติมประเภทไม้หวงห้ามในจังหวัดสระบุรี   หน้า ๕๕
ประกาศเพิ่มเติมประเภทไม้หวงห้ามในมณฑลปัตตานี   หน้า ๕๗
ประกาศยกเลิกกฎเสนาบดีเรื่องค่าธรรมเนียม
สำหรับขุดหาพลอยต่าง ๆ   หน้า ๖๓

กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ประกาศงดเก็บเงินภาษีไร่อ้อย ที่พิศณุโลก อุดรดิฐ   หน้า ๕๕
ประกาศเลื่อนขั้นที่นาตำบลสองพี่น้อง จันทบุรี   หน้า ๖๑
ประกาศลดขั้นที่นาตำบลไผ่แสวง ฉะเชิงเทรา   หน้า ๖๒
ประกาศเลื่อนขั้นที่นาตำบลคลองกระแซง เพ็ชรบุรี   หน้า ๖๖
ประกาศห้ามการค้าขายเบ็งเชื้อเข้าหมัก ที่จันทบุรี   หน้า ๗๑
ประกาศการจำหน่ายธนบัตรอย่างใหม่ราคาหนึ่งบาท   หน้า ๗๓
ประกาศยกเว้นเงินอากรค่านาคูโค สุพรรณบุรี   หน้า ๘๓

ประกาศดัดตราเงินรัชชูปการบางตำบล ในท้องที่ ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์	หน้า ๑๓๓
ประกาศเลื่อนแปลดัดตราอากรค่านาในท้องที่ ทันนครศรีธรรมราช และพิทลุง	หน้า ๑๕๑
ประกาศห้ามการค้าขายแบ่งเช่าหมัก ในท้องที่ มณฑลนครสวรรค์ นครไชยศรี	หน้า ๑๗๒

กระทรวงคมนาคม

ประกาศเปลี่ยนอัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ ต่างประเทศแลภายในพระราชอาณาจักร	หน้า ๑๑๙
---	----------

กระทรวงพาณิชย์

ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่จักรวรรดิ	หน้า ๖
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่สัมพันธวงศ์	หน้า ๑๐
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่สามแยก	หน้า ๑๖
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่บางรัก	หน้า ๔๐
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่พระราชวัง	หน้า ๕๓
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่สำราญราษฎร์	หน้า ๖๔
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่สามยอด	หน้า ๖๕

ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่บ่อมปรัม	หน้า	๘๓
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่ชนะสงคราม	หน้า	๘๕
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่นางเลิ้ง	หน้า	๑๒๓
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่บางขุนพรหม	หน้า	๑๔๑
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่ประทุมวัน	หน้า	๑๕๕
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่บ้านทวาย	หน้า	๑๖๔
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในท้องที่สาทร	หน้า	๑๗๐
ประกาศเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ในสามเสน,บางซื่อ, คูสิตและพญาไท	หน้า	๓๒๖

กระทรวงมหาดไทย

ประกาศเพิ่มเติมยาเสพติดให้โทษ	หน้า	๕
ประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษ	หน้า	๑๕
ประกาศจดทะเบียนรถยนต์ ที่จันทบุรี	หน้า	๔๒
ประกาศจดทะเบียนรถยนต์ ที่ราชบุรี	หน้า	๔๔
ประกาศจดทะเบียนรถข้างที่ราชบุรี	หน้า	๔๖
ประกาศเรื่องยาเสพติดให้โทษ	หน้า	๓๘
ประกาศขยายเขตร์สุขาภิบาลเชียงใหม่	หน้า	๘๕
ประกาศขยายเขตร์สุขาภิบาล พิจิตร	หน้า	๑๓๖

ประกาศห้ามจุดประทัด ดอกไม้เพลิง ปลั่ย่อยโคมลอย หน้า ๑๖๒
 ประกาศว่าด้วยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ
 รถยนต์ ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์ หน้า ๑๖๘

กระทรวงวัง

ประกาศแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งตัว
 ทหารรักษาวัง ฯ หน้า ๖๗
 ประกาศขุบเล็กกองพันที่ ๓ กรมทหารรักษาวัง ฯ หน้า ๘๗
 ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่อง
 แต่งกายทหารรักษาวัง ฯ หน้า ๘๘
 ประกาศยกเลิกการแต่งเครื่องแบบครึ่งยศขาว
 และใช้เครื่องครึ่งยศกรมทหารรักษาวัง ฯ หน้า ๑๓๕
 ประกาศให้คุมเขาสัตว์ประกอบกับเครื่องแบบสีกาก็
 กรมทหารรักษาวัง ฯ หน้า ๓๒๗

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศให้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่พ้ายัพ หน้า ๘
 ประกาศให้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่นครชัยศรี หน้า ๑๘
 ประกาศให้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่จันทบุรี หน้า ๒๐

ช

ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่หนองคาย อุดร หน้า ๒๗
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ตรัง หน้า ๒๕
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่สิงห์บุรี ชัยนาท หน้า ๓๐
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่อุดร หน้า ๓๒
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ลพบุรี หน้า ๕๐
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ราชบุรี หน้า ๕๒
๗๕—๓๒๕
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ขอนแก่น หน้า ๘๐
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ราชบุรี หน้า ๘๑
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ขอนแก่น หน้า ๘๗
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่สกลนคร หน้า ๑๓๕
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่อุดร หน้า ๑๔๒
๑๕๕—๑๖๑
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ปทุมธานี หน้า ๑๗๔
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่ลำปาง หน้า ๓๒๔

พระราชบัญญัติเหรียญศรทูลมาตา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

สมเด็จพระราชาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า นับแต่กาลที่ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชรอบปีที่ ๑๕ ในพระพุทธศักราช ๒๔๖๘ นี้ ซึ่งกองเสื่อป่าอาสาสมัครก็ได้ดำเนินตามกระแสพระบรมราโชบาย จนประสพผลแล้วซึ่งความยั่งยืนมั่นคงเป็นปึกแผ่นแผ่ไปทั่วพระราชอาณาจักรสยามแล้ว จึงเป็นกาลสมควรที่จะสถาปนาเหรียญสำหรับ พระราชทาน เป็นบำเหน็จความชอบ แก่ผู้ที่ปฏิบัติราชการเสื่อป่า ด้วยความ อุตสาหะอันยั่งยืน ที่รับราชการมาครบกำหนด ๑๕ ปีบริบูรณ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติเหรียญ
 ศาสดามหา พระบุทธศักราช ๒๔๖๘ ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม
 พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๒ เหรียญศาสดามหาเทียบเหรียญจักรพรรดิมาลา
 เป็นเหรียญเงินมีลักษณะเป็นรูปจักรหมายยศเสือบ้า ด้านหน้า
 เป็นรูปหน้าเสื่อทรงมงกุฎอยู่กลางในวงจักร ด้านหลังตรงกลาง
 มีอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อ ร. ร. ๖ มีอักษรจากวงรอบข้าง
 บนว่า “บำเหน็จแห่งความยั่งยืน” และจากอักขรที่วงรอบข้าง
 ล่างว่า “ในราชการเสือบ้า ๑๕ ปี” ที่รอยแพรแถบสีดำเหลือง
 สลับกันเป็นลายรุ้งเป็นรูปวิหระสองคมมีเข็มกลัดเงิน เบื้องบน
 แพรแถบจากอักขรว่า เสี่ยช้อย่าเสี่ยศัคย์ สำหรับติดอกเสื่อ
 ข้างซ้าย

มาตรา ๓ ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญศาสดามหาไม่มีประ
 กาศนียบัตร พระราชหัตถ์ เลขาประทับ พระราชลัญจกร สำหรับ
 เหรียญด้วยเป็นสำคัญ

มาตรา ๔ เหรียญศาสดามหาเมื่อผู้รับพระราชทานสิ้นชีพ
 ล่วงลับไปแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ไว้
 เป็นที่ระลึกแก่บุตรหลานสืบต่อไปไม่ต้องสงคืน แต่ผู้ที่ได้รับ
 ต่อ ๆ กันไปดังนี้ จะใช้ติดเหรียญประดับกายไม่ได้ เป็นแต่
 พระราชทานให้แก่ไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น

มาตรา ๕ ถ้าผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญศรทุลมาลาไม่
 ความผิดต้องถอดจากยศเสื่อป่าหรือยศบรรดาศักดิ์เมื่อใด ให้
 เจ้าพนักงานเรียกเหรียญและประกาศนียบัตรคืนทันที

มาตรา ๖ เหรียญศรทุลมาลาตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ สำหรับ
 พระราชทานแก่นายเสื่อป่าชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวน นับแต่
 ชั้นนายหมู่ใหญ่ขึ้นไป

มาตรา ๗ กำหนดเวลาของผู้ที่จะได้รับพระราชทานเหรียญ
 ศรทุลมาลา นี้ ให้นับตั้งแต่วันประกาศของกองเสื่อป่าอาสา
 สมัคให้ผู้นั้นเป็นสมาชิก ผู้ออกจากตำแหน่งประจำการเป็นกอง
 หนุนและกองนอก ไม่นับเข้าในเกณฑ์ที่จะได้รับพระราชทาน

มาตรา ๘ ผู้ใดซึ่งเป็นผู้สมควรจะได้รับพระราชทานตามพระ
 ราชบัญญัตินี้แล้ว แต่ผู้นั้นประพฤตชั่วอย่างใด ๆ ซึ่งทรงพระ
 ราชดำริเห็นว่ายังไม่ควรจะพระราชทานก็จะโปรดเกล้า ๆ ให้
 งดไว้ ยังไม่พระราชทาน หรือถ้าได้รับพระราชทานไปแล้ว
 ภายหลังปรากฏว่าเป็นผู้ประพฤตชั่วตามที่กล่าวมาแล้ว จะโปรด
 เกล้า ๆ ให้เรียกเหรียญและประกาศนียบัตรคืนตามพระราชดำริ
 เห็นสมควร

มาตรา ๙ นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้ใดที่ทรงพระราช
 ดำริเห็นสมควรจะได้รับพระราชทาน จะได้ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ๆ พระราชทานเป็นพิเศษ

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ที่มิได้รับพระราชทานเหรียญนี้ ติด
เหรียญปลอมตั้งผู้ที่ได้รับพระราชทาน

มาตรา ๑๑ ให้กรมปลัดเสนาเป็นเจ้าหน้าที่รักษาพระราช
บัญญัตินี้ ให้ดำเนินไปโดยถูกต้องตามพระราชบัญญัติทุกประการ
พระราชบัญญัติตราไว้แต่วันที่ ๑ เดือนเมษายน พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๕ เมษายน หน้า ๑)

ประกาศกรมสาธารณสุข
เพิ่มเติมชนิดยาเสพติดให้โทษ
ซึ่งจะต้องใช้ ใน พ.ศ. ๒๔๖๘

ด้วยตามประกาศกรมสาธารณสุข ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ กำหนดจำนวนยาเสพติดให้โทษซึ่งจะต้องใช้ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้วนั้น

บัดนี้ มียาเสพติดให้โทษที่จะต้องใช้เพิ่มเติมอีกสองชนิด
คือ

- ๑ Pulmosorum Bailly
- ๒ Tincture of Deodorized Opium

กรมสาธารณสุข

ประกาศมาเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๖๗

รังสิต

อธิบดี

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งตั้งวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของฎผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ฎใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้ขึ้น ให้ผู้เป็น เจ้าของฎผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ดำริว่าจะควรรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๓

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับเป็นเจ้าของฤกษ์ผู้ปกครองเครื่องชั่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอจักรวรรดิ จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕
พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมา ณ วันที่ ๓ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เช่นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๒ เมษายน หน้า ๖)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่มณฑลพายัพ

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็น
ว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพ
เพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๗ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๖ เมษายน หน้า ๘)

๕

บัญชีเพิ่มเติมห้องที่ทึใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
พัยัพ	เชียงใหม่	ฮอด	อมก๋อย บ่อหลวง

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งตั้งวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชบุตรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการตั้งจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตั้งติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของตราผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตั้งติดกับที่ที่ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของตราผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ดำริว่าจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้เป็นเจ้าของอุปกรณ์เครื่องจักร ควบคุม
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอสามพันขวดส์ จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๖ ถึงวันที่ ๓๐
พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๑ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เช่นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓ พฤษภาคม หน้า ๑๐)

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น
เพื่อสร้างทางรถไฟสายต่อจากจังหวัดนครราชสีมา
ไปยังจังหวัดขอนแก่น ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
กรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยามจัดสร้าง

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
ศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือ
เกล้าฯ ให้ทราบทั่วกันว่า ตามซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟหลวง
แห่งกรุงสยาม ตรวจและวางแนวทางให้แน่นอนในการสร้าง
ทางรถไฟสายต่อจากจังหวัดนครราชสีมาไปยังจังหวัดขอนแก่น
และให้เชื่อมต่อกับทางรถไฟที่มีอยู่แล้วที่จังหวัดนครราชสีมา
บัดนี้กรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยามได้อนุวัตร ตามพระราช
กฤษฎีกาตั้งแต่วันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ และได้
ตรวจแนวทางรถไฟได้แน่นอนเสร็จแล้ว จึงทรงพระราชดำริห์
ว่า ถึงเวลาอันสมควรแล้วที่จะจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์
อย่างอื่นซึ่งอยู่ในระหว่างสองตำบล และเพื่อปลดเปลื้องเจ้าของ

หรือผู้ปกครองทรัพย์สินซึ่งมีต้อง ประสงค์ จะจัดซื้อนั้นให้พ้นจาก
เขตห้ามตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขต
สร้างทางรถไฟหลวงที่กล่าวมาแล้ว

โดยเหตุนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราช
กฤษฎีกาไว้มีข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้ยกเลิกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต
สร้างทางรถไฟหลวง ฉบับลงวันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๖ นั้นเสียและให้ใช้พระราชกฤษฎีกานี้แทน ให้
เรียกว่าพระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดิน

มาตรา ๒ ให้กรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยามเป็นธุระในเรื่อง
จัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นตามที่เห็นว่าเป็น เพื่อ
สร้างทางรถไฟจาก จังหวัดนครราชสีมาไปยังจังหวัด ขอนแก่น
ส่วนการที่จะพิจารณาถึงเรื่องสิทธิค่าทำขวัญที่จะพึงคิดให้ ให้
ใช้ข้อความทั้งปวงตามที่มีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดวางการ
รถไฟและทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วย
การจัดซื้อที่ดิน

มาตรา ๓ ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งต้องจัดซื้อ
มีระบุไว้ในท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นับว่าเป็นส่วนหนึ่ง
แห่งพระราชกฤษฎีกานี้ด้วย

มาตรา ๔ เพื่อให้สะดวกแก่การจัดหาซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น และเพื่อจัดการตามที่จำเป็น เพื่อกำหนด และให้เงินค่าทำขวัญ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้ ๑ มหาเสวกโท พระยาราชนกุลวิบูลย์ภักดี อุปราชภาคอีสาน ๒ มหาเสวกตรี พระยาเพชรปानी ฯ สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลนครราชสีมา ๓ มหาอำมาตย์ตรี พระยารำไพพงษ์ บริพัตร นายช่างก่อสร้างเอกกรมรถไฟหลวง เป็นกรรมการจัดซื้อที่ดิน

ประกาศมาณวันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษาคอนพิเศษ เล่ม ๔๒ วันที่ ๑ พฤษภาคม หน้า ๑๒)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ยกเว้นยาเสพติดให้โทษ

ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษายกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัด ตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสำหรับยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แล้ว รวม ๓๕ ขนาน บัดนี้ขอประกาศยกเว้นยาเสพติดให้โทษในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่งกฎเสนาบดีนั้นเพิ่มเติมอีก ๑ ขนาน รวมเป็น ๔๐ ขนาน ดังต่อไปนี้

40. Syrup Cocillana Compound

(Parke, Davis & Co.,)

ศาลาว่าการมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยามรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งดวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นภายในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของฎผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ฎใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ใดนั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของฎผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้คำรับรองและควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับถือเจ้าของฤๅษีปกครองเครื่องขี้ดอง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอสามแยก จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕
มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เซ็นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม หน้า ๒๘)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในท้องที่มณฑลนครชัยศรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกรำไป เมื่อเห็น
ว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนครชัยศรี
เพิ่มขึ้นอีก ๘ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวางโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม หน้า ๓๑)

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไว้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
นครชัยศรี	นครปฐม สุพรรณบุรี	กำแพงแสน บางปลาม้า	บ้านหลวง บ้านยอด วัดโบสถ์ ศาลี
	สมุทรสาคร	กระทุ่มแบน	บางเลน บ้านศรีสำราญ บางตะเคียน ปลายกระทุ่มแบน

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลหนองบัว อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
 ซึ่งโอนไปขึ้นตำบลท่าใหม่ ตำบลเขาบายศรี
 และตำบลสองพี่น้อง

มณฑลจันทบุรีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
 หนองบัว ท้องที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี คือโอนหมู่บ้าน
 บ้านที่ ๖ ไปรวมในตำบลท่าใหม่ โอนหมู่บ้านที่ ๔, ๑๐ ไปรวม
 ในตำบลเขาบายศรี และโอนหมู่บ้านที่ ๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๑
 ไปรวมในตำบลสองพี่น้อง ท้องที่อำเภอเดียวกัน

ทั้ง ๔ ตำบลที่กล่าวมานั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ
 ให้ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้ว คือตำบล
 หนองบัว ตำบลสองพี่น้อง เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗
 ตำบลท่าใหม่ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ และตำบลเขา
 บายศรี เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เหตุฉะนั้นให้แก
 อันว่าการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบล
 หนองบัวเดิม คือหมู่บ้านที่ ๖ ไปรวมอยู่ในตำบลท่าใหม่ หมู่

๒๑

วันที่ ๔ และ ๑๐ ไปรวมในตำบลเขาบายศรี และหมู่บ้านที่ ๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘, ๙, และ ๑๑ ไปรวมอยู่ในตำบลสองพี่น้อง ตรงกับทำเนียบท้องที่ทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวางโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม หน้า ๓๓๓)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ ในมณฑลจันทบุรี

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดัรัสเหนือเกล้าฯ
สั่งว่า ตามความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ รัตน
โกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) มีว่า ถ้าจะทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในหัวเมืองมณฑลใด เมื่อใด
จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น

บัดนี้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า การใช้รถยนต์ในมณฑล
จันทบุรีมีจำนวนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ถึงเวลาสมควรจะใช้
พระราชบัญญัติ เพื่อควบคุมการเดินรถให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
และปราศจากภัยอันตราย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้
พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒)
กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ ลงวันที่ ๑๕
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๐ ในมณฑลจันทบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งเจ้าพนักงานขึ้นสำหรับ
ทำการจัดระเบียบรถยนต์ จักรยานยนต์ คนขับ และกระทำ

การอื่น ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และประกาศแก้ไขเพิ่มเติมนั้น

ส่วนเงินผลประโยชน์อื่นจะพึงได้จากกร จด ทะเบียน ตามพระราชบัญญัตินั้น ถ้าจังหวัดใดได้ประกาศให้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมืองแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เป็นรายได้ของสุขาภิบาลเมืองนั้น ๆ

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๓๕)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ในท้องที่จังหวัดราชบุรี

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว สันตมหาราชวสุ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) มีว่า ถ้าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติในหัวเมืองมณฑลใด เมื่อใด จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น

บัดนี้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า การใช้รถยนต์ในท้องที่จังหวัดราชบุรี มีจำนวนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ถึงเวลาสมควรจะใช้พระราชบัญญัติ เพื่อควบคุมการเดินรถให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและปราศจากภัยอันตราย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๐ ในท้องที่จังหวัดราชบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งเจ้าพนักงานขึ้นสำหรับทำการจดทะเบียนรถยนต์ จักรยานยนต์ คนขับ และกระทำ

การอื่น ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และประกาศแก้ไขเพิ่มเติมนั้น

ส่วนเงินผลประโยชน์อื่น จะพึงได้จากการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เป็นรายได้ของสุขาภิบาลเมืองและท้องที่ในจังหวัดราชบุรี

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๓๖)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
ให้ใช้พระราชบัญญัติรจ้าง ในท้องที่จังหวัดราชบุรี

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือ
เกล้า ๆ สั่งว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ใช้พระราช
บัญญัติรจ้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในหัว
เมืองมณฑลนอกจากกรุงเทพมหานครด้วยนั้น

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ใช้พระราชบัญญัติรจ้าง
รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในท้องที่จังหวัดราชบุรี
ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ส่วนเงินผลประโยชน์อื่นจะพึงได้จากการจดทะเบียนตามพระ
ราชบัญญัติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ พระราชทานให้เป็น
รายได้ของสุขาภิบาลเมืองและท้องที่ในจังหวัดราชบุรี

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๓๘)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลบ้านใหม่ อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย
 ซึ่งยุบไปรวมขึ้นตำบลกุดบง และสำหรับท้องที่ในอำเภอ
 หมาแข้ง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งยุบตำบลเชียงเพ็ง
 ไปรวมขึ้นตำบลเชียงยืน กับยุบตำบลนาแอง
 ซึ่งตั้งตำบลหมากหญ้าขนแทน

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
 บ้านใหม่ ท้องที่อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ไปรวม
 ขึ้นตำบลกุดบง ท้องที่อำเภอเดียวกัน และสำหรับในท้องที่
 อำเภอหมาแข้ง จังหวัดอุดรธานี ได้ยุบตำบลเชียงเพ็งไปรวม
 ขึ้นตำบลเชียงยืน กับยุบตำบลนาแอง ตั้งตำบลหมากหญ้าขน
 แทนแล้ว

ท้องที่ในมณฑลอุดร ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถม
 ศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตลอดทั้งมณฑล ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้น

๑ ก็เป็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลบ้านใหม่ ท้องที่อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย

๒๘

ไปรวมอยู่ในตำบลกุดบง ท้องที่อำเภอเดียวกัน และตำบล
เซียงเพ็ง ท้องที่อำเภอหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ไปรวมอยู่
ในตำบลเซียงขุ่น ท้องที่อำเภอเดียวกัน ตรงกับทำเนียบท้องที่
ทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

๒ ตำบลหมากหญ้า ซึ่งตั้งขึ้นในท้องที่อำเภอหมากแข้ง
จังหวัดอุดรธานี แทนตำบลนาแอ่งที่ยุบ ก็เป็นอันว่าได้ประกาศ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวางโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๓๘)

๒๕

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลแหลมป้อ อำเภอห้วยสตา จังหวัดตรัง
ซึ่งยุบไปพร้อมกับตำบลปะเหลียน ท้องที่อำเภอเดียวกัน

มณฑลภูเก็ตแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
แหลมป้อ อำเภอห้วยสตา จังหวัดตรัง ไปพร้อมกับตำบล
ปะเหลียน ท้องที่อำเภอเดียวกัน ทั้งสองตำบลนี้ได้ประกาศใช้
พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม
พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลแหลมป้อ
เดิม ก็ได้ไปรวมอยู่ในตำบลปะเหลียน ท้องที่อำเภอเดียวกัน
ตรงกับทำเนียบท้องที่ทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวางโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๔๐)

12/10/2566

011732

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในตำบลเขาแก้ว กับตำบลโพนางดำ ท้องที่อำเภออินทรบุรี
จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งโอนไปขึ้นอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
และตำบลห้วยชัน ท้องที่อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
ซึ่งโอนไปขึ้นอำเภออินทรบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

มณฑลอยุธยาแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้โอนตำบล
เขาแก้ว กับตำบลโพนางดำ ท้องที่อำเภออินทรบุรี จังหวัด
สิงห์บุรี ไปขึ้นอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และโอนตำบล
ห้วยชัน ท้องที่อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ไปขึ้นอำเภอ
อินทรบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ทั้ง ๓ ตำบลนี้ได้ประกาศใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้วคือ ตำบลเขาแก้วเมื่อ
วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๖ ตำบลโพนางดำเมื่อวันที่ ๑๕
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๕ และตำบลห้วยชัน เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๖๔ เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ สำหรับตำบลเขาแก้ว กับตำบลโ
พนางดำ ท้องที่อำเภออินทรบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้โอนไปรวม
อยู่ในท้องที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มณฑลนครสวรรค์

๓๑

และตำบลห้วยชัน ท้องที่อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ก็ได้
โอนไปรวมอยู่ในท้องที่อำเภออินทรบุรี จังหวัดสิงห์บุรี มณฑล
อยุธยา ตรงกับทำเนียบท้องที่ทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย
ประกาศแต่วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวงโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๔๑)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลบ้านกึ่ง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี
 ซึ่งยุบไปพร้อมกับตำบลสร้อยพร้าว ท้องที่อำเภอเดียวกัน
 และตำบลห้วยน้ำคำ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
 ซึ่งยุบไปรวมขึ้นกับตำบลแคนเหนือ และตำบลบ้านกึ่ง
 ท้องที่อำเภอเดียวกัน

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
 บ้านกึ่ง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ไปรวมขึ้นกับตำบล
 สร้อยพร้าว ท้องที่อำเภอเดียวกัน และยุบตำบลห้วยน้ำคำ อำเภอ
 ชนบท จังหวัดขอนแก่น ไปรวมขึ้นกับตำบลแคนเหนือ และ
 ตำบลบ้านกึ่ง ท้องที่อำเภอเดียวกัน ตำบลทั้งนี้ได้ประกาศใช้
 พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่า
 การใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ สำหรับตำบล
 บ้านกึ่ง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ได้ไปรวมอยู่ใน
 ตำบลสร้อยพร้าว^{12/10/2566} ท้องที่อำเภอเดียวกัน และสำหรับตำบล

หัวหน้า อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ไปรวมอยู่ใน
ตำบลแคนเหนือ และตำบลบ้านแก้ง ท้องที่อำเภอเดียวกัน
ตรงกับหัวเนียบท้องที่ทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๘

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวงโก ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม น้ ๔๓)

ประกาศให้รื้อถอนแ้ว
ตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่
พ.ศ. ๒๕๖๑ หมวดที่ ๓

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปิดกรรรื้อถอนแ้วตาม
ความในพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ หมวด
ที่ ๓ โหมณฑล จังหวัด และตำบลต่าง ๆ ตามบัญชีต่อท้าย
ประกาศนี้แล้ว เพราะฉนั้นตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๕๖๘ เป็นต้นไป แก่ผู้ใดมีความประสงค์จะรื้อ
ถอนแ้วโดยกำลังคนในท้องถิ่นที่ตั้งกล่าวแล้ว ให้ไปขอใบอนุญาต
ต่อราชโลหกิจประจำท้องถิ่น

กระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๘

พระยาสุรพกิจเกษตรการ

ลงนามแทนเสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

บัญชีรายชื่อท้องที่ซึ่งเปิดให้ร่อนหาแร่ ตามประกาศ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมายเหตุ
ราชบุรี	ราชบุรี	เมือง	ทุกตำบล	ทั่วทั้งจังหวัด
	"	กิ่งอำเภอ	"	
	"	จอมบึง	"	
	"	ปากซ้อ	"	
	กาญจนบุรี	หูก่ออำเภอ	"	
	ประจวบคีรีขันธ์	"	"	
	เพชรบุรี	ท่าช้าง	บ้านทาน	
	"	"	ห้วยซ่อง	
	"	"	ไร่โคก	
	"	"	ไร่กะท้อน	
	"	"	หนองกะปี่	
	"	เขาย้อย	หนองหญ้าปล้อง	
	"	"	ยางนากลัด	
	"	หนองจอก	บางควาย	
	"	"	ชะอ้า	
	"	"	นาขาง	

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมายเหตุ	
ราชบุรี	เพชรบุรี	ยางห้อย	ท่าคอย		
	"	"	วังไคร้		
	"	"	ท่าไม้รวก		
	"	"	กัณฑ์หลวง		
นครศรี ธรรมราช	สงขลา	เทพา	วังใหญ่		
		หาดใหญ่	ทุ่งขม้น		
		"	"	ท่าช้าง	
		"	"	ฉลุง	
		"	"	ทุ่งพระเคียน	
		"	"	น่านอบ	
		"	"	พรเตาะ	
		"	จะนะ	นาหว้า	
		"	"	คลองเป็ยะ	
		"	"	ทับช้าง	
		"	"	ปรังกอบ	
		"	"	ฉาง	
		"	สะเตา	สะเตา	

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมายเหตุ	
นครศรี ธรรมราช	พิทลุง นครศรี ธรรมราช	พนางตุง	เกาะเต่า		
		เมือง	ลานสะกา		
		ว่อนพิบูลย์	ว่อนพิบูลย์		
		"	"	หินดก	
		ทุ่งสง	นาหลวงเสน		
		ฉวาง	กะทูน		
		ท่าศาลา	กลาย		
		"	"	นบพิต	
		สิชล	สิชล		
		"	"	ทุ่งปรัง	
		"	"	เสาเกา	
		"	"	เปลี่ยน	
		"	"	ฉลอม	
ปัตตานี	ยะลา	สะเตง	ลำพญา		
		บันนังสตา	บันนังสตา		
		"	บาเจาะ		
		"	ดาโต๊ะ		

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมายเหตุ
ปัตตานี	ยะลา	ยะหา	ตาซัน	
	"	"	กาบัง	
	นราธิวาส	ตันหยงมัย	ทุกตำบล	
	"	โต๊ะโมะ	"	
ปราจีนบุรี	"	สุโขทัย	สากอ	
	ฉะเชิงเทรา	บางกร่ำ	วังเย็น	
	กระบี่บุรี	กระบี่บุรี	บ่อทอง	
	"	กิ่งอำเภอ	วัฒนา	
อยุธยา	สระบุรี	แก่งคอย	หินเขื่อน	
	นครสวรรค์	ตาก	แม่ต้อ	
12/10/2566	"	"	ป่ามะม่วง	
	"	"	วังหิน	
	"	"	หนองบัวเหนือ	
	"	"	ประดง	
	"	"	หนองพม่า	
	"	"		

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมายเหตุ
นครสวรรค์	ตาก	แม่สอด	ทุกตำบล	
มหาสารคาม	ลำปาง	แจ้ห่ม	แจ้ห่ม	
	..	..	แจ้ห่มเหนือ	
	..	เกาะคา	เสริมชัย	
	..	..	เสริมขวา	
	..	..	สบปราบ	
	..	..	สมัย	
	..	เมืองลอง	หัวทุ่ง	
	..	..	ห้วยอ้อ	
	..	..	บ้านป่าน	
	..	เมืองเงิน	แม่ถอด	
	..	..	แม่มอก	

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งตั้งวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าววั้นั้น ให้บรรดาราชฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองขอเข้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตั้งติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของตราผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตั้งติดกับที่ที่ใหญ่โดยยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของตราผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้คำริหว่า จะการสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๔๑

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับเป็นเจ้าของฤกษ์ผู้ปกครองเครื่องชั่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในห้องที่อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๖ ถึงวันที่ ๓๐
มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เช่นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม หน้า ๕๐)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์
ในมณฑลจันทบุรี

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ รตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติรถยนต์ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ในมณฑลจันทบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นไปนั้น

ได้ตั้งเจ้าพนักงาน เป็นผู้ทำการ จดทะเบียน ออกใบอนุญาต และกำหนดเวลาจดทะเบียนดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ในมณฑลจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่จดทะเบียนรถยนต์ คนขับ และทำการอื่น ๆ อีก ตามพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ คำว่า “จวด” ตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ นั้น ถ้าต่อไปมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น แล้ว ให้ถือว่ากำหนดปีหนึ่งโดยปรกติเป็นจวดหนึ่ง คือนับ

๔๓

แต่วันที่ ๑ เมษายน เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ของปี
นั้นเป็นที่สุดของงวด แต่ถ้าจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
ในระหว่างงวดนั้นแล้ว ใบอนุญาตนั้นให้ใช้ได้แต่เพียงวันที่ ๓๑
มีนาคม ของปีนั้น

ประกาศมาณวันที่ ๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยามรราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๗ มิถุนายน หน้า ๕๒)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์

ในจังหวัดราชบุรี มณฑลราชบุรี

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ในจังหวัดราชบุรี มณฑลราชบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไปนั้น

ได้ตั้งเจ้าพนักงาน เป็นผู้ทำการจดทะเบียน ออกใบอนุญาต และกำหนดเวลาจดทะเบียนดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เป็นเจ้าหน้าที่จดทะเบียนรถยนต์ คนขับ และทำการอื่น ๆ อีก ตามพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ คำว่า “งวด” ตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ นั้น ถ้าต่อไปมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่นแล้ว ให้ถือว่ากำหนดปีหนึ่งโดยปรกติเป็นงวดหนึ่ง คือนับ

๔๕

แต่วันที่ ๑ เมษายน เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ของปี
นั้นเป็นที่สุดของงวด แต่ถ้าจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
ในระหว่างงวดนั้นแล้ว ใบอนุญาตนั้นให้ใช้ได้แต่เพียงวันที่ ๓๑
มีนาคม ของปีนั้น

ประกาศมาณวันที่ ๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบรมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๗ มิถุนายน หน้า ๕๓)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถจ้าง
ในจังหวัดราชบุรี มณฑลราชบุรี

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถจ้างรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ในจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ นั้น

บัดนี้ได้ตั้งเจ้าพนักงาน เป็นผู้ทำการจดทะเบียนออกใบอนุญาต และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจดทะเบียนกับอัตราค่าเช่ารถจ้าง ตามพระราชบัญญัติรถจ้าง มาตรา ๒ มาตรา ๘ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๘ ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีเป็นนายทะเบียนสำหรับทำการจดทะเบียน และออกใบอนุญาตรถจ้างและคนขับ

ข้อ ๒ ผู้ใดจะใช้รถทำการรับจ้าง หรือทำการเป็นคนขับรถจ้าง ให้ไปจดทะเบียนรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนในปีหนึ่งรวม ๒ งวด ๆ ที่ ๑ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน งวดที่ ๒ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ส่วนใบอนุญาตนั้นมิกำหนดอายุใช้ได้
12/10/2566
งวดละ ๖ เดือน คืองวดที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ถึงวันที่ ๓๐

กันยายน งวดที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม
ซึ่งบรรจบครบเวลาจดทะเบียนงวดที่ ๑

ข้อ ๓ ให้เรียกค่าธรรมเนียมจดทะเบียนและออกใบอนุญาต
สำหรับรถจังกับคนขับ เฉพาะในงวดหนึ่ง ๆ ตามอัตราต่อไปนี้
นี้ คือ

รถเทียมด้วยม้า

รถชนที่ ๑ รถกบเทียมม้าคู่ ๖ บาท

รถชนที่ ๒ รถกบเทียมม้าเดี่ยว ๔ บาท

รถชนที่ ๓ รถเก๋ง ๒ ล้อ หรือ ๔ ล้อเทียมม้าเดี่ยว ๓ บาท

รถชนที่ ๔ รถเทียมม้าคู่ ไซ้สำหรับบรรทุกของอย่างเดียว

ไม่ไซ้สำหรับคนโดยสาร ๓ บาท

คนขับ

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับคนขับฉบับละ ๑ บาท

ข้อ ๔ อัตราค่าเช่ารถจังกั้น ให้เจ้าของหรือคนขับกับผู้เช่า
ปฏิบัติการเรียกร้องและให้ค่าเช่าแก่กันดังต่อไปนี้ คือ

รถชนที่ ๑

ค่าเช่าชั่วโมงพิกัดแรกหรือภายในชั่วโมงพิกัดแรก ราคาเงิน
๒ บาท ชั่วโมงพิกัดต่อไปหรือภายในชั่วโมงพิกัด เพิ่มค่าเช่าชั่วโมง
พิกัด^{12/}หรือภายในชั่วโมงพิกัดละ ๑ บาท

รถชั้นที่ ๒

ค่าเช่าช่วงนาฬิกาแรก หรือภายในช่วงนาฬิกาแรกราคาเงิน
๑ บาท ๕๐ สตางค์ ช่วงนาฬิกาต่อไป หรือภายในช่วงนาฬิกา
เพิ่มค่าเช่าช่วงนาฬิกา หรือภายในช่วงนาฬิกาละ ๑๕ สตางค์

รถชั้นที่ ๓

ค่าเช่าช่วงนาฬิกาแรก หรือภายในช่วงนาฬิกาแรก ราคาเงิน
๑ บาท ช่วงนาฬิกาต่อไป หรือภายในช่วงนาฬิกา เพิ่มค่าเช่าชว
นาฬิกา หรือภายในช่วงนาฬิกาละ ๕๐ สตางค์

รถชั้นที่ ๔

ค่าเช่าระยะทาง ๕๐ เส้น หรือภายใน ๕๐ เส้น ระยะแรก
ราคาเงิน ๒ บาท ทุกระยะ ๕๐ เส้น หรือภายใน ๕๐ เส้นต่อไป
เพิ่มค่าเช่าระยะละ ๕๐ สตางค์

อนึ่ง อัตราค่าเช่ารถจ้างที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ นี้ ไม่ให้ถือ
ว่าเป็น เครื่องขัดขวาง ที่จะมิให้ คนขับรถ หรือเจ้าของรถ คนใด
ต้องถือและกระทำสัญญาอย่างใด ๆ ที่ตนยินยอมจะรับค่าเช่ารถ
ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ นี้

ข้อ ๕ ถ้าใบอนุญาตสำหรับรถจ้าง หรือคนขับของผู้ใดเป็น
อันตรายสูญหายไป เจ้าของและคนขับมีความประสงค์จะขอ
รับใบอนุญาตใหม่ เพื่อให้ได้ใช้รถจ้างและทำการขับต่อไปจน

กว่าจะสิ้นงวดที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว ให้ไปขอใบอนุญาตต่อ
 นายทะเบียน ให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตให้ และใบอนุญาต
 นั้นให้มีอายุใช้ได้เท่ากับใบอนุญาตที่เป็น อันตราয়สุญหาย
 ไปนั้น ก็ให้เรียกค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามอัตราต่อไปนี้
 คือ

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับรถจักรยานยนต์ ๑ ใน ๔ ของ
 อัตราที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๓

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับคนขับลขบับละ ๕๐ สตางค์
 ประกาศมาณวันที่ ๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
 มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๗ มิถุนายน หน้า ๕๕)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลดงเหล็ก ซึ่งแยกจากตำบลหลุมเข้ อำเภอ
โคกสำโรง จังหวัดลพบุรี กับตำบลขอนแก่น
และตำบลห้วยโป่ง ซึ่งแยกจากตำบลโคกสำโรง
ท้องที่อำเภอเดียวกัน

มณฑลอยุธยาแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้แยกตำบล
ในท้องที่อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือแยกตำบลหลุมเข้
ออกเป็น ๒ ตำบล ชื่อว่าตำบลหลุมเข้ และตำบลดงเหล็ก
กับแยกตำบลโคกสำโรงออกเป็น ๓ ตำบล ชื่อว่าตำบลโคก
สำโรง ตำบลขอนแก่น และตำบลห้วยโป่ง อยู่ในท้องที่
อำเภอเดียวกัน

ตำบลหลุมเข้ และตำบลโคกสำโรง ได้ประกาศให้ใช้
พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้ว คือตำบลหลุม
เข้เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๕ และตำบลโคกสำโรง
เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๖ เหตุฉะนั้นเป็นอันว่าตำบล
ดงเหล็กซึ่งแยกออกจากตำบลหลุมเข้ กับตำบลขอนแก่น

๕๑

สาระเดช และตำบลห้วยโป่ง ซึ่งแยกออกจากตำบลโคกสำโรง
ก็ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้ว
ด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
พระยาไพศาลศิลปศาสตร์
จางวางโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๔ มิถุนายน หน้า ๕๘)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลอิจาง และตำบลทำนบ ท้องที่อำเภอโพธาราม
จังหวัดราชบุรี ซึ่งโอนไปขึ้นท้องที่อำเภอหัวโพ
จังหวัดเดียวกัน

มณฑลราชบุรีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้โอนตำบล
อิจาง และตำบลทำนบ ท้องที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ไปขึ้นท้องที่อำเภอหัวโพ จังหวัดเดียวกัน ทั้ง ๒ ตำบลนี้ได้
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่
วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้ว เหตุฉะนั้นให้ป็นอันว่าการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลอิจาง
และตำบลทำนบ ซึ่งขึ้นอยู่ในท้องที่อำเภอโพธารามเดิม ก็ได้
ยกไปขึ้นอยู่ในท้องที่อำเภอหัวโพ ตรงกับทำเนียบท้องที่ทาง
ราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๕
พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จางวางโท ปลัดทูลฉลองลงนามแทนเสนาบดี

12/10/2566

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๔ มิถุนายน หน้า ๖๐)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราษฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม้ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของถูกผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ที่ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของถูกผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้นำวิธีที่จะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๕๔

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับถือพระรัตนตรัยผู้เป็นเจ้าของภูมิจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอพระราชวัง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
มณฑลกรุงเก่า ๆ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕
กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๑๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เช่นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๔ มิถุนายน หน้า ๖๑)

ประกาศเพิ่มเติมไม้ประเภทหวงห้าม
ในจังหวัดสระบุรี มณฑลอยุธยา

ตามความในพระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๘ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีมีอำนาจเพิ่มเติมชนิดไม้ประเภทหวงห้ามเข้าใหม่ หรือถอนของเก่าออก ตามที่เห็นสมควรได้นั้น

บัดนี้ ปรากฏว่าไม้กระบกและไม้ตะคร้อ ๒ ชนิดนี้ เป็นไม้ที่มีประโยชน์ในการทำเป็นสินค้า เพื่อมิให้เป็นการเสียหายแก่พืชพรรณการตัดฟันสมควรจะให้อยู่ในความบังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ เพื่อยังประโยชน์ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ. ๒๔๕๖

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มไม้ ๒ ชนิด ตามบัญชีท้ายประกาศนี้ เข้าในบัญชีไม้ประเภทหวงห้ามชนิดที่ ๓ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

กระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

12/10/2566

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๑ มิถุนายน หน้า ๖๔)

บัญชีไม่หวงห้ามเพิ่มเติมในจังหวัดสระบุรี มณฑลอยุธยา

มณฑล	ไม่หวงห้ามประเภทชนิดที่	ชื่อไม้	ขนาดเด็กที่สุดวัดโดยรอบสูงจากพื้นดิน๑๕๔ เซนติเมตร	อัตราค่า		หมายเหตุ
				ภาคหลวง	เมตริเตอร์	
				บาท	สต.	
อยุธยา	๓	๑) ไม่กระบก หรือจะบก	๑๒๕	๑	—	๕๘
	๓	๒) ไม่ตะกร้อ	๗๕	๑	—	

ไม่พบหรือไม้สำหรับเผาถ่าน ๒๐ สตางค์

ประกาศเพิ่มเติมไม้ประเภทหวงห้าม
ในมณฑลปัตตานี

ตามความในพระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๘ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีมีอำนาจเพิ่มเติมชนิดไม้ประเภทหวงห้ามเข้าใหม่ หรือลอนของเก่าออกตามความเห็นสมควรได้นั้น

บัดนี้ปรากฏว่าไม้โง้งงัง ภาษามะลายูเรียกว่า กายุกะลอแง หรือกายูยี่เรงงัน เป็นไม้ที่มีประโยชน์ในการทำเป็นสินค้า เพื่อมิให้เป็นการเสียหายแก่พืชพรรณ การตัดฟันสมควรจะให้อยู่ในความบังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ เพื่อยังประโยชน์ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ. ๒๔๕๖

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มเติมไม้โง้งงัง ภาษามะลายูเรียกว่า กายุกะลอแง หรือกายูยี่เรงงัน เป็นไม้ประเภทหวงห้ามชนิดที่ ๓ มีขนาดเล็กที่สุดวัดโดยรอบ ๑๕๐ เซ็นติเมตร

๕๘

สูงจากพื้นดินวัดได้ ๑๕๐ เซนติเมตร อัตราค่าภาคหลวงเมตร
ลูกบาศก์ละ ๑๕ สตางค์ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

กระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๑ มิถุนายน หน้า ๖๖)

ประกาศ

งดการเก็บเงินภาษีค่าที่ไร่อ้อยในท้องที่
อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอแสนตอ
อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ   รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความใน
มาตรา ๑ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะการเก็บภาษีค่าที่ไร่อ้อย พระ
พุทธศักราช ๒๔๖๔ มีว่า เมื่อจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ หรืองดการใช้พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่
ใด จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญนั้น

บัดนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่าในท้องที่มณฑลพิษณุโลก ซึ่ง
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แล้วนั้น
ในบางท้องที่คือ อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอ
แสนตอ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นท้องที่กัณฑ์
ราษฎรได้ปลูกอ้อยเพียงเล็กน้อยพอแลกเปลี่ยนบริโภคในท้อง
ที่ ไม่ถึงแก่เป็นสินค้าซื้อขายไปต่างจังหวัดและต่างมณฑล จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้งดการใช้พระราชบัญญัติลักษณ
การเก็บภาษีค่าที่ไร่อ้อย พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ในท้องที่อำเภอ

๖๐

นครไทย จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอแสนตอ อำเภอท่าปลา
จังหวัดอุตรดิตถ์ไว้เพื่อเป็นการบำรุงการเพาะปลูกอ้อยให้เจริญขึ้น
ต่อไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๘ มิถุนายน มา ๖๘)

ประกาศ

เลื่อนชั้นที่นาตำบลสองพี่น้อง

อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ขึ้นเป็นนาฟางลอยชั้นจัตวา

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
 โองการเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ที่นาตำบลสอง
 พี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้จัดเก็บเงินอากร
 ค่านาเป็นนาฟางลอยชั้นเบญจอยู่นั้นยังไม่เหมาะ เพราะที่นาใน
 ตำบลนี้เป็นพื้นที่ทำการทำของราษฎรได้ผลบริบูรณ์ จึงทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนชั้นที่นาตำบลสองพี่น้องขึ้นเป็น
 นาฟางลอยชั้นจัตวาอัตราไร่ละ ๖๐ สตางค์ ตั้งแต่พระพุทธ
 ศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโชคเกษม

เสนาบดี

ประกาศ

ลดชั้นที่นาตำบลไผ่แสวก อำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา ลงจัดเก็บเป็นนาฟ้างลอยชั้นโท

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ที่นาตำบลไผ่
แสวก อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งได้จัดเก็บเงินอากร
ค่านาเป็นนาฟ้างลอยชั้นเอกอยู่นั้นยังไม่เหมาะแก่ท้องที่ จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ลดชั้นที่นาตำบลไผ่แสวกลงเป็นนา
ฟ้างลอยชั้นโทอัตราไร่ละ ๑ บาท ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๗
เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโชคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๘ มิถุนายน หน้า ๗๐)

ประกาศยกเลิกกฎเสนาบดี
ฉบับลงวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๔
ว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับ
การขุดหาพลอยต่าง ๆ

ด้วยความทรงทราบใต้ฝ่าล่องเกล้าพระบาทว่า การขุดหา
พลอยผู้ทำทำไม่ใคร่ได้ผลประโยชน์พอแก่ค่าใช้จ่าย ทรงพระ
ราชดำริเห็นว่าสมควรจะบำรุงการขุดหาพลอยให้เจริญขึ้น จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ยกเลิกกฎเสนาบดี
ว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม สำหรับการขุดหาพลอย
คนละ ๒๐ บาทต่อเดือน ฉบับลงวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๔
นั้นเสีย แต่บัดนี้เป็นต้นไป

กระทรวงเกษตราธิการ

ประกาศมาลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาพลเทพ

เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๘ มิถุนายน หน้า ๑๑)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด
พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ
ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี
เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ
ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราษฎรพ่อค้า
ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี
กำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้
ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นภายในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ
กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก
ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้
เป็นเจ้าของอุปกรณ์ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่
ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้
กำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก
ที่ตรึงติดกับที่ที่ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น
เจ้าของอุปกรณ์ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน
จะได้ดำริห์ที่จะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๖๕

(๓) ห้างสองชั้นให้ผู้เช่าเจ้าของฤกษ์ผู้ปกครองเครื่องขั่ง ตวง วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอสำราญราษฎร์ จังหวัดพระนคร มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๖ ถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เซ็นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๘ มิถุนายน หน้า ๗๒)

ประกาศ

เลื่อนขึ้นที่นาตำบลคลองกระแซง
ตำบลช่องสะแก ตำบลหนองโสน อำเภอคลองกระแซง
จังหวัดเพชรบุรี ขึ้นเป็นนาฟ้างลอยชั้นโท

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ที่นาตำบล
คลองกระแซง ตำบลช่องสะแก ตำบลหนองโสน อำเภอ
คลองกระแซง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้จัดเก็บเงินอากรค่านา
เป็นนาฟ้างลอยชั้นตรีอยู่นั้นยังไม่เหมาะ เพราะที่นาใน ๓ ตำบล
นี้เป็นพื้นที่ดี การทำนาของราษฎรได้ผลบริบูรณ์ จึงทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนขึ้นที่นาตำบลคลองกระแซง ตำบล
ช่องสะแก ตำบลหนองโสน อำเภอคลองกระแซง จังหวัด
เพชรบุรีขึ้นเป็นนาฟ้างลอยชั้นโทอัตราไร่ละ ๑ บาท ตั้งแต่
พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

๖๗

ประกาศแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งตัวทหารรักษาวัง
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. ๒๔๖๘

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า การแต่งกาย
ทหารรักษาวัง ว.ป.ร. ด้วยเครื่องปรกติดขาว ครั่งยศ ครั่งยศขาว
กับเต็มยศขาวนั้น ให้ใช้อินทร์น้อยทำนองเดียวกับเสื้อ
สีทากี้ ส่วนอินทร์ใหญ่ให้ใช้แต่ในเวลาแต่งเต็มยศ
อย่างเดียว ทั้งตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

กระทรวงวัง

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมราชรัตนบัปดี

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๕ กรกฎาคม หน้า ๑๕)

พระราชบัญญัติธนบัตรแก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๖๘

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า
เหนือกระหม่อมสั่งว่า

ตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติธนบัตร ร.ศ. ๑๒๑
ที่ว่า “ในธนบัตรทุก ๆ ฉบับ ให้มีนามเป็นลายมือเสนาบดี
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และนามเจ้าพนักงานธนบัตรด้วย”
นั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่า ยังขาดต้องตามลักษณะแห่งธนบัตร
ที่จะจำหน่ายในกาลข้างหน้า

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕
นั้นเสีย และให้บรรจุความใหม่ดังต่อไปนี้

“ในธนบัตรทุก ๆ ฉบับ ให้มีนามเป็นลายมือเสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ นามนี้ให้ตีพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ที่ได้
นามที่ตีพิมพ์ในธนบัตรด้วยเครื่องพิมพ์เช่นนี้ ให้เป็นที่เชื่อถือ
และใช้ได้เหมือนลงชื่อด้วยลายมือ ฤๅตราตำแหน่งในที่ซึ่ง
ประกาศมาณวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็น
ปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม หน้า ๗๖)
12/10/2566

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราษฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งดวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของอุปกรณ์ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรงติดกับที่ที่ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของอุปกรณ์ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้นำหรือจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผูเป็นเจ้าของฤผู้ปกครองเครื่องขัง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอสามยอด จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕
สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทขาลงกรณ

เช่นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม หน้า ๑๗)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ห้ามการค้าขายเบ็งเชื้อเข้าหมักในมณฑลจันทบุรี
นอกจากได้รับอนุญาต

ตามความในพระราชบัญญัติภาษีขึ้นในแก้ไขเพิ่มเติม พระ
พุทธศักราช ๒๔๖๗ มาตรา ๖ ว่า เมื่อเห็นเป็นการสมควร
เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีอำนาจที่จะออกประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา ห้ามไม่ให้ผู้ใดค้าขายเบ็งเชื้อเข้าหมัก
ในมณฑลใด ๆ นอกจากจะมีใบอนุญาต ซึ่งเจ้าพนักงานภาษี
สุราประจำตำบลออกให้

บัดนี้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เห็นเป็นการ
สมควรที่จะ ห้ามการค้าขาย เบ็งเชื้อเข้าหมักในมณฑลจันทบุรี
นอกจากโดยมีใบอนุญาตดังกล่าวมาข้างต้น

จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อครบกำหนดเดือนหนึ่ง
นับตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป ห้ามไม่ให้ผู้ใดค้าขายเบ็ง
เชื้อเข้าหมักในมณฑลจันทบุรี นอกจากจะมีใบอนุญาตซึ่ง
เจ้าพนักงานภาษีสุราประจำตำบลออกให้ ค่าธรรมเนียมสำหรับ
ใบอนุญาตให้เรียกฉบับละ ๑๐ บาท

๗๒

ผู้ใดฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามประกาศนี้ ต้องระวางโทษตั้ง
บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติภายในแก้ไขเพิ่มเติม พระพุทธ
ศักราช ๒๕๖๓ มาตรา ๖ คือปรับไม่เกิน ๙๐ บาท และริบแบ่ง
เชอเข้าหมักเสีย

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๙

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๙ กรกฎาคม น้ ๑๙)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ว่าด้วยการจำหน่ายธนบัตรอย่างใหม่ราคาหนึ่งบาท

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุภโยคเกษม เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศตามข้อความในมาตรา ๑๕ แห่ง
พระราชบัญญัติธนบัตรรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่ม
เติมโดยพระราชบัญญัติธนบัตรเพิ่มเติมรัตนโกสินทรศก ๑๒๕
แฉะพระราชบัญญัติธนบัตรแก้ไขเพิ่มเติมพระพุทธศักราช ๒๔๖๘
ว่าตั้งแต่วันที่ประกาศต่อไปนี้ เจ้าพนักงานธนบัตรจะเริ่มจำหน่าย
ธนบัตรอย่างใหม่ราคาฉบับละ ๑ บาท ดังจะได้บรรยายลักษณะ
แล ลวดลายธนบัตรอย่างใหม่ต่อไปนี้

ธนบัตรอย่างใหม่กว้าง ๑๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๗.๕ เซนติเมตร
พิมพ์ลวดลายทั้งสองหน้า

ด้านหน้ามีเป็นลายเฟืองอยู่ตรงกลาง แล ลายกรอบ พิมพ์
น้ำเงินแก่ เส้นลายเฟืองสีขาว มีรัศมี ๑๒ แฉก ใหญ่เล็ก
สลับกันตั้งแต่ลายเฟืองกลางไปจดลายกรอบ พิมพ์ทับพื้นสี
เหลืองอ่อน มีอักษรเบอองบนว่า "รัฐบาลสยาม" แล ในรัศมี
แฉกใหญ่มีลายไม้ สีเขียวพิมพ์ทับ

ด้านหลังมีดวงตราพระครุฑพ่าห์อยู่มุมซ้ายเบื้องบน และ รูป
ข้าง ๓ เศียรยืนบนแท่นมุมขวาเบื้องล่าง

12/10/2566

ราคาธนบัตรเป็นตัวอักษรว่า “หนึ่งบาท” อยู่ตรงกลาง
ธนบัตรด้านหน้า แล แสดงเลขไทยไว้ที่มุมขวาข้างบน เลข
อารามิกที่มุมซ้ายข้างล่าง

ด้านหลัง มีภาพแรกนางวิญญะบายสีน้ำเงินแก่บนสีเหลือง
อ่อน แล มีเลขไทยอยู่ข้างขวาภาพ เลขอารามิกข้างซ้ายภาพ
เครื่องหมาย แล เลขประจำหมวด แล เลขหมาย แล
วันที่แห่งธนบัตร มีอักษรไทยอยู่ตรงกลางซีกข้างขวา กับ อักษร
อังกฤษอยู่ตรงกลางซีกข้างซ้าย

พัญชนะ แล เลขประจำหมวดจะเรียงตั้งแต่ $\frac{ก}{๑}$ ถึง $\frac{ก}{๑๐๐}$
แลในหมวดหนึ่ง ๆ จะมีธนบัตรเป็นจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ฉบับ
เรียงเลขหมายตั้งแต่ ๐๐๐๐๑ ถึง ๑๐๐๐๐๐

ธนบัตรอย่างใหม่นี้จะมีลายเส้นนามเสนาบดีกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติ

ธนบัตรราคา ๑ บาทอย่างเก่าที่ใช้อยู่แล้วก็คงใช้ได้ตามเดิม

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

ประกาศ

เปลี่ยนแปลงข้อความในประกาศพระราชทาน
อำนาจพิเศษแก่บริษัทเบงกีสยามกัมมาจลทุนจำกัด

พระบาทสมเด็จพระราชาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า
เหนือกระหม่อม ว่าตามประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแก่
บริษัทเบงกีสยามกัมมาจล ทุนจำกัด บับลงวันที่ ๓๐ มกราคม
พุทธศักราช ๒๔๔๘ (ร.ศ. ๑๒๕) ได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๒ แห่ง
ประกาศนั้นว่า ถ้าบริษัทให้กู้เงินโดยเอาที่ดินฤๅตึกเรือนเป็น
ประกัน ถ้าแลที่ดินฤๅตึกเรือนนั้นตกมาเป็นสิทธิแก่บริษัท
บริษัท ต้องจ่ายกรรมสิทธิใน ที่ดินตึก เรือนนั้น ภายในเวลา ๑๘
เดือน และต่อมาได้มีประกาศอีกฉบับหนึ่งลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม
พุทธศักราช ๒๔๕๒ (ร.ศ. ๑๒๘) พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ขยายเวลาในข้อ ๑๒ นั้นออกไปอีกเป็น ๓ ปี เพื่อ
สะดวกแก่กิจการของบริษัท

บัดนี้เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล
พระกรุณาว่าบริษัทเบงกีสยาม กัมมาจลทุนจำกัด ขอลขยาย เวลา

นั้นออกไปอีก เพื่อให้สวดแก้กิจการที่จะรักษาผลประโยชน์
ของบริษัทให้ดีขึ้น

ทรงพระราชดำริเห็นว่า ตามที่บริษัทขอเปลี่ยนแปลงนั้นสมควร
จะพระราชทานพระบรมราชานุญาตได้ จึงทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงแก้ความในประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษ
ที่เข้ามาแล้วดังนี้

ให้ยกเลิกข้อความในข้อ ๑๒ ตอนที่ ๒ เสียทั้งหมดและให้
ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน

“อนึ่งถ้าในเรื่องให้กู้เงินโดยมีที่ดิน ฤๅตึกเรือนใน พระราช
อาณัติสยามเป็นจำนำฤๅประกัน บริษัทฤๅผู้แทนบริษัทมี
กรรมสิทธิชอบด้วย กฎหมายเกิดขึ้นในที่ดินฤๅตึกเรือนรายใด
โดยที่ดินฤๅตึกเรือนนั้นตกมาอยู่ในอำนาจเพราะขาดสัญญาจำนำ
ฤๅประกัน และบริษัทฤๅผู้แทนบริษัทได้เข้ายึดถือเป็นเจ้าของ
เช่นนั้น บริษัทฤๅผู้แทนบริษัทต้องจัดแจงขายฤๅจำหน่าย
กรรมสิทธิในที่ดินฤๅตึกเรือนนั้นเสียโดยเร็ว ตามที่อาจทำได้
โดยสวด ด้วยเพลิงถึงประโยชน์ของบริษัทประกอบ แต่
อย่างไรก็ต้องจัดแจงขายฤๅจำหน่ายภายในกำหนดเวลาไม่เกิน

๗๗

๖ ปี นับตั้งแต่วันที่ที่ดินฤกษ์ตั้งเรือนตกมาอยู่ในกรรมสิทธิ์ของ
บริษัทฤกษ์ผู้แทนบริษัท”

ประกาศมาณวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘ เป็น
ปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๒ วันที่ ๒ สิงหาคม หน้า ๘๑)

เจ้าพนักงานหอสมุด

๑๘

ประกาศ

เรื่องยาเสพติดให้โทษ

ขอประกาศโยกนาจำนวนยาเสพติดให้โทษ ตามความใน มาตรา ๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษซึ่งได้นำเข้ามา ได้ขายไป และที่ยังคงเหลืออยู่เมื่อสิ้นปี ตามที่ได้รายงานไป ยังสันนิบาตชาติ สำหรับปีคฤศตศักราช ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๖-๖๗) ดังแจ้งอยู่ในบัญชีต่อไปนี้

กรมสาธารณสุข

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

รังสิต

อธิบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒ สิงหาคม หน้า ๘๓)

(๗๘ ก.)

บัญชีรายงานประจำปี จำนวนยาเสพติดติดให้โทษซึ่งมีอยู่
และได้นำเข้ามา ปีคฤกษ์สิกราช ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๖-๖๗)

รายการ	เหลือเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ก.ศ. ๑๙๒๓ (พ.ศ. ๒๔๖๖) ยกมา		กรมศุลกากร ยึดไว้ กรัม	จากที่ ต่าง ๆ กรัม	กรมสาธารณสุข ส่งชื้อนำเข้า มาจากต่าง ประเทศ กรัม	รวมรับ กรัม
	อยู่ที่คลังยา เสพติด ๗ กรัม	อยู่ที่กรม ศุลกากร กรัม				
ฝิ่นยา	๕๙๑๑๕.๑๕๑	๒๑๔๗๒.๕๑๔	๓๑๔๘.๗๔	๕๒๗๔.๕๒๗๓	—	๘๙๑๑๕.๓๓๒๓
มอร์ฟีน	๒๔๒๕.๖๒๗๒	๔๐๙๑๑.๖๑๓๕	๑๑๕.๕๓๕๒	๑๔๖๕.๐๑๘๕	๑๓๑.๖	๔๔๕๕๕.๖๕๕๒
โคเคอีน	๔๗๓๕.๗๑๘๒	๓๗๒๒.๕๕๘๖	๑๐๑.๘๖๖๒	๒๗๐.๐๕๕	๒๐.๔	๘๘๕๕.๕๕๗๖
เฮโรอีน	๑๐๖.๒๘๗๓	๑๘๐.๑	—	๓๕๒.๐๐๔	๓๗๕.๒๒๔๔	๑๐๑๗.๖๑๕๗
โคเดอีน	—	—	—	๓๐๓๗.๐๕๕	—	๓๐๓๗.๐๕๕
โคไออีน	—	—	—	๐.๑๒	—	๐.๑๒

สำนักหอสมุด

12/10/2566

(๗๘ ข.)

บัญชีรายงานประจำปี จำนวนยาเสพติดให้โทษ ที่ได้จ่ายไป
ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม คฤสศักราช ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๖-๖๗)

รายการ	ผู้ถือใบอนุญาต รับคืนไปจาก คลังยา กรัม	ผู้ถือใบอนุญาต รับจากกรม ศุลกากร กรัม	คลังยาเสพติดให้ โทษ ขายไป กรัม	ส่งคืน ประเทศ เดิม กรัม	รั่วแห่ง ระเหยไป กรัม	ทำลายโดย คำสั่งกรม สาธารณสุข กรัม	รวมจ่าย กรัม
ฝิ่นยา	๓๓๕.๘๖	๓๑๔๘.๗๔	๑๑๑๓๒.๕๒	๑๐๕๓.	—	๒๑๕๒๑.๐๑๔๘	๓๗๕๕๕.๕๓๔๘
มอร์ฟีน	๘.๓๔๓	๑๑๕.๕๓๕๒	๖๓๕.๑๘๒	—	—	๑๕๐๐.๗๑๔	๒๖๖๔.๑๗๘๒
โคเคอีน	๑๗.๕๕	๑๐๑.๘๖๖๒	๓๘๖.๐	—	๔.๒๒๔	๖๓๕.๒๕๒	๑๑๔๕.๓๓๒๒
เฮโรอีน	—	—	๑๖๑.๕	๑.๕๒	—	๑๘๐.๑	๓๔๓.๕๒
โคเดอีน	๑๕๓.๖๔	—	๑๐๔.๐	—	—	—	๒๕๗.๖๔

สำนักหอสมุด

12/10/2566

(๓๘ ข.)

บัญชีรายงานประจำปี จำนวนยาเสพติดให้โทษ ที่คงเหลืออยู่
เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗)

รายการ	อยู่ที่คลังยาเสพติดให้โทษ		อยู่ที่กรม ศุลกากร	รวมคงเหลือ กรัม
	ยาของคลังยา เสพติด ๑ กรัม	ยายึดและยาล้า จำนวน กรัม	ยาริบ และเจ้า ของละทิ้ง กรัม	
ฝิ่นยา	๔๑๓๑๖.๕๐	๑๐๒๕๕.๘๓๓๕	๑๓๑.๑	๕๑๕๑๕.๘๖๖๕
มอร์ฟีน	๑๕๕๓.๕๕๘	๑๓๘๐.๗๒๓๑	๓๘๕๑๐.๘๕๕๕	๔๑๘๘๕.๖๒๑
โคเคอีน	๔๑๑๘.๓๒๐๒	๕๐๓.๖๓๘	๓๐๘๓.๗๐๖๖	๗๗๐๕.๖๖๔๘
เฮโรอีน	๓๕๔.๗๖๖๔	๓๑๘.๕๒๕๓	—	๖๗๓.๖๕๕๗
โคเคอีน	๑๒๑๒.๑๗	๑๕๖๗.๒๘๔	—	๒๗๗๙.๔๕๔
ไดโอนีน	—	๐.๑๒	—	๐.๑๒

“หมายเหตุ” ยาต่าง ๆ ที่มียาเสพติดให้โทษเจืออยู่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ยึดไว้แต่
ไม่ทราบแรงยา จึงไม่ได้รวมจำนวนเนอยาเข้าในบัญชีนี้ คือ จากประเทศจีน
๑๐ รายเป็นยา ๔ ขนาน มาจากประเทศอังกฤษ ๖ รายเป็นยา ๖ ขนาน มาจาก
ประเทศเยอรมันนี ๑ รายเป็นยา ๑ ขนาน มาจากประเทศฝรั่งเศส ๑ รายเป็นยา
๑ ขนาน ฝรั่งเศส ๒ รายเป็นยา ๕ ขนาน

สำนักหอสมุด

(๓๘ ค.)

บัญชีรายงานประจำปี จำนวนยาที่คลังยาเสพติด
ให้โทษขายไป และผู้ถือใบอนุญาตลงบัญชีแล้วกับที่ยังไม่ได้ลงบัญชี
ในกฤตศักราช ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๖-๖๗)

ชื่อยา เสพติด ให้โทษ	คลังยาเสพติดฯ ขายไป กรัม	ผู้ถือใบอนุญาต ลงบัญชีแล้ว กรัม	ผู้ถือใบอนุญาต ยังไม่ได้ลงบัญชี กรัม	หมายเหตุ
ไผ่ยา มอร์ฟีน	๑๑๑๓๒.๕๒ ๖๓๕.๑๘๒	๑๑๐๕๕.๗๖ ๖๒๑.๓๔๒	๗๓.๑๘ ๑๗.๘๔	
โคเคอีน	๓๘๖.๐	๓๗๕.๐	๑๑.๐	
เฮโรอีน	๑๖๑.๕	๑๖๑.๕	—	
โคเดอีน	๑๐๔.๐	๕๕.๐	๕.๐	

“หมายเหตุ” ยาที่ผู้ถือใบอนุญาตยังไม่ได้ลงบัญชี เพราะเหตุว่าเมื่อยื่นคำ
ร้องขอเข้ามา โดยมีผู้รับส่งแทนซึ่งผู้ถือใบอนุญาตอยู่ทางไกล ผู้รับส่งแทนยัง
นำยาไปให้ไม่ถึงมือของผู้ถือใบอนุญาตในเดือนที่ทำรายงานส่งมากรมสาธารณสุข
ฉะนั้นจึงยังไม่ได้ลงรับในบัญชี

สำนักหอสมุด

(๑๘ ค.)

บัญชีรายงานประจำปี จำนวนใบอนุญาตธรรมดาและใบอนุญาตพิเศษ
ที่มีอยู่เลิกใช้ ต่ออายุ และขอใหม่ในกฤษฎีกาพระราช ๑๕๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๖-๖๗) ตั้งแจ้งต่อไปนี้

รายการ	ใบอนุญาตธรรมดา ประเภท					ใบอนุญาตพิเศษ ประเภท				
	ก	ข	ค	ง	รวม	ก	ข	ค	ง	รวม
ใบอนุญาตที่มีอยู่ใน ค.ศ. ๑๙๒๓	๘๓	๑	๑๕๐	๑๖	๒๕๐	๓	—	๑	๑	๕
ไม่ต่ออายุสำหรับ ค.ศ. ๑๙๒๔	๒๘	—	๔๒	๑	๗๑	๓	—	๑	๑	๕
ใบอนุญาตที่ต่ออายุใน ค.ศ. ๑๙๒๔	๕๕	๑	๑๔๘	๑๓	๒๑๗	—	—	—	—	—
ใบอนุญาตออกใหม่ใน ค.ศ. ๑๙๒๔	๒๓	๑	๒๔	๓	๕๑	๕	๒	—	๑	๑๐
รวมทั้งสิ้น	๑๘๙	๒	๓๔๔	๓๓	๕๖๘	๑๑	๒	—	๑	๑๔

สำนักหอสมุด

12/10/2566

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลหนองแวม ท้องที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ซึ่งยุบไปรวมกับตำบลหนองโพ

ด้วยมณฑลราชบุรีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบ
ตำบลหนองแวม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ไปรวมขึ้น
ตำบลหนองโพ ท้องที่อำเภอเดียวกัน ทั้งสองตำบลซึ่งได้รวม
เป็นตำบลเดียวกันนี้ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา
พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ ในคราวเดียว
กันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติประถม
ศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลหนองแวมเดิมก็ไปรวมอยู่ในตำบล
หนองโพแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒ สิงหาคม หน้า ๕๐)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลโนนทัน อำเภอพระลับ จังหวัดขอนแก่น
ซึ่งยุบไปพร้อมกับตำบลพระลับ

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
โนนทันท้องที่อำเภอพระลับ จังหวัดขอนแก่น ไปพร้อมกับตำบล
พระลับท้องที่อำเภอเดียวกัน ทั้งสองตำบลนี้ได้ประกาศใช้พระ
ราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้ป็นอันว่า
การใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบล
โนนทันเดิมก็ไปรวมอยู่ในตำบลพระลับตรงกับทำเนียบ ท้องที่
ของทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
จางวางเอก เสนาบดี

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔

ในท้องที่มณฑลราชบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล จึงทำบัญชีเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตามท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวงเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒ สิงหาคม น้ ๘๒)

๘๒

บัญชีเพิ่มเติมท้องที่ที่ไซ้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มณฑล	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
ราชบุรี	ประจวบคีรีขันธ์	เกาะหลัก	ดอนยายหนู ปากคลองเกล้าขว

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นภายในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของอุปกรณ์ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรงติดกับที่ที่ใหญ่โตโดยยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของอุปกรณ์ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ดำริว่าจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นั้นเป็นเจ้าของฤกษ์ผู้ปกครองเครื่องชั่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในห้องที่อำเภอป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัด
พระนคร มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๗
ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พิทยาลงกรณ์

เซ็นแทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒ สิงหาคม หน้า ๘๔)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
เรื่องขยายเวลาหวงห้ามและจัดซื้อที่ดินสำหรับ
สร้างการทดน้ำไขนาแควสุพรรณบุรีออกไปอีก ๘ ปี

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ตามประกาศกระแสพระบรมราชโองการเรื่องหวงห้ามและจัดซื้อที่ดินสำหรับสร้างการทดน้ำไขนาแควสุพรรณบุรี พุทธศักราช ๒๔๖๖ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๔๐ หน้า ๘๖ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ นั้น

ความทรงทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ตั้งแต่ได้มีประกาศมาแล้ว กระทรวงเกษตรธิการได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ในการทดน้ำดำเนินการเป็นลำดับมา ส่วนกิจการในสภามสุพรรณบุรีซึ่งกระทำจนถึงเวลานั้น คือ การปิดลำน้ำสุพรรณบุรีที่ตำบลวัดพร้าวเหนือจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งนับว่าจะแล้วเสร็จอยู่แล้ว การซึ่งกล่าวนี้มี ๑ เชื่อนระบายน้ำแบบเดียวกันกับเขื่อนพระราม ๖ ที่ลำน้ำป่าสัก แต่เล็กกว่ากัน ๒ ก่อสร้างประตูน้ำ ๓ ทำนบปิดแม่น้ำ ๔ การขุดแยกสายน้ำ การซึ่งเกี่ยวเนื่องกันในสภามสุพรรณบุรี

ที่เชื่อมกับสภามหาวิทยาลัยซึ่งมีแต่การแก้กันเท่านั้น ก็
 นับว่าแล้วเสร็จบริบูรณ์ ส่วนการทำแผนที่อุบายทางเพื่อขุดคลอง
 ส่งน้ำและทำคันกันน้ำ ซึ่งกำลังดำเนินยังไม่สำเร็จตลอดไป
 เพราะมีอุปสรรคบางอย่างเกิดขึ้น และประกาศกระแสพระ
 บรมราชโองการเรื่องหวงห้ามและจัดการซื้อที่ดินจะครบกำหนด
 ๒ ปีวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ แล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาหวงห้ามและ
 จัดซื้อที่ดินสร้างการทดน้ำไขน้ำแควสุพรรณบุรีออกไปอีก ๘ ปี
 ประกาศมาณวันที่ ๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๘ สิงหาคม หน้า ๘๖)

ประกาศยุบเลิกกองพันที่ ๓ กรมทหารรักษาวัง
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
จังหวัดนครราชสีมา

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบ
ทั่วกันว่า ตามที่โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองพันที่ ๓ ทหารรักษาวัง
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นที่จังหวัดนครศรี
ธรรมราชแล้วนั้น ก็โดยทรงพระราชดำริที่จะอบรมปลุกใจให้
ราษฎรพลเมืองมีความรู้ในทางนักรบของการเป็นทหาร จึงได้
โปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารในมณฑลนคร
ศรีธรรมราช บัดตานี้ ราษฎร ภูเกิด และมณฑลเพชรบูรณ์
แจ้งตามประกาศลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๕
แล้วนั้น

บัดนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่า นับแต่ได้ตั้งกองพันที่ ๓ ทหาร
รักษาวัง ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมา การก็ได้ดำเนินผลสม
พระราชประสงค์ ราษฎรพลเมืองก็ได้รับความอบรมรอบรู้ใน
นักรบเป็นส่วนมากแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบ
กองพันที่ ๓ กรมทหารรักษาวังจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่บัดนี้

กระทรวงวัง

ประกาศมาณวันที่ ๕ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เจ้าพระยาธรรมมาชิกรักษ์

12/10/2566

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๕ สิงหาคม หน้า ๘๘)

ประกาศแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชกำหนดเครื่องแต่งกายทหารรักษาวัง
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ว่า การแต่งกายทหาร
รักษาวัง ว.ป.ร. ในโอกาสที่ใช้เครื่องแต่งกายสีกาก็ั้น ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไว้หมวกกันแดด (แฮลม์เดททรงเตี้ย)
มีผ้าพื้นหมวกตามแบบที่เคยใช้อยู่แล้ว แต่ให้เพิ่มเครื่องหมาย
ตราพระมหามงกุฎเพชรราช ถกลาง กับอักษรเบืองบนว่า “ทหาร
รักษาวัง” เบืองล่าง “รักษาพระองค์” ติดข้างขวา ซ้าย โดย
ทำนองเดียวกับทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์

ส่วนหมวกแก๊ปสีกาก็ซึ่งเคยใช้กับเครื่องกำกับแต่เดิมนั้นให้
ยกเลิกไม่ใช้กับเครื่องสีกาก็อีกต่อไป

กระทรวงวัง

ประกาศมาณวันที่ ๖ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมานุภิธาน

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๘ สิงหาคม หน้า ๑๐๑)

ประกาศขยายเขต
สุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ มณฑลพายัพ

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการดำรัส
เหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้ทรงทราบฝ่าลออง
ธุลีพระบาทว่า ตำบลข้างม่อย ช้างกลาง วัดเกษ ทำศาลา พ่าฮ้อม
ป่าตัน และหายขร ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มณฑล
พายัพ เป็นตำบลที่ราษฎรตั้งเคหะสถานประกอบการหาเลี้ยงชีพ
อยู่มากเป็นปีกแผ่น ทั้งติดต่อกับเขตสุขาภิบาลเมือง สมควร
จะได้รับความบำรุงรวมเข้าเป็นสุขาภิบาลเมือง เพื่อความสุข
สำราญของประชาชนยิ่งขึ้น กระทรวงมหาดไทยได้นำความ
กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าลอองธุลีพระบาทแล้วนั้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ

๑ ใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗
(พ.ศ. ๒๔๕๑) ในตำบลที่กล่าวแล้วรวมเข้าเป็นสุขาภิบาลเมือง
เชียงใหม่ มีกำหนดเขตที่เจ้าพนักงานปักหลักไว้ใหม่เป็น
สำคัญ ดังนี้

ก. ด้านเหนือจากหลักเขตที่ ๑ ซึ่งวัดจากมุมนอกของคู
เวียงตัวนอกเฉียงเหนือ ตามแนวรั้วคูเวียงตัวนอกกระยะ

๑๗๐ เมตร เป็นที่ตั้งตัดตรงไปจดหลักเขตที่ ๒ ทมมวันตก
เฉียงเหนือของเขตร โรงพิมพ์อเมริกันจากหลักเขตที่ ๒ เลียบ
ไปตามแนวเขตร โรงพิมพ์อเมริกันด้านเหนือแล้ว ตรงต่อไป
จดหลักเขตที่ ๓ ริมแม่น้ำปิง จากหลักเขตที่ ๓ ตัดตรงข้าม
แม่น้ำปิงไปจดหลักเขตที่ ๔ มุมวันตกเฉียงเหนือของเขตร
วัดเชตุพน จากหลักเขตที่ ๔ เลียบตามแนวกำแพงวัดเชตุพน
ด้านเหนือ และจากมุมวัดเชตุพนด้านเหนือตัดตรงข้ามถนน
ดอยเสกต์ไปจดหลักเขตที่ ๕ ริมถนนด้านตะวันออกเฉียงใต้
วัดตามแนวถนนระยะจากมุมวันตกของเขตร โรงพยาบาลอเม
ริกัน ๘๘ เมตร จากหลักเขตที่ ๕ ตัดตรงไปทางทิศตะวันออก
ผ่านมุมใต้ของเขตร วัดกู่คำ ตรงต่อไปทางทิศตะวันออกอีก
๑๖๕ เมตรจดหลักเขตที่ ๖

ข. ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ ๖ หักตรงข้ามถนน
เมื่อนไปจดหลักเขตที่ ๗ ริมถนนฟากใต้ วัดจากศูนย์กลาง
ของทางรถไฟไปตามแนวฟากใต้ของถนนนั้น ๒๕๘ เมตร จาก
หลักเขตที่ ๗ ตรงต่อไปตามแนวเขตรระหว่างหลักที่ ๖ กับที่ ๗
นั้นจดหลักเขตที่ ๘ ริมทางเดินฟากเหนือ วัดตามแนวทางเดิม
ห่างจากศูนย์กลางทางรถไฟสายตะวันออก ๓๓๕ เมตร

ก. ด้านใต้จากหลักเขตที่ ๘ เลียบไปตามทางเดินจดหลักเขตที่ ๙ ชั้นรั้วของกรมทหารจากหลักเขตที่ ๙ เลียบไปตามรั้วของกรมทหารขั้เมถนนนายพลจดหลักเขตที่ ๑๐ ที่มุมระหว่างฟากตะวันตกของถนนนายพลกับฟากใต้ของถนนข้างวัดสันป่าข่อยจากหลักเขตที่ ๑๐ เลียบไปตามริมถนนนายพลฟากตะวันตกจดหลักเขตที่ ๑๑ ที่มุมสี่แยกกรมทหาร ระหว่างด้านตะวันตกของถนนนายพลกับด้านเหนือของถนนซึ่งบรรจบถนนนั้น ตรงขึ้นจากหลักเขตที่ ๑๑ เลียบไปตามถนนจดหลักเขตที่ ๑๒ ที่มุมของกรมทางก.ท. ๑๓๓๕ ที่สามแยกถนนเจริญราษฎร์ จากหลักเขตที่ ๑๒ ตรงข้ามแม่น้ำโขงไปฟากตะวันตกจดหลักเขตที่ ๑๓ วัดจากมุมตะวันตกเฉียงใต้ของเรือนที่ทำการกรมป่าไม้ไปทางทิศใต้ ๑๒๐ เมตร แล้วหักเป็นมุมฉากไปทิศตะวันออกอีก ๗๗ เมตร เป็นที่ตั้ง จากหลักเขตที่ ๑๓ ตรงไปจดหลักเขตที่ ๑๔ ที่มุมระหว่างถนนเจริญประเทศ ด้านตะวันออก กับแนวตรอกด้านใต้ จากหลักเขตที่ ๑๔ ตัดตรงไปจดหลักเขตที่ ๑๕ ริมถนนฟากตะวันออก วัดจากมุมตะวันตกเฉียงใต้ของเขตวัดปกว้าง ๕๐ เมตร

ง. ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ ๑๔ เลียบไปตามริมคูเวียงด้านตะวันออกตรงไปทิศเหนือจดหลักเขตที่ ๑

๒ ส่วนอัตราเงินภาษีโรงเรือนให้คงเก็บ ตามประกาศเดิมลง
วันที่ ๓ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินภาษีโรงเรือน
บรรดาที่เก็บได้จากตำบลที่กล่าวนี้ รวมเข้าเป็นผลประโยชน์
สำหรับใช้จ่ายบำรุงการสุขาภิบาลตั้งแต่นั้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยามรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๖ สิงหาคม หน้า ๑๐๑)

ประกาศ

ยกเว้นเงินอากรค่านาคู่โค ตำบลบางตาเถน
ตำบลบางปลาร้า ตำบลบ้านช้าง ท้องที่อำเภอ
สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเสียหายใน พ.ศ. ๒๔๖๖

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศให้
ทราบทั่วกันว่า การทำนาคู่โคตำบลบางตาเถน ตำบลบางปลาร้า
ตำบลบ้านช้าง ท้องที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ใน
จำนวน พ.ศ. ๒๔๖๖ บังเกิดอุปัทวเหตุน้ำท่วมต้นข้าวที่ราษฎร
ได้เพาะปลูกไว้เน่าเปื่อยเสียหายไม่ได้รับผลเป็นส่วนมาก จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ยกเว้นเงินอากรค่านาจำนวน
พ.ศ. ๒๔๖๖ ในส่วนที่เสียหายในตำบลบางตาเถน ตำบลบาง
ปลาร้า ตำบลบ้านช้าง ท้องที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณ
บุรี รวมเนื้อที่ ๔๓,๒๔๕ ไร่ ๕๕ วา เป็นเงินอากร ๓๔,๕๑๖ บาท
๔๓ สตางค์ ไว้พุทธศักราชหนึ่งเพื่อเป็นงบบำรุงการทำนาของ
ราษฎร

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

ประกาศ

แก้ไขพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวทหารเรือ พ.ศ. ๒๔๕๘

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวทหารเรือ พ.ศ. ๒๔๕๘ นั้น กำหนดการแต่งกายนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรในคาตรางแห่งมาตรา ๒๕ นั้น บงกชอย่างให้เปลี่ยนแก้ไขใหม่ดังนี้

หมายเลข ๕ ครึ่งยศ “ กางเกงแถบทอง ” เปลี่ยนเป็น “ กางเกงขาว ”

หมายเลข ๔๒ ครึ่งยศขาว ให้ยกเลิก

นอกนี้ให้คงอยู่ตามเดิม

ทั้งนี้ตั้งแต่มิได้เป็นต้นไป

ศาลาว่าการกระทรวงทหารเรือ

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

สนธิพงศ์

นายพลโททำการแทนเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ปี ๑๐๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชฎรพ้อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี ค้ารับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ ค้ารับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ฤาใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ดำริว่าจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๕๖

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับถือพระพุทธรูปเครื่องชั่ง ตวง วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอขณะสงคราม จังหวัดพระนคร มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

กิตติยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๖ สิงหาคม น้๑๐๖)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลโพธิ์ไชย อำเภอกุตุเค้ จังหวัดขอนแก่น
 ซึ่งยุบไปรวมเข้ากับตำบลมุลนาค และรวมเรียกว่า
 ตำบลโพธิ์ไชย

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้รวมตำบล
 โพธิ์ไชยกับตำบลมุลนาค ท้องที่อำเภอกุตุเค้ จังหวัดขอนแก่น
 เป็นตำบลเดียวกัน เรียกว่าตำบลโพธิ์ไชย และตำบลทั้งสองนี้
 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้น
 ให้เป็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลมุลนาคและตำบลโพธิ์ไชยเดิม ก็ได้รวมอยู่ในตำบล
 โพธิ์ไชย ตรงกับทำเนียบ ท้องที่ทางราชการ ฝ่ายปกครองแล้ว
 ด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๓ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕
 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
 จางวางเอก เสนาดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๖ สิงหาคม น้ ๑๐๘)
 12/10/2566

ประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษ
แก่บริษัทรถไฟสายบางบัวทอง จำกัดสินใจ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ ว่า พระยาวรวงษ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว. เย็น อิศรเสนา ณอยุธยา) หม่อมราชวงศ์หญิงอรุณ วรวงษ์พิพัฒน์ อิศรเสนา ณอยุธยา หม่อมหลวงยาใจ อิศรเสนา ณอยุธยา หม่อมหลวงหญิงเนื่อง อิศรเสนา ณอยุธยา หม่อมราชวงศ์กาลย์ อิศรเสนา ณอยุธยา หม่อมราชวงศ์หญิงสนิห อิศรเสนา ณอยุธยา แล หม่อมหลวงหญิงเรียม อิศรเสนา ณอยุธยา ได้ทำฎีกาทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งบริษัทเดินรถไฟสายบางบัวทอง

ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วยแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ผู้ที่กล่าวนามมาแล้ว แลบรรดาผู้ที่จะสืบต่อภาระของบริษัทแทนคนเหล่านั้น หรือที่จะเข้าเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทร่วมกัน กับคนเหล่านั้นต่อไป ภายหน้า มีอำนาจตั้งบริษัท ๆ หนึ่งมีนามว่า “บริษัทรถไฟสายบางบัวทอง จำกัดสินใจ” ตามวิธีที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะเข้าหุ้นส่วนบริษัท แลตามที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้บริษัทนี้มีสิทธิทำการได้แต่เฉพาะที่พรรณาไว้ในหนังสือบริคณสนธิของบริษัทต่อท้ายประกาศนี้

ข้อ ๒ ประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษนี้ไม่ผูกมัดรัฐบาลอย่างหนึ่งอย่างใดในกิจการทั้งปวงที่บริษัทกระทำ

ข้อ ๓ ประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษนี้จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกถอนเสียได้ทุกเมื่อ

ข้อ ๔ สารประโยชน์ที่จะพึงได้จากประกาศนี้ บริษัทจะได้รับต่อเมื่อบริษัทได้จดทะเบียนเสร็จแล้วที่กระทรวงพาณิชย์

ข้อ ๕ ให้ผู้เริ่มก่อการของบริษัทนำเอกสารไปจดทะเบียน
คือ

(๑) หนังสือบริคณสนธิ

(๒) สัญญาข้อบังคับสำหรับบริษัท ที่ได้แต่งตั้งขึ้นโดยชอบด้วยประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษนี้

(๓) รายงานการประชุมตั้งบริษัท ซึ่งแสดงกิจการประชุม
นั้นโดยพิสดาร

ข้อ ๖ เมื่อได้จดทะเบียนตั้งที่มาแล้ว ให้ถือว่าบริษัท
เป็นบุคคลนิติสมมต รับผิดชอบในหนี้สินจำกัดเพียงไม่เกินจำนวน
ทุนของบริษัท

ข้อ ๗ ถ้าพนักงาน ๕ เดือนนับแต่วันที่ลงโฆษณา ผู้เริ่มก่อการ ของบริษัทได้ประพฤติกการให้ เป็นไป ตามความใน ข้อ ๕ ให้ถือว่าประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษเป็นอันยกเลิก

ข้อ ๘ บริษัทต้องมีตราสำคัญสำหรับบริษัท มีชื่อบริษัทแล คำต่อท้ายว่า “จำกัดสินใจ” จารึกในดวงตรา แลต้องนำตรา นั้นไปจดทะเบียนให้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๙ ให้บริษัทมีกรรมการไม่น้อยกว่า ๓ คน

ข้อ ๑๐ ให้บริษัทส่งงบดุลไว้ที่กระทรวงพาณิชย์ทุกครั้งทั้ง บัญชีประจำปีหรือประจำปี

ข้อ ๑๑ ให้บริษัทมีเงินสำรองไว้จำนวนหนึ่งซึ่งชักจกกำไร แต่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ของกำไรนั้นทุกครั้งมาตั้งเงินสำรอง จนเงินนั้นมีจำนวนเท่า $\frac{๑}{๕}$ ของเงินทุนเป็นอย่างน้อย

ข้อ ๑๒ ถ้าบริษัทตกลงจะแก้ไขหนังสือบริคณเสณรึกที่ดี จะแก้ไขบังคับก็ดี จะออกหุ้นก็ดี จะเพิ่มทุนลดทุนก็ดี จะเอา ทรัพย์สินของบริษัทไปจำนำจำนองหรือเป็นประกันก็ดี ต้องได้รับ อนุญาตของเสมาบดีกระทรวงพาณิชย์เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย จึงให้ถือว่าความที่ตกลงกันนั้นใช้ได้ตามกฎหมาย

ข้อ ๑๓ การดำเนินกิจการของบริษัท นอกจากที่ต้องปฏิบัติ ตามประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแล้ว บริษัทต้องอยู่ใต้ พระราชกำหนดกฎหมายของบ้านเมืองด้วย

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๓ สิงหาคม หน้า ๑๐๕)

หนังสือบริคณส์นิ

สำหรับบริษัทรถไฟสายบางบัวทอง จำกัดสินใจ

ข้อ ๑ นามของบริษัทนี้ ให้เรียกว่า บริษัทรถไฟสายบางบัวทอง จำกัดสินใจ

ข้อ ๒ สำนักงานของบริษัทนี้ ตั้งอยู่กรุงเทพฯ

ข้อ ๓ ความประสงค์ของบริษัท เพื่อประกอบกิจการดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) เพื่อรับซื้อการเดินรถไฟสายบางบัวทอง ซึ่งพระยา
วรพงษ์พัฒน์ ทำอยู่แล้วตามหนังสือพระราชทานพระบรม
ราชานุญาตลงวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕ มาจัดทำต่อไป
และขยายการงานรถไฟที่กล่าวนี้ให้ไพศาลขึ้น

(๒) เพื่อประกอบกิจการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือที่บริษัทเห็นสมควรทำเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการเดินรถไฟให้เกิดผลประโยชน์ดียิ่งขึ้นแก่ทรัพย์สินของบริษัท

(๓) เพื่อประกอบการสร้าง ซ่อม ซ้ำ หาที่ดิน แลรถไฟ หรือการสร้างอย่างใด ๆ ซึ่งจะใช้เป็นประโยชน์แก่กิจการของบริษัทในฐานะที่เป็นบริษัทรถไฟนั้นได้

(๔) เพื่อจะตั้งสาขาและตัวแทนของบริษัท และที่จะดูแลจัดการเบี่ยงเบนการงานนั้นไว้ และเลิกถอนเสียได้

(๕) เพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินของบริษัทอย่างใด ๆ อันพึงเคลื่อนที่ได้และไม่ได้ของบริษัท บริษัทจะขาย จะให้เช่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนโดยมีข้อสัญญาสถานใด สุดแต่บริษัทจะตกลงกระทำไป ก็ทำได้

(๖) เพื่อจะกระทำ รับรอง สักหลัง เอาไปขึ้นหรือโอนบรรดาใบสั่งจ่าย ใบรับใช้เงิน และใบสำคัญอันเปลี่ยนมือได้ ชนิดอื่น ๆ และเป็นธุระในเรื่องตัวเงินเหล่านี้

(๗) เพื่อจะจัดการรวมการงาน แบ่งส่วนช่วยกันทำหรือสมทบกับบริษัท หรือบุคคลอื่นซึ่งกระทำกิจการในทางค้าขายอย่างเดียวกับบริษัท และเพื่อประกอบการอย่างอื่น ๆ โดยทั่วไปบรรดาซึ่งเหมาะและเกี่ยวข้องกับการต่าง ๆ อันเป็นความ

ประสงค์ของบริษัทจะประกอบ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น และซึ่งจะยังทรัพย์สินสมบัติของบริษัทให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นทุกประการ

ข้อ ๔ ผู้ถือหุ้นของบริษัทนี้ จำต้องออกเงินไขแต่เพียงจำกัด จำนวนมูลค่าหุ้น ซึ่งตนถือและยังส่งไม่ครบ

ข้อ ๕ ทุนของบริษัทกำหนดไว้เป็นจำนวน หนึ่งล้าน หนึ่งแสนบาท

ข้อ ๖ ทุนของบริษัทแบ่งออกเป็น ๑๑,๐๐๐ หุ้น (หนึ่งหมื่น หนึ่งพันหุ้น) มีมูลค่าหุ้นละ ๑๐๐ บาท (ร้อยบาท)

ข้อ ๗ รายนาม สำนักอาศัย อาชวะ ของผู้เริ่มตั้งบริษัท จำนวนหุ้นซึ่งผู้เริ่มการตั้งบริษัทได้จองไว้มีดังต่อไปนี้

(๑) จางวางเอก พระยาวงศ์พิพัฒน์ (หม่อมราชวงศ์ เย็น อิศรเสนา ณอยุธยา) หาเลี้ยงชีพทางรับราชการ บ้านถนน พระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จองไว้ ๑ หุ้น

(๒) หม่อมราชวงศ์หญิงอรุณ วรวงศ์พิพัฒน์ อิศรเสนา ณอยุธยา หาเลี้ยงชีพทางรับราชการ บ้านถนนพระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จองไว้ ๑ หุ้น

(๓) หม่อมราชวงศ์หญิงสนิท อิศรเสนา ณอยุธยา หาเลี้ยงชีพทางค้าขาย บ้านถนนพระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จองไว้ ๑ หุ้น

(๕) หม่อมราชวงศ์ภาคย์ อิศรเสนา ณอยุธยา หาเลี้ยงชีพทางรับราชการ บ้านถนนพระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จ่องไว้ ๑ ไร่

(๕) มหาตเล็กสารอง หม่อมหลวงยาใจ อิศรเสนา ณอยุธยา หาเลี้ยงชีพทางรับราชการ บ้านถนนพระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จ่องไว้ ๑ ไร่

(๖) หม่อมหลวงหญิงเนื่อง อิศรเสนา ณอยุธยา หาเลี้ยงชีพทางค้าขาย บ้านถนนพระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จ่องไว้ ๑ ไร่

(๗) หม่อมหลวงหญิงเรียม อิศรเสนา ณอยุธยา หาเลี้ยงชีพทางค้าขาย บ้านถนนพระอาทิตย์ เลขที่ ๒๕๔ ตำบลชนะสงคราม จังหวัดพระนคร จ่องไว้ ๑ ไร่

พระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์
อย่างอื่นเพื่อประโยชน์รถไฟราษฎรสายบางบัวทอง

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ทรงบทว่ากันว่า ผู้จัดการรถไฟราษฎรสายบางบัวทอง ได้แสดงความประสงค์ต่อสภากรรมการรถไฟ ว่าจำเป็นต้องจัดการซื้อที่ดินเพื่อการก่อสร้างต่อไป ผู้บัญชาการรถไฟหลวงแห่งกรุงสยาม ผู้เป็นประธานในสถานนั้นได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ กรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยาม จัดหาซื้อให้ตามความในมาตรา ๑๒๑ ข้อ ๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงพระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มาตรา ๑ ให้กรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยามเป็นพระในเรื่องจัดหาซื้อที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ตามที่เห็นว่าจำเป็น ส่วนการที่พิจารณาถึงเรื่องสิทธิค่าทำขวัญที่จะพึงคิดให้ นั้น ให้ใช้ข้อความทั้งปวงตามที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน

12/10/2566

มาตรา ๒ ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งต้องจัดชื้ออนัน
มีระบุไว้ในท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นับว่าเป็นส่วนหนึ่ง
แห่งพระราชกฤษฎีกานี้ด้วย

มาตรา ๓ เพื่อให้เป็นการสะดวกแก่การจัดหาซื้อที่ดินและ
อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น และจัดการตามที่จำเป็นเพื่อกำหนด
และใช้เงินค่าทำขวัญ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง
๑ มหาอำมาตย์ตรี พระยาสุรเกษตรวิสัยณ อธิบดีกรมทะเบียน
ที่ดิน ๒ อำมาตย์ตรี หลวงประกอบยันตรกิจ เจ้าพนักงาน
ในกรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยาม ๓ นายชั้น ดุษดี ผู้แทน
รถไฟผู้รับอนุญาต ๔ อำมาตย์โท พระยานนทบุรีศรีเกษตรา
รวม นครบาลจังหวัดนนทบุรี ทำการเฉพาะในเขตจังหวัด
นนทบุรี และ อำมาตย์โท พระยาสมุทรศักดิ์รักษ์ ผู้ว่าราชการ
จังหวัดประทุมธานี ทำการเฉพาะในเขตจังหวัดประทุมธานี
เป็นกรรมการจัดซื้อที่ดิน

ประกาศมาณวันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็น
ปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๓ สิงหาคม หน้า ๑๐๖)

พระราชบัญญัติกองทุนข้าราชการ
ในพระราชสำนักแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๘

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ๆ ประกาศให้ข้าราชการในพระราชสำนักทราบทั่วกันว่า ตามเหตุผลที่ได้ทรงพระราชปรารภ และตราพระราชบัญญัติกองทุน ข้าราชการในพระราชสำนักขึ้นไว้ เมื่อปีรัตนโกสินทรศก ๑๓๑ แล้วนั้น บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า ข้อความตามพระราชบัญญัติเดิมนั้นหาได้มีชี้ชัดขึ้นถึงการที่จะปลดพ้นจากกองทุนไม่อย่าง ๑ และไม่เคยทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่าข้าราชการชั้นผู้น้อยได้รับพระมหากรุณาให้เป็นการสม่าเสมอกันอย่างไร อีกอย่าง ๑ ที่ข้าราชการในพระราชสำนักได้ดำเนินเปลี่ยนแปลงไป จำนวนข้าราชการกองทุนก็จะหาชนไม่หมดสิ้นสุด การที่ทรงพระมหากรุณาก็จะกลายเป็นอุปการให้ข้าราชการกองทุนนั้น ๆ เกียจคร้านไม่กระวนกระวายที่จะหาการงานทำ เพราะเหตุที่ได้รับพระราชนิพนธ์เงินกองทุนอยู่ ซึ่งเป็นข้อที่ผิดด้วยพระราชประสงค์ อาศรัยเหตุทั้ง ๓ ประการนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อความพระราชบัญญัติ ร.ศ. ๑๓๑ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑) พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
กองทุนข้าราชการในพระราชสำนักแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒) ข้อความใด ๆ ในพระราชบัญญัติเดิมที่ขัดข้อง
กับข้อความในฉบับนี้ ก็ให้ยกเลิกเสีย ให้ข้อความในฉบับใหม่
นี้เป็นทางปฏิบัติ

มาตรา ๓) ข้าราชการ ที่อยู่ใน ประเภทกองทุน ตามที่ได้
บรรยายในมาตรา ๒ และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติศก ๑๓๑
นั้น หมายความว่า จะเข้าราชการกองทุนที่ไม่มีทางที่จะได้รับ
พระราชทานเบี้ยบำนาญตามพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ ร.ศ. ๑๒๐
เท่านั้น และกำหนดให้ได้รับพระราชทานเงินกองทุนดังนี้

๑) เมื่อได้ปลดจากประจำการแล้ว ให้อยู่ในกองทุน
ประเภทที่ ๑ กำหนด ๑ ปี ให้ได้รับพระราชทานเงินกองทุน ๑
ใน ๒ หรือกึ่ง ๑ ของเงินเดือน ๆ สุดท้ายในขณะรับราชการ
แล้วปลดเป็นกองทุนประเภทที่ ๒

๒) กองทุนประเภทที่ ๒ ให้ได้รับพระราชทานเงินกอง
ทุน ๑ ใน ๔ ของเงินเดือน หรือ กึ่งกองทุนประเภทที่ ๑ ต่อ
ไปอีก ๑ ปี แล้วปลดเป็นกองทุนประเภทที่ ๓ เป็นเส้นกำหนด
ที่จะได้รับพระราชทานเงินกองทุน

มาตรา ๔) เมื่อข้าราชการคนใดได้ปลดจากกองหนุนประเภทที่ ๒ แล้วก็ดี หรือได้เข้ารับราชการในกระทรวงใดกระทรวง ๑ ได้รับพระราชทานเงินเดือนก่อนปลดเป็นกองหนุนประเภทที่ ๒ ก็ดี ก็ให้เป็นอันยุติไม่ต้องจ่ายเงินกองหนุนพระราชทานดูเดี๋ยวก่อน นับแต่วันที่ได้เข้ารับราชการ หรือปลดเป็นกองหนุนประเภทที่ ๒ แล้วนั้น ทั้งในเวลานี้และจะได้ทรงพระมหากรุณาพิเศษเป็นคน ๆ ไป

มาตรา ๕) ข้าราชการกองหนุนคนใดที่ได้รับพระราชทานเงินกองหนุนอยู่แล้วก่อนใช้พระราชบัญญัติเพิ่มเติมนี้ ก็ให้บังคับกำหนดที่แล้วมาและปลดเป็นกองหนุนตามเกณฑ์แห่งข้อต่างๆ ในมาตรา ๓ แต่วันที่ ๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ นี้ก็เดี๋ยวก

มาตรา ๖) เมื่อกรมกองใดได้กำหนดเงินกองหนุนพระราชทานเป็นอย่างอื่น ก็ให้เป็นที่น่าเข้าใจว่า เป็นกฎส่วน ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และใช้จำเพาะกรมกองนั้นเท่านั้น

ประกาศมาณวันที่ ๑๘ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๓ สิงหาคม หน้า ๑๒๓)

ประกาศแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวตำรวจ

พุทธศักราช ๒๔๕๘

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า เครื่องแต่งตัว ตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธร ซึ่งได้กำหนดให้ใช้ตาม พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวตำรวจภูธร พุทธศักราช ๒๔๕๘ รวมกัน และได้ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมเป็นลำดับมานั้น บัดนี้ สมควรจะเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงอีกบางอย่าง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ ข้อ ๔ มาตรา ๖ ข้อ ๒-๔ และมาตรา ๗ ข้อ ๒ (๒) เสีย ให้ใช้ความใหม่แทน

ก. มาตรา ๔ “ข้อ ๔ อินทรธนูน้อยทำด้วยผ้าสีและชนิดเดียวกันกับเสื้อเป็นรูปกรวยตัดมุมย่อ กว้างที่ปลายข้างใหญ่ เสื้อ ๔ เช่นติเมตร ข้างที่คอเสื้อ ๓.๕ เช่นติเมตร มีดุมเกลี้ยง ทำด้วยโลหะธาตุขาวติดที่อินทรธนูข้างที่คอ ๑ ดุม มีปลอกผ้าสักหลาดสีเลือดหมู หรือสีดำ ตามเหล่าตำรวจพระนครบาล และตำรวจภูธร ยาวตามอินทรธนู ๔ เช่นติเมตร กว้างพอสอดสรวมอินทรธนูเข้าได้ ติดที่ปลายข้างใหญ่เสื้อ ถ้าเป็นนายสิบพยามาเล ให้มีสายสีเขียวได้ปลอกอินทรธนู”

ข. มาตรา ๖ “ข้อ ๒ เสื้อขาวรูปทูนิก มีดุม ๕ ดุม ตะเข็บ
หลัง ๓ ตะเข็บ ทั่วยเสื้อตอนล่างข้างหลังผ่าตรงตะเข็บกลาง
มีกระเป๋่า ๔ กระเป๋่า ที่ปากกระเป๋่าบนมีปกรูปชายแฉลบ มี
สาบกว้าง ๕ เซ็นติเมตร รอบสะเอวเสื้อเหนือปากกระเป๋่าล่าง
และที่ปลายแขนมีผ้าทาบรอบข้อมือ ทางด้านนอกมีชายเป็นรูป
จิว (ตามแบบของกรมตำรวจ)”

“ข้อ ๔ อินทรธนูให้ใช้อินทรธนู้อย มีรูปและลักษณะ
เหมือนอย่าง ที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔ ข้อ ๔ แต่ให้มีแถบเงิน
กว้าง ๑ เซ็นติเมตรทาบบนกลางปลอกขวางอินทรธนู”

ก. มาตรา ๗ ข้อ ๒ “(๒) เสื้อขาวรูปทูนิก”

๒ ให้เปลี่ยนความในมาตรา ๑๒ ข้อ ๑ ที่ว่าด้วยบั้งนายสืบ
ตำรวจนั้น ละเพาะคำว่า “บั้งเงิน” เป็น “บั้งขาว” และเติม
คำว่า “ทาบบนแผ่นผ้าสักหลาดสีเลือดหมู หรือสีดำตามเหล่า
ตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธร”

๓ อินทรธนูสำหรับนายร้อย นายพัน และนายพลตำรวจ
ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๗ ข้อ ๓ มาตรา ๘ ข้อ ๖ กับมาตรา ๒๔
และประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวตำรวจ
ภูธร พุทธศักราช ๒๔๕๘ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๓
นั้น ให้เพิ่มอินทรธนู้อยรูปและลักษณะอย่างเดียวกันกับที่กล่าว

ในข้อ ๑ (ก) ข้างต้นนี้ ต่างกันแต่แถบเงินที่ปลอกอินทรธนู นั้น ให้ใช้แถบเงินขนาดและอย่างอินทรธนูใหญ่ทาบบนปลอก ขวางอินทรธนู ถ้าเป็นชั้นนายพลให้ปักเงินเป็นลายถักเต็มหน้า ปลอกอินทรธนู ผู้ที่มียศทหารให้ใช้แถบอินทรธนูทองหรือ ปักทองตามยศ

อินทรธนูน้อยนี้ ให้ใช้แต่งกับเครื่องเต็มยศประเภทที่ ๓ ครั้งยศ ประเภทที่ ๑-๒ และแต่งเครื่องปรกติ ส่วนอินทรธนู ใหญ่นั้น ให้ใช้แต่งเต็มยศประเภทที่ ๑

๔ ให้ยกเลิกความในประกาศแก้ไขเพิ่มเติมเครื่องแต่งตัว ตำรวจพระนครบาล ซึ่งให้รวมใช้พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัว ตำรวจภูธร พุทธศักราช ๒๔๕๔ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ฉะเพาะความตอนท้าย ที่ว่าด้วยอินทรธนู นายดาบ ตำรวจนั้นเสีย ให้เปลี่ยนใช้อินทรธนูน้อยมีรูปและลักษณะเหมือน ดังที่กล่าวไว้ในข้อ ๑ (ก) แห่งประกาศนี้ และให้มีแถบเงินกว้างกึ่งซัน ตีเม็ดรีทาบบนปลอกขวางอินทรธนู

๕ ให้ยกเลิกความที่ว่าด้วยการแต่งตัวเต็มยศ ประเภทที่ ๒ ในตารางกำหนดการแต่งตัวตามประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราช กำหนดเครื่องแต่งตัวตำรวจภูธร พุทธศักราช ๒๔๕๔ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ นั้นเสีย และให้เปลี่ยนคำว่า “เสื่อแบบ ราชการขาว” นั้นเป็น “เสื่อขาวรูปทูนิก”

๖ นายตำรวจพระนครบาลและตำรวจภูธรชั้นสัญญาบัตร ซึ่งเป็นผู้ไม่ได้ประจำการ ตำรวจพระนครบาล และตำรวจภูธรแล้ว ให้ใช้เครื่องแต่งตัวตามพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวตำรวจนี้ได้ โดยเฉพาะในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท หรือในงานพระราชพิธีต่าง ๆ ถ้าเป็นผู้ที่ไม่ได้ประจำการตำรวจพระนครบาล และตำรวจภูธร แต่รับราชการนำที่อื่นอยู่ในกระทรวงมหาดไทย จะแต่งเครื่องแต่งตัวตำรวจไปในราชการ อย่างหนึ่งอย่างใดด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้ติดพระมหามงกุฎหรือดอกจันทน์เงินเครื่องหมายประจำการที่คอเสื้อ ส่วนนายดาบ นายสิบ พลตำรวจชั้น เมื่อออกจากราชการตำรวจพระนครและตำรวจภูธรแล้ว จะใช้เครื่องแต่งตัวตำรวจไม่ได้

๗ เครื่องแต่งตัวตำรวจ พระนครบาลและตำรวจภูธร ที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ตามประกาศนี้ โดยเฉพาะนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ใช้จะต้องจัดหาเป็นส่วนตัวเอง

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๓ สิงหาคม หน้า ๑๒๖)

กฎข้อบังคับ

ระเบียบการปกครองที่อาศัยในพระราชฐาน

พ.ศ. ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมมาชิกรณธิบดี เสนาบดีกระทรวงวัง ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ที่ภายในเขตต์พระราชฐานและที่ระโหฐานทั้งปวงนั้น ตามพระราชประเพณีเดิม ข้าในพระราชสำนักทั้งชายหญิง จะพาภรรยาสามีเข้าไปอยู่ร่วมด้วยได้ก็แต่เฉพาะที่ท้ายสนมแห่งเดียวเท่านั้น นอกกว่านั้นก็เป็นที่ต้องห้ามทั้งหมดมาในบัดนี้ปรากฏว่ามีผู้เข้าใจผิดเลอะเลือนมากขึ้น มิได้คิดถึงว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสิทธิใน ที่พระราชฐานทั้งปวงเช่นเดียวกับเจ้าของเคหะสถานอื่น ต่างถืออำนาจพวกฟ้องว่าเป็นข้าในพระราชสำนัก ได้พากันเข้าไปอยู่ในเขตต์พระราชฐานมากขึ้นทุกที ซึ่งเป็นการผิดต่อกฎมณเฑียรบาลและพระราชกฤษฎีกาอยู่ส่วน ๑ นอกจากนั้นผู้ที่ประพฤดิชั่วก็กระทำให้มีเหตุเนื่อง ๆ มีลักลอบเล่นการพนัน ทำหนังสือถึงกับศาลมายึดทรัพย์ยั้งที่อาศัยภายในเขตต์พระราชฐาน ทั้งให้เขาถือช้อขายสิทธิให้ผู้อื่นเข้าอยู่ ไม่เคารพการวะต่อระเบียบแบบแผนอันเป็นพระราชประเพณี เช่นแต่งกายไม่สมควรเดินผ่าน

เข้าออกประตูพระราชฐาน ผิดลักษณะของสาธุชนที่จะพึงควร
ประพาศระหว่างเจ้าของเคหะสถานกับผู้อาศัย ด้วยเหตุผล
ที่กล่าวแล้วข้างต้น จึงได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้
ตรากฎข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้ให้เรียกว่า “กฎข้อบังคับระเบียบการ
ปกครองที่อาศัยในพระราชฐาน”

ข้อ ๒ ข้อความใด ๆ ที่จะได้กล่าวต่อไป ให้พึงเป็นที่เข้าใจ
ดังนี้

ก. คำว่า “ที่อาศัย” ให้เป็นที่เข้าใจว่า ที่ดิน หรือส่วนใด
ส่วนหนึ่งซึ่งนับว่าเป็นเคหะสถานอันได้มีอยู่ในเขตต์พระราชฐาน
ทั่วไป ไม่ได้หมายความว่าถึงสถานที่ทำการซึ่งได้พระราชทานพระ
บรมราชานุญาต

ข. คำว่า “ผู้อาศัย” หมายความว่าผู้ที่ได้เข้าไปอยู่ในที่นั้น
เพราะได้รับอนุญาต ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่อยู่โดยนอกราชการ

ค. คำว่า “พระราชฐาน” คือที่ทั้งปวงที่ได้บรรยายในกฎ
มณฑลเทียรบาลและพระราชกฤษฎีกา

ง. คำว่า “สามี ภรรยา” หมายความว่าหญิงชายที่อยู่เป็นคู่
ครองตามประเพณี หรือที่เป็นผู้เมียกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
มิได้ถือเอาการประเพณีเป็นประมาณ

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป ให้นำทะเบียน
ใหญ่ในพระราชสำนักเรียกใบอนุญาตจาก ผู้อาศัยใน พระราช
ฐานแต่เดิมคืนทั้งหมด แล้วให้จัดตามระเบียบที่ได้กำหนดใหม่

ข้อ ๔ ผู้ที่จะอาศัยอยู่ในเขตต์พระราชฐานใดนั้น ต้อง
เป็นข้าราชการในพระราชสำนักที่ยังประจำการอยู่ จึงจะขอ
อนุญาตและให้อนุญาตอยู่ภายในเขตต์พระราชฐานได้

ข้อ ๕ ข้าราชการผู้ที่จะขออนุญาตนั้น จะต้องยื่นเรื่องราว
ตามแบบ และต้องมิใช่ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรซึ่งผู้ขอสังกัด
อยู่เช่นรับรอง เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะถือว่าผู้นั้นได้
อาศัยอยู่โดยชอบด้วยระเบียบ ปกครอง และ พระราช กำหนด
กฎหมาย

ข้อ ๖ ถ้าผู้ที่ได้รับอนุญาตมีสามี หรือ ภรรยา กับครอบครัว
ที่จะต้องอยู่กับตนในที่อาศัย ก็ให้ลงนามโดยละเอียด
เมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นสมควรอนุญาตแล้ว ผู้ขออนุญาตจะ
ต้องรับผิดชอบในความประพฤติของครอบครัวนั้น ๆ ในการกระ
ทำผิดต่อระเบียบการปกครอง

ข้อ ๗ ห้ามมิให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยรับผู้ใดผู้ ๑ ให้
พักพิงแรมคืนในที่อยู่แห่งตนเป็นอันขาด เว้นไว้แต่จะได้รับ
อนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตามครั้งคราวตามแบบใบอนุญาต

ข้อ ๘ ผู้ที่ได้รับอนุญาตอาศรัยไม่มีอำนาจที่จะโอนที่อยู่ขึ้น โดยอาการซื้อขาย ให้ปัน เช่าหรือ แลกเปลี่ยน และไม่ใช้ อาศรัยแต่ในนาม แล้วให้ผู้นอนอยู่เป็นต้น

ข้อ ๙ ถ้าผู้ที่ได้รับอนุญาตถึงแก่กรรมก็ดี ต้องออกจาก ประจําการก็ดี หรือถูกเรียกใบอนุญาตคืนก็ดี ผู้อาศรัยและ ผู้ที่เป็นครอบครัวนั้นๆ ต้องออกจากที่ไป ตามที่เจ้าหน้าที่ทะเบียน จะกำหนดให้ และผู้ที่ต้องออกจากที่อาศรัยไม่มีสิทธิที่จะเรียกรอ หรือ รื้อถอนเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนของเคหะสถาน ที่เป็นของหลวงไปเป็นอันขาด

ข้อ ๑๐ ข้อบังคับนี้ให้ใช้ภายในเขตต์พระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป ส่วน เขตต์พระราชฐานแห่งอื่นโปรดเกล้าฯ ให้ใช้คนที่ใดมีมือใด ก็ จะได้ประกาศเป็นคราวๆ

ข้อ ๑๑ ให้นำทะเบียนใหญ่ในพระราชสำนัก มีนาที่รักษา กฎข้อบังคับนี้

กระทรวงวัง

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมราชาภิธานธิบดี

เสนาบดี

ประกาศกระทรวงคมนาคม
เรื่องเปลี่ยนอัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ต่างประเทศ
และภายในพระราชอาณาจักร

—๐*๐—

ด้วยในการประชุมสภาไปรษณีย์แห่งกรุงสต็อกโฮล์ม เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ นั้น ที่ประชุมมีความเห็นว่า อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ภักดิ์ต่างประเทศที่ใช้ อยู่ในเวลานี้ ยังไม่เหมาะสม สมควรจะลดลงให้คล้ายกับอัตราค่าธรรมเนียมที่ได้ใช้มาแล้วเมื่อก่อนสงครามในยุโรป จึงได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ชนิดใหม่ และให้ เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ นี้เป็นต้นไป อนึ่งอัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ภายในพระราชอาณาจักรนั้น ก็เห็นว่าสมควรจะลดลงบางอย่าง เพื่อให้เหมาะสมแก่ความต้องการของสาธารณชน

กระทรวงคมนาคมจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ ใช้อัตราใหม่นี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ต่างประเทศ

(ก) จดหมาย (Letters) ค่าธรรมเนียม ๑๕ สตางค์ต่อหน้า
หน้า ๒๐ กรัมแรก ถ้าเกินกว่า ๒๐ กรัมแรกขึ้นไป เรียกค่า
ธรรมเนียมอีก ๑๐ สตางค์ทุก ๒๐ กรัมหรือเศษของ ๒๐ กรัม

(ข) ไปรษณีย์บัตร (Postcards Single) ฉบับละ ๑๐ สตางค์
ต้องมีขนาดยาวไม่เกิน ๑๕ เซนติเมตร กว้างไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตร
ครึ่ง และไม่สั้นกว่า ๑๐ เซนติเมตร ไม่แคบกว่า ๗ เซนติเมตร

(ค) ไปรษณีย์บัตรตอบรับ (Postcards With Reply) ฉบับ
ละ ๒๐ สตางค์ มีขนาดจำกัดอย่างเดียวกันกับในข้อหมาย (ข)
ทุกกล่าวมาแล้วนี้

(ง) ของตีพิมพ์ (Printed Matters) ค่าธรรมเนียม ๓ สตางค์
ต่อหน้าหน้า ๕๐ กรัมหรือเศษของ ๕๐ กรัม ถ้าเป็นสมุดอนุญาต
ให้เพิ่มน้ำหนักขึ้นได้ถึง ๓ กิโลกรัม

(จ) หนังสือกิตติยะคดี (Commercial Papers) ค่าธรรมเนียม
๓ สตางค์ต่อหน้าหน้า ๕๐ กรัม หรือเศษของ ๕๐ กรัม
ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำไม่น้อยกว่า ๑๐ สตางค์

(ฉ) ตัวอย่างสินค้าต่าง ๆ (Patterns & Samples) ค่าธรรมเนียม
๓ สตางค์ต่อหน้าหน้า ๕๐ กรัม หรือเศษของ ๕๐ กรัม
ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำไม่น้อยกว่า ๕ สตางค์ ตัวอย่างสินค้าเหล่านี้

ต้องมีขนาดยาว ๔๕ ซังติเมตร กว้าง ๒๐ ซังติเมตร หนา ๑๐ ซังติเมตร ถ้าตัวอย่างเหล่านั้นมีลักษณะเป็นม้วนกลมต้องมีขนาดยาว ๔๕ ซังติเมตร และเส้นผ่านศูนย์กลางนำตัดของม้วนกลมนั้น ต้องไม่ยาวกว่า ๑๐ ซังติเมตร

(ฉ) เครื่องอ่านสำหรับคนเสียจักษุ ("Blind Literature" packets) ค่าธรรมเนียม ๓ สตางค์ต่อหน้าหนึ่ง ๑ กิโลกรัม

(ช) ของต่างชนิดรวมในห่อเดียวกัน (Mixed Packets) ค่าธรรมเนียม ๓ สตางค์ต่อหน้าหนึ่ง ๕๐ กรัม ถ้าในห่อนั้นมีหนังสือกิตติยัคคีรวมอยู่ด้วย ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำ ๑๐ สตางค์
ถ้าในห่อนั้นมีตัวอย่างสินค้ารวมอยู่ด้วย ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำ ๕ สตางค์

(ซ) ค่าธรรมเนียมลงทะเบียน (Registration fee) ๑๕ สตางค์

(ฅ) ค่าธรรมเนียมใบรับตอบ (Acknowledgement of receipt) ๑๕ สตางค์

(ญ) ค่าส่งด่วน (Express Delivery) ค่าธรรมเนียม ๓๐ สตางค์

(ด) ค่าธรรมเนียมคูปอง (Reply Coupons) ๒๐ สตางค์

(ค) ค่าธรรมเนียมการไต่สวน (Investigation fee)
๓๐ สตางค์

อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ภายในพระราชอาณาจักร

(ก) ของตีพิมพ์ (Printed Matters) ค่าธรรมเนียม ๒ สตางค์ต่อน้ำหนัก ๕๐ กรัม ถ้าเป็นสมุดอนุญาตให้เพิ่มน้ำหนักขึ้นได้ถึง ๓ กิโลกรัม

(ท) หนังสือกิตติขะคดี (Commercial Papers) ค่าธรรมเนียม ๒ สตางค์ต่อน้ำหนัก ๕๐ กรัม สำหรับจังหวัดเดียวกัน ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำ ๕ สตางค์ สำหรับต่างจังหวัดค่าธรรมเนียมอย่างต่ำ ๑๐ สตางค์

(ธ) ตัวอย่างสินค้าต่าง ๆ (Patterns & Samples) ค่าธรรมเนียม ๒ สตางค์ต่อน้ำหนัก ๕๐ กรัม ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำ ๕ สตางค์

(ณ) หนังสือพิมพ์ตราสิน (Registered Newspapers) ค่าธรรมเนียม ๒ สตางค์ต่อน้ำหนัก ๑๐๐ กรัม ถ้าหนักเกินกว่า ๑๐๐ กรัมขึ้นไป เพิ่มค่าธรรมเนียมขึ้นอีก ๒ สตางค์ทุก ๕๐ กรัม

(บ) ของต่างชนิดรวมห่อเดียวกัน (Mixed Packets) ค่าธรรมเนียม ๒ สตางค์ต่อน้ำหนัก ๕๐ กรัม

๑๒๒

ถ้าหนังสือกิติยະคคีรวมอยู่ด้วย สำหรับจังหวัดเดียวกัน
ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำ ๕ สตางค์ สำหรับต่างจังหวัดค่าธรรมเนียม
อย่างต่ำ ๑๐ สตางค์

ถ้าในห่อนั้นมีตัวอย่างสินค้ารวมอยู่ด้วย ค่าธรรมเนียมอย่าง
ต่ำ ๕ สตางค์

(ป) ค่าธรรมเนียมลงทะเบียน (Registration fee) ๑๕ สตางค์

(ผ) ค่าธรรมเนียมใบรับตอบ (Acknowledgement of
receipt) ๑๕ สตางค์

(ฝ) ค่าธรรมเนียมการไต่สวน (Investigation fee) ๒๐
สตางค์

ข้อความอันใดที่มีได้กล่าวไว้ในประกาศนี้แล้ว ให้คงเป็น
ไปตามประกาศเดิม

ประกาศมาณวันที่ ๑๘ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาวางษาประพัทธ์

เสนาบดีกระทรวงคมนาคม

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๐ สิงหาคม หน้า ๑๓๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งตวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้ปฏิบัติตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดารายฉุรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ที่ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ดำริห์ว่าจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๑๒๔

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้เป็นเจ้าของฤกษ์ผู้ปกครองเครื่องซึ่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอนางเลิ้ง จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๖ ถึงวันที่ ๓๐
กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

กิตติยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๓๐ สิงหาคม หน้า ๑๔๐)

ประกาศให้ใช้สัญญาระหว่างประเทศ
ว่าด้วยแบบพิธีการศุลกากรกับโปรโตคอล ในกรุงสยาม

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือ
เกล้า ๆ สั่งว่า

ด้วยหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยแบบพิธีการ
ศุลกากรกับโปรโตคอล ซึ่งเป็นอันใช้ได้แต่เมื่อวันที่ ๒๗
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๗ นั้น มหาอำมาตย์ตรี พระยาสรรพกิจ
ปรีชา อรรถราชทูตสยามกรุงโรมซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เป็นผู้แทนรัฐบาลสยามลงที่ชุมนุมนั้น ได้ลงนามในหนังสือ
สัญญานั้นพร้อมกับบรรดาผู้แทนรัฐบาลนานาประเทศที่กรุงเวียนนา
เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ และได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชสัตยาบัน ลงวันที่ ๓๐ มกราคม
พ.ศ. ๒๔๖๗ พระยาสรรพกิจปรีชาได้มอบพระราชสัตยาบันแก่
เลขาธิการสันนิบาตชาติ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘
แล้วนี้

ตามข้อ ๒๖ แห่งสัญญาเมื่อความอยู่ว่า ประเทศที่ทำสัตยาบัน
และมอบสัตยาบันให้ ภายหลังจากวันที่สัญญาเป็นอันใช้ได้แล้วนั้น

๑๒๖

ให้ใช้สัญญาในประเศนั้น ตั้งแต่วันเก็บ ๕๐ ต่อจากวันที่
เลขาธิการสันนิบาตชาติได้รับมอบสัตยาบันสารไว้เป็นต้นสืบไป
โดยที่ได้มอบพระราชสัตยาบัน แต่เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๔๖๘ สัญญาและโปรโตคอลที่กล่าวนี้จึงเป็นอันให้ใช้ใน
ประเศสยามตั้งแต่วันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้น
สืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งให้เจ้าพนักงานทุกกระทรวง
ทบวงการ และบรรดาผู้ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับข้อความที่กล่าวใน
หนังสือสัญญาและโปรโตคอลนั้นว่า ให้ถือตามกระทำตามความ
ในสัญญาและโปรโตคอลที่ว่ามานั้นทุกประการ ตั้งแต่วันที่ ๑๗
สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นสืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็น
ปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๖ กันยายน หน้า ๑๔๒)

ประกาศเนื่องในหนังสือสัญญา

ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยามกับอังกฤษ
ลงวันที่ ๔ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๕๓)

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

ด้วยได้มีหนังสือไปมาระหว่าง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เมื่อยังทรงตำแหน่งเสนาบดีว่าการต่างประเทศ กับผู้แทนรัฐบาลอังกฤษในกรุงเทพฯ ฯ และได้ทำความตกลงกันไว้ว่า เมื่อมีเหตุผู้ร้ายกระทำความผิดโทษอาญา ฤ็โทษละเมิดตามพรมแดนระหว่างสยามกับพม่า ไทรมูรี ปลิส และกลันตัน ซึ่งหากว่าปฏิบัติกรซักเข้าไป อาจจะทำให้ผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้น หลบหนีไปได้ไซ้ร่ ก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตามพรมแดนเช่นว่านี้ และเจ้าพนักงานอังกฤษตามตำแหน่งและตำบลอันกล่าวไว้แล้วนั้น มีอำนาจที่จะมีโทรเลขขอร้องให้จับกุมผู้ร้ายที่หลบหนีข้ามเขตแดนไปนั้นไว้พลางก่อนได้ จนกว่าจะได้ส่งคำขอร้องตามแบบบัญญัติแห่งหนังสือสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ร.ศ. ๑๒๕

(พ.ศ. ๒๔๕๓) ขึ้นมาโดยทางปกติ และเมื่อได้รับโทรเลข
เช่นนี้แล้ว ก็ให้มีอำนาจจัดการจับกุมตั้งแต่วันนั้นได้ด้วย
คั้ง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

๑ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปให้ถือว่าโทรเลขจากเจ้าพนักงานอังกฤษ
ผู้หนึ่งผู้ใด ดังจะได้ระบุตำแหน่งไว้ ในข้อ ๔ แห่งประกาศนี้
มาถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ดังจะได้ระบุไว้ ในข้อ ๒ ขอร้องให้จับ
ผู้ร้ายซึ่งได้หลบหนีข้ามแดนเข้ามาใน พระราชอาณาจักรไว้พลาง
ก่อนนั้น เป็นหลักฐานเพียงพอที่จะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสยามออก
หมายจับผู้ร้ายที่หลบหนีมานั้นไว้พลางก่อนได้ แต่โทรเลข
เช่นว่านี้จะต้องแสดง

(ก) ความผิดโทษอาญา ฎาโทษละเมิดที่ผู้หลบหนีได้
กระทำซึ่งจะต้องเป็นความผิดโทษอาญา ฎาโทษละเมิดที่จะยอม
ส่งข้ามแดนกันได้ตามข้อ ๒ แห่งสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้าม
แดน ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๕๓)

(ข) ว่าหมายจับผู้หลบหนีนั้น ศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจ
ได้ออกให้แล้ว

(ค) นามและตำหนิรูปพรรณโดยละเอียดของผู้หลบหนี

(ง)^๒ ตำลียงซึ่งน่าจะค้นพบตัวผู้หลบหนีได้

(ง) นามและตำแหน่งราชการของเจ้าพนักงานผู้ขอร้องให้
จับ

๒ เมื่อได้รับคำขอร้องทางโทรเลขเช่นนี้แล้ว ทางพรมแดน
พม่า ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
ตาก กำแพงเพชร กาญจนบุรี ราชบุรี เพ็ชรบุรี ประจวบคีรี
ขันธ์ ชุมพร และระนอง ทางพรมแดนไทรบุรี ให้ผู้ว่าราชการ
จังหวัดสงขลา ทางพรมแดนปลิศ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล
และทางพรมแดนกลันตัน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ผู้
ว่าราชการจังหวัดยะลา และนายอำเภอเบตง ทั้งนี้ปฏิบัติกร
โดยพลัน เพื่อให้ออกหมายจับและให้สำเร็จผลในการที่จะ
จับกุมไว้พลังก่อน ซึ่งผู้ร้ายที่หลบหนีเข้ามาตามทิวไว้ใน
โทรเลขนั้น

๓ แล้วให้นัดตัวนักโทษไปต่อหน้าพนักงานตุลาการ หรือ
ผู้พิพากษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ ๆ จะได้สอบสวนนักโทษนั้น ๆ และ
จะได้ดำเนินการได้ส่วนพิจารณาคดีในชั้นแรก

ถ้าพนักงานตุลาการ หรือผู้พิพากษาซึ่งได้นำตัวนักโทษมา
จะเพาะหนานั้น พอใจว่าการได้เป็นไปถูกต้องตามข้อความใน
ประกาศนี้ และเห็นว่าจำเป็นจะต้องคุมขังตัวนักโทษไว้แล้ว ก็
ให้ออกคำสั่งให้คุมขังตัวนักโทษเช่นว่านี้ไว้ได้ เป็นเวลาไม่เกิน

กว่า ๒ เดือน ในระหว่างเวลาที่กำลังจะส่งคำขอร้องมาตามแบบ
บัญญัติแห่งหนังสือสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ร.ศ. ๑๒๕
(พ.ศ. ๒๔๕๓) นั้น

๔ เจ้าพนักงานอังกฤษซึ่งกล่าวถึงในข้อ ๑ มีดังนี้

พรมแดนพม่า

- (๑) ผู้กำกับราชการและข้าหลวงเมืองเงี้ยวฝ่ายใต้ ณ เมือง
ตองยี (The Superintendent and Political officer, Southern
Shan States, Taunggyi)
- (๒) ผู้ช่วยกำกับราชการเมืองเค็งตุง (The Assistant
Superintendent, Kengtung)
- (๓) ผู้ช่วยกำกับราชการภาคตะวันออกเฉียงใต้ (The Assis-
tant Superintendent, South-Eastern Subdivision)
- (๔) ผู้ช่วยกำกับราชการ และผู้ช่วยข้าหลวงภาคกะเหรี่ยง
แดง (The Assistant Superintendent and Assistant Political
Officer, Karenni Subdivision)
- (๕) ตุลาการจังหวัด จังหวัดสลเวิน (The District
Magistrate, Salween District)
- (๖) ตุลาการจังหวัด จังหวัดสะเท็น (The District
Magistrate, Thaton District)

(๗) ตุลาการจังหวัด จังหวัดแอมเฮิสต์ (The District Magistrate, Amherst District)

(๘) ตุลาการจังหวัด จังหวัดทวาย (The District Magistrate, Tavoy District)

(๙) ตุลาการจังหวัด จังหวัดมริต (The District Magistrate, Mergui District)

(๑๐) ตุลาการแขวง วิคตอเรียพอยนต์ (The Subdivisional Magistrate, Victoria Point)

พรมแดนไทรบุรี

ที่ปรึกษาอังกฤษสำหรับรัฐบาลเมืองไทรบุรี (The British Adviser to the Government of Kedah.) ผู้บังคับการตำรวจและผู้ช่วยผู้บังคับการตำรวจเมืองไทรบุรี (The Commissioner of Police and Assistant Commissioners of Police of Kedah)

พรมแดนปลีส

ที่ปรึกษาอังกฤษสำหรับรัฐบาลเมืองปลีส (The British Adviser to the Government of Perlis)

๑๓๒

พรมแดนกลันตัน

ที่ปรึกษาและผู้ช่วยที่ปรึกษาอังกฤษสำหรับรัฐบาลเมืองกลันตัน และหัวหน้านายตำรวจเมืองกลันตัน (The British Adviser and Assistant Adviser to the Government of Kelantan and the Chief Police Officer of Kelantan)

ประกาศมาเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๖ กันยายน หน้า ๑๔๔)

ประกาศ

เลื่อนและลดอัตราเงินรัชชูปการบางตำบล
ในท้องที่จังหวัดราชบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้
ทราบทั่วกันว่า อัตราเงินรัชชูปการในจังหวัดราชบุรีและจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ ตามที่ได้จัดเก็บอยู่ณบัดนี้ ในบางท้องที่
สมควรจะเลื่อนและลดอัตรา เพื่อให้เหมาะแก่การทำมาหา
เลี้ยงชีพของราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มและ
ลดดังนี้ คือ

- ๑ ตำบลสวนผึ้งแขวงกิ่งอำเภอจอมบึงขึ้นอำเภอเมืองราชบุรี
และตำบลยางหักท้องที่อำเภอปากท่อจังหวัดราชบุรี เดิมได้
กำหนดอัตราเก็บคนละ ๖ บาท ให้ลดอัตราลงเก็บคนละ ๒ บาท
- ๒ ตำบลบ้านค่ายท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดิมได้
กำหนดอัตราเก็บคนละ ๒ บาท ได้ยุบมารวมขึ้นตำบลเกาะหลัก
ท้องที่อำเภอเกาะหลัก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งกำหนดอัตรา
เก็บคนละ ๖ บาท ให้เลื่อนอัตราตำบลบ้านค่ายที่ยุบมารวมขึ้น
จัดเก็บคนละ ๖ บาท ให้เสมอกับตำบลเกาะหลัก

๓ ตำบลเขาหมอน ท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดิมได้กำหนดอัตราเก็บคนละ ๒ บาท ได้ยุบมารวมขึ้นตำบลนาพร้าวหัก ท้องที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งกำหนดอัตราเก็บคนละ ๔ บาท ให้เลื่อนอัตราตำบลนาพร้าวหักและตำบลเขาหมอนที่ยุบมารวมขึ้นเก็บคนละ ๖ บาท

๔ ตำบลบางสะพานใหญ่ ตำบลปากแพรก ตำบลสะพานบางน้อย ตำบลกำมะเสน ตำบลกรูด ตำบลอ่างทอง ท้องที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดิมกำหนดอัตราเก็บคนละ ๔ บาท ให้เลื่อนอัตราขึ้นเก็บคนละ ๖ บาท

๕ ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๓๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๖ กันยายน หน้า ๑๕๐)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลนายอ อำเภอธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร
ซึ่งยุบไปรวมเข้ากับตำบลงิ้วด้วน ท้องที่อำเภอเดียวกัน

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
นายอ อำเภอธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร ไปรวมเข้ากับตำบล
งิ้วด้วนในท้องที่อำเภอเดียวกัน แต่เดือนกรกฎาคมศกนี้แล้ว
และตำบลทั้งสองนี้ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา
พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราว
เดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลนายอเดิมก็ได้ไปรวมอยู่
ในตำบลงิ้วด้วน ตรงกับทำเนียบท้องที่ทางราชการฝ่ายปกครอง
แล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๓๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จงวางเอก เสนาบดี

ประกาศขยายเขตรัฐสภาภิบาล
ท้องที่บางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการดำรัส
เหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้ทรงทราบฝ่าละออง
ธุลีพระบาทว่า ตำบลบางมูลนากทางด้านตะวันออก อำเภอบาง
มูลนาก จังหวัดพิจิตร มณฑลพิษณุโลก เป็นตำบลที่ราษฎร
ตั้งเคหะสถานประกอบกรหาเลี้ยงชีพอยู่มากเป็นปึกแผ่น ทั้ง
ติดต่อกับเขตรัฐสภาภิบาลท้องที่บางมูลนากอยู่แล้ว สมควรจะ
ได้รับความบำรุงรวมเข้าเป็นสุขาภิบาลท้องที่บางมูลนาก เพื่อ
ความสุขสำราญของประชาชนยิ่งขึ้น ตามที่มหาเสวกโท พระยา
ศรีสุริยราชวรานุวัตร สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลพิษ
ณุโลกบอกเข้ามา กระทรวงมหาดไทยได้นำความกราบบังคม
ทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้วนั้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศ

๑ ใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗
ในตำบลที่กล่าวแล้วรวมเข้าเป็นสุขาภิบาลท้องที่บางมูลนาก มี
กำหนดเขตที่เจ้าพนักงานได้ปักหลักไว้ใหม่เป็นสำคัญ ดังนี้

ก. ด้านเหนือจากหลักเขตต์ที่ ๑ วัดสุรนัยกึ่งกลางทางรถไฟที่ กิโลเมตร ๒๕๓.๖๕๕ เป็นมุมฉากตรงไประหว่างทิศตะวันออก กับตัวนอกเฉียงใต้ ๕๐ เมตร และจากหลักเขตต์ที่ ๑ ผ่าน ทางรถไฟเป็นมุมฉากตรงไปจดหลักเขตต์ หมายเลขที่ ๒ ที่ริม คลองหนึ่ง วัดจากปากคลองบุศบงเป็นเส้นตรงไปประมาณ ๗๕ เมตร

จากหลักเขตต์ที่ ๒ ตรงไปจดหลักเขตต์หมายเลขที่ ๓ ที่ริม แม่น้ำน่านฝั่งตะวันออก วัดจากปากคลองบุศบงไปทิศเหนือ ประมาณ ๑๒๒ เมตร

จากหลักเขตต์ที่ ๓ ข้ามแม่น้ำน่านไปจดหลักเขตต์หมายเลข ที่ ๔ ที่ริมแม่น้ำน่านฝั่งตะวันตกตรงหัวก้าวร้ออำเภอข้าม

ข. ด้านตะวันตกจากหลักเขตต์ที่ ๔ เลียบตามริมแม่น้ำน่าน ฝั่งตะวันตกไปจดหลักเขตต์ที่ ๕ ที่ริมแม่น้ำฝั่งเดียวกัน ตรงโรง สี่ไฟข้าม

ค. ด้านใต้จากหลักเขตต์ที่ ๕ ข้ามแม่น้ำน่านไปฝั่งตะวันออก จดหลักเขตต์ที่ ๖ ที่มุมตะวันตกเฉียงใต้ของเขตร้อยสี่ไฟ

จากหลักเขตต์ที่ ๖ เลียบไปตามเขตร้อยสี่ไฟด้านใต้ไปจด หลักเขตต์ที่ ๗ ที่มุมใต้ของโรงสี่ไฟ

จากหลักเขตรที่ ๗ ผ่านทางรถไฟที่กิโลเมตร ๒๕๖.๘๗๕ ตรงไปจดหลักเขตรที่ ๘ ซึ่งวัดจากศูนย์กลางทางรถไฟไปตามแนวเขตร^๘ ๕๕ เมตร

ง. ด้านตะวันออกจากหลักเขตรที่ ๘ ขนานกับทางรถไฟไปทิศเหนือจดหลักเขตรที่ ๑

๒ ส่วนคำภาษีโรงงานและบรรดาผลประโยชน์รายได้อื่น ๆ อันพึงจะเก็บได้ในเขตรสุขาภิบาลที่ได้ขยายใหม่นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คงเก็บตามอัตราในประกาศฉบับลงวันที่ ๑๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ไว้เป็นประโยชน์สำหรับใช้จ่ายบำรุงการสุขาภิบาลตั้งแต่บัดนี้ไป

ประกาศมาฉวันที่ ๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบวรราช

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๖ กันยายน หน้า ๑๔๑)

๑๓๕

ประกาศยกเลิกการแต่งเครื่องแบบครึ่งยศชาว
และใช้เครื่องครึ่งยศกรมทหารรักษาวัง
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

การแต่งเครื่องแบบครึ่งยศชาวกรมทหารรักษาวัง ๆ นั้น ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกเสีย ส่วนเครื่องครึ่งยศให้ใช้
กางเกงขาวแทนกางเกงแถบ เช่นเดียวกับที่โปรดเกล้าฯ ให้ใช้
ในกองทัพบก

กระทรวงวัง

ประกาศมาณวันที่ ๖ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เจ้าพระยาธรรมาธิบดี
เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๓ กันยายน หน้า ๑๕๖)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดารายฉ้อพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของอุปกรณ์ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ที่ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของอุปกรณ์ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้คำริห์ว่าจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๑๔๑

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับเป็นเจ้าของฤๅผู้ปกครองเครื่องขั่ง ตวง วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอบางขุนพรหม จังหวัดพระนคร มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๘ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

กิตติยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๓ กันยายน หน้า ๑๕๖)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
ซึ่งยุบไปรวมกับตำบลนาภู ที่ตั้งอำเภอเดียวกัน

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
เชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ไปรวมกับตำบล
นาภูแล้ว ทั้งสองตำบลนี้ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถม
ศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ใน
คราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลเชียงหวางเดิม ก็ได้ไปรวม
อยู่ในตำบลนาภู ตรงกับทำเนียบ ที่ตั้งทางราชการ ฝ่ายปกครอง
แล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๑๐ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๓ กันยายน หน้า ๑๕๘)

๑๔๓

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๘

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ในคราวประชุมกรรมการระหว่างประเทศ สำหรับการเดินอากาศ ครั้งที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ ซึ่งรัฐบาลสยามได้ส่งผู้แทนไปด้วยนั้น ได้ตกลงให้แก้ไขเพิ่มเติมสัญญาระหว่างประเทศลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๒ (พ.ศ. ๑๕๑๕) ในบางแห่ง

และโดยที่เป็นการสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๘

ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศ

12/10/2566

ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒ ให้ยกเลิกมาตรา ๔๘ ทวิ อยู่ในพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ อีกมาตราหนึ่ง มีความดังต่อไปนี้

“มาตรา ๔๘ ทวิ บันดาสมุดปุมที่กล่าวในมาตรา ๔๘ นั้นจะเก็บไว้ณสถานของอากาศยานก็ได้ แต่ให้มีสมุดปุมชนิดใหม่อีกเล่มหนึ่ง เรียกว่าปุมเดินทาง ซึ่งต้องมีรายละเอียดทั้งหมดที่มีในสมุดปุมทั้งหลาย และให้เก็บไว้ในอากาศยานในถุงซึ่งน้ำซึมเข้าไม่ได้

“ปุมเดินทางนี้ให้เก็บรักษาไว้และให้มีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ ใบแนบที่ ๕ ทวิ และตามแบบ ส. (มาตรา ๕ และ ๖)”

มาตรา ๓ ความในมาตรา ๗๖ แห่งพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ นั้น ให้ยกเลิกเสีย และใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๖ utschanambinที่ได้อันุมัติแล้วทุกแห่ง ถ้าหากว่าอากาศยานซึ่งกำลังจะลงดินฤไปจาก เห็นว่าเปนการจำเป็นจะต้องทำการวนรอบฤไม่รอบ ก็ให้ทำการวนรอบฤไม่รอบไปทางซ้ายมือ (ตรงกันข้ามกับเข็มนาฬิกา) เว้นแต่ในเวลาอับจน

มาตรา ๔ ในมาตรา ๔๕ ก) แห่งพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ ประโยคที่ว่า “ให้โคมไฟสีแดง เป็นเครื่องหมายว่า ให้ทำการวนไปทางซ้าย และให้โคมไฟ สีเขียวเป็นเครื่องหมายว่า ให้ทำการวนไปทางขวา” นั้น ให้ ยกเลิกเสีย

มาตรา ๕ ให้เพิ่มใบแนบที่ ๕ ทิว เข้าข้างท้ายพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ มีความดังต่อไปนี้
 “ใบแนบที่ ๕ ทิว คำชี้แจงสำหรับรักษาปุมเดินทาง
 มีกระเป๋าดัดอยู่ข้างในปกสมุดปุมสำหรับใส่ใบสำคัญสีแดง
 ความสมควรที่จะเดินอากาศได้

ขนาดของสมุดปุมโดยยาว ๒๕ ซม. กว้าง ๒๐ ซม.

ปกใช้กระดาษแข็งหุ้มผ้าใบ

ในหน้าที่ ๑ (ด้านหลังปก) ให้มีคำชี้แจงวิธีใช้สมุดปุมดังที่ กำหนดไว้ในสัญญา (ต่อท้ายสัญญา หมายถึง ค. มาตรา ๕)

ในหน้าที่ ๒ ให้มีรายละเอียดอันเกี่ยวแก่การจดทะเบียนเครื่อง บิน เจ้าของเครื่องบิน ประเภทเครื่องบิน รายละเอียดว่าด้วย ระวางบินทุก ๆ ล. ส่วนในหน้าต่อไปทุก ๆ หน้าทางซ้ายให้มีราย ลเอียดอันเกี่ยวแก่อาณัติสัญญาณและการอำนวยความสะดวกทางขวา

ให้มีรายละเอียดอันเกี่ยวแก่การเดินทางโดยตรง กับมีรายชื่อนี้
 ระบุชื่อของเจ้าหน้าที่พนักงานบิน พนักงานศุลกากร ฯลฯ

ทุก ๆ นำให้มีเลขหมาย (อย่างมากมีเพียง ๑๐๐ นำเพื่อ
 มิให้รกรุง)

นำสุดท้าย (ปก) ให้มีกระเปาะสำหรับใส่ใบสำคัญแสดง
 สมควรที่จะเดินอากาศได้

ปฐม.เดินทางนี้ให้ทำเป็นภาษาไทย ฤๅภาษาไทยกับภาษา
 ฝรั่งเศส ฤๅภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ”

มาตรา ๖ ให้แขก แบบ ส. เข้าใหม่ในใบแนบที่ ๖ แห่ง
 พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ มีความดังต่อไปนี้

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกแบบ ข. ในใบแนบที่ ๖ แห่งพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ และแต่บัดนี้ต่อไปให้ใช้สมุดปกสีกรมสำหรับผู้ขับเครื่องบินส่วนบุคคล ปกสีเขียวแก่สำหรับผู้ขับเครื่องบินขึ้นทุกคนโดยสาร ไปรษณีย์ฤๅของปกสีแดงสำหรับต้นหน และปกสีเลือดหมูสำหรับช่างกลอากาศยาน สมุดเหล่านี้ให้ออกตามแบบที่กำหนดไว้ในหนังสือข่างราชการฉบับที่ ๔ ของกรมการระหว่งประเทศสำหรับการเดินอากาศ หน้า ๓๐

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกแบบ ฉ. ในใบแนบที่ ๖ แห่งพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พุทธศักราช ๒๔๖๕ และให้ความต่อไปนี้แทนแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๑๔๘

มาตรา ๕ ให้เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมเป็นผู้รักษาการ
ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ตราไว้ณวันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖
ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๐ กันยายน หน้า ๑๖๑)

จําหนักหอสมุด

ประกาศพระราชกฤษฎีกา
 เปลี่ยนกรรมการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์
 อย่างอื่นเพื่อสร้างทางรถไฟหลวงแห่งกรุงสยาม
 สายตัวนอก และสายตัวนอกเฉียงเหนือ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๒๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ และลงวันที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ตั้งพระยาสุรเกษตร์ โสภณ (อุ ไกรฤกษ์) กระทรวงเกษตรราธิการ ภายหลังได้เปลี่ยนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาจักร์ป้านศรีศรีวิสุทธี สมุหพระนิติศาสตร์ เป็นกรรมการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นในการสร้างทางรถไฟหลวงสายตัวนอก และสายตัวนอกเฉียงเหนือ นั้น

บัดนี้ พระยาจักร์ป้านศรีศรีวิสุทธี สมุหพระนิติศาสตร์ ได้ถึงอนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้มหาอำมาตย์ตรี พระยาสุรเกษตร์ โสภณ (เจ้า ชูโต) อธิบดีกรมทะเบียนที่ดินกระทรวง

๑๕๐

เกษตรราชการณบัดนี้ เป็นกรรมการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นสร้างทางรถไฟหลวงสายตะวันออก และสายตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๐ กันยายน หน้า ๑๗๒)

ประกาศ

เลื่อนและลดชั้นอัตราเงินอากรค่านา

ฟางลอยบางตำบล ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
และจังหวัดพัทลุง ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราช
โองการเหนือเกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศ
ให้ทราบทั่วกันว่า อัตราเงินอากรค่านาในจังหวัดนครศรีธรรม
ราชและจังหวัดพัทลุงตามที่ได้จัดเก็บอยู่บัดนี้ ในบางท้องที่
สมควรจะเลื่อนและลดอัตราเพื่อให้เหมาะแก่ท้องที่และการทำ
มาหาเลี้ยงชีพของราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้
เพิ่มและลดอัตราดังนี้ คือ

๑ ให้เลื่อนชั้นอัตราเงินค่านาตำบลคูหาสวรรค์ ท้องที่อำเภอ
คูหาสวรรค์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งจัดเก็บเงินอากรเป็นนาฟางลอย
ชั้นจัตวาอัตราไร่ละ ๖๐ สตางค์นั้น ขึ้นจัดเก็บเป็นนาฟางลอย
ชั้นตรีอัตราไร่ละ ๘๐ สตางค์

๒ ได้โอนหมู่บ้านจากตำบลมะกอกเหนือ ท้องที่อำเภอ
ควรวนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งเก็บเงินอากรเป็นนาฟางลอยชั้น
จัตวาอัตราไร่ละ ๖๐ สตางค์ ๔ หมู่บ้าน มารวมชั้นกับ ตำบลมะ
กอกใต้ ท้องที่อำเภอคูหาสวรรค์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งเก็บเงิน

อากรเป็นนาฟงลอยชั้นตรีอัตราไร่ละ ๘๐ สตางค์ ให้เลื่อนชั้น
อัตราเงินค่านาในหมู่บ้าน ๔ หมู่ที่โอนมาจากตำบลมะกอกเหนือ
นั้นขึ้นจัดเก็บเป็นนาฟงลอยชั้นตรีอัตราไร่ละ ๘๐ สตางค์

๓ ให้เลื่อนอัตราเงินค่านาตำบลชะมวง อำเภอควรวขนุน
จังหวัดพัทลุง ซึ่งจัดเก็บเงินอากรเป็นนาฟงลอยชั้นจัตวา
อัตราไร่ละ ๖๐ สตางค์นั้นขึ้นจัดเก็บเป็นนาฟงลอยชั้นตรีอัตรา
ไร่ละ ๘๐ สตางค์

๔ ได้โอนหมู่บ้านจากตำบลป่าพยอม ท้องที่อำเภอควรวขนุน
จังหวัดพัทลุง ซึ่งเก็บเงินอากรเป็นนาฟงลอยชั้นจัตวาอัตรา
ไร่ละ ๖๐ สตางค์ ๑ หมู่บ้านมารวมชั้นกับตำบลบันเต้ ท้องที่
อำเภอเดียวกัน ซึ่งเก็บเงินอากรเป็นนาฟงลอยชั้นตรีอัตรา
ไร่ละ ๘๐ สตางค์ ให้เลื่อนชั้นอัตราเงินค่านาในหมู่บ้านที่โอน
มาจากตำบลป่าพยอมขึ้นจัดเก็บเป็นนาฟงลอยชั้นตรีอัตราไร่ละ
๘๐ สตางค์

๕ ได้โอนหมู่บ้านจากตำบลชะมวง ท้องที่อำเภอควรวขนุน
จังหวัดพัทลุง ซึ่งเก็บเงินอากรเป็นนาฟงลอยชั้นจัตวาอัตรา
ไร่ละ ๖๐ สตางค์ ๑ หมู่บ้านมารวมชั้นกับตำบลเขาป่า ท้องที่
อำเภอเดียวกัน ซึ่งเก็บเงินอากรเป็นนาฟงลอยชั้นเบญจจะอัตรา

ไว้ระ ๕๐ สตางค์ ให้ลดชั้นอัตราเงินค่านาในหมู่บ้านที่โอนมาจากตำบลชะมวงลงจัดเก็บเป็นนาฟางลอยชั้นเบญจจะอัตราไว้ระ ๕๐ สตางค์

๖ ให้เลื่อนชั้นอัตราเงินค่านาตำบลเขาพังไกร ท้องที่อำเภอปากแพ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจัดเก็บเงินอากรเป็นนาฟางลอยชั้นจัตวาอัตราไว้ระ ๖๐ สตางค์นั้น ขึ้นจัดเก็บเป็นนาฟางลอยชั้นตรีอัตราไว้ระ ๘๐ สตางค์

ทั้งนี้ ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๐ กันยายน ปี ๑๙๑๙)

๑๕๔

ประกาศยกเลิกแพรบก
สำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าฝ่ายใน

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ตามความในพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำหรับตระกูลจุลจอมเกล้าฝ่ายใน ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) ความในมาตรา ๑๖ ซึ่งว่าด้วยแพรบกสำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าฝ่ายใน ที่ใช้เป็นเครื่องยศตลอดมานั้น บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกเสียไม่ต้องใช้อีกต่อไป

ประกาศมาเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๗ กันยายน หน้า ๑๓๓)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการซึ่งตั้งวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มีมหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ใน กิจการต่อเนื่องกับผู้อื่น ๆ ในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ฤาใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ตรวจหรือจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๑๕๖

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับถือศาสนาผู้ปกครองเครื่องซึ่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอประทุมวัน จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ๗ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๖ ถึงวันที่ ๓๑
ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

กิตติยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๒๑ กันยายน หน้า ๑๓๘)

ประกาศ

ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ในมณฑลนครสวรรค์

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ สั่งว่า ตามความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) มีว่า ถ้าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในหัวเมืองใดมณฑลใด จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น

บัดนี้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า การให้รถยนต์ในมณฑลนครสวรรค์มีจำนวนมากขึ้น ถึงเวลาสมควรจะใช้พระราชบัญญัติเพื่อควบคุมการเดินรถให้สมแก่ภูมิประเทศเป็นระเบียบเรียบร้อยและปราศจากภัยอันตราย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๐ ในมณฑลนครสวรรค์ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งเจ้าพนักงานขึ้นสำหรับทำการจดทะเบียนรถยนต์, จักรยานยนต์, คนขับ, และกระทำการ

๑๕๘

อื่น ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติและประกาศแก้ไขเพิ่มเติม
นั้น

ส่วนเงินผลประโยชน์อื่นจะได้ในการจดทะเบียนตามพระ
ราชบัญญัตินั้น ถ้าจังหวัดใดได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัด
การสุขาภิบาลตามจังหวัดแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระ
ราชทานให้เป็นรายได้ของสุขาภิบาลจังหวัดนั้น

ประกาศมาณวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๔ ตุลาคม หน้า ๑๗๐)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลนาเพ็ญ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
 และหมู่บ้านท่าลี่ บ้านดอกจันทน์ และบ้านนาทัน
 ของตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
 ซึ่งโอนไปรวมขึ้นตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี
 จังหวัดอุดรธานี

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
 นาเพ็ญ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กับโอนหมู่บ้าน
 ท่าลี่ บ้านดอกจันทน์ บ้านนาทัน ของตำบลบัวเงิน อำเภอ
 น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ไปรวมขึ้นกับตำบลตูมใต้ ท้องที่
 อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีแล้ว ท้องที่ทั้งนี้ได้ประกาศ
 ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑
 มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป
 ็นอันว่าการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาในตำบลนาเพ็ญ อำเภอ
 กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านท่าลี่ บ้านดอกจันทน์
 และบ้านนาทัน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ก็ได้ไปรวม

๑๖๐

ขึ้นอยู่กับตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ตรง
กับทำเนียบท้องที่ของทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๘ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จงวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๔ ตุลาคม น้ ๑๙๒)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ในตำบลผักตบ อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี
 ซึ่งยุบไปรวมเข้ากับตำบลหนองหาร ท้องที่อำเภอเดียวกัน

มณฑลอุดรแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบตำบล
 ผักตบ อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ไปรวมเข้ากับตำบล
 หนองหารท้องที่อำเภอเดียวกันแล้ว ทั้งสองตำบลนี้ได้ประกาศ
 ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๔ ในคราวเดียวกันแล้ว เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่า
 การใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบล
 ผักตบเดิม ก็ไปรวมอยู่กับตำบลหนองหารตรงกับทำเนียบท้องที่
 ของทางราชการฝ่ายปกครองแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๓ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๔ ตุลาคม หน้า ๑๘๓)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

เรื่องห้ามจุดประทัด ดอกไม้เพลิง ฤพล้อย

โคมลอยอย่างมีไฟ ในเมือง ในหมู่บ้าน ในตลาด
ฤพล้อยในถนนหลวง ตามประมวลอาญามาตรา ๓๓๕ ข้อ ๔

เจ้าพระยามรราช เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยประกาศให้
ทราบทั่วกันว่า การจุดประทัดก็ดี พลุก็ดี ดอกไม้เพลิงก็ดี
ฤพล้อยโคมลอยอย่างมีไฟก็ดี สิ่งเหล่านี้สามารถอาจเป็น
ภัยอันตรายอันร้ายแรงแก่ประชาชนและทรัพย์สินสมบัติได้หลาย
ประการ

ฉะนั้นตั้งแต่นั้นต่อไป ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดจุดประทัด จุดพลุ
จุดดอกไม้เพลิง ฤพล้อยโคมลอยอย่างมีไฟ ในเขตจังหวัด
พระนคร ฤพล้อยในเมือง ในหมู่บ้าน ในตลาด ฤพล้อยในถนนหลวง
แห่งใด ๆ เป็นอันตราย เว้นไว้แต่จะมีเหตุอันควรกระทำตาม
ธรรมเนียมประเพณี ฤพล้อยที่นิยมเนื่องด้วยการบำเพ็ญกุศล
ฤพล้อยพิธีกรรมบางอย่าง แต่จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจาก
ผู้บัญชาการตำรวจพระนครบาลกรุงเทพฯ ฯ ฤพล้อยจากเจ้าพนักงาน
ซึ่งสมุหเทศาภิบาล ผู้บัญชาการท้องที่จะได้แต่งตั้งขึ้นไว้เป็น

๑๖๓

เจ้าหน้าที่ในการนี้ และจะต้องกระทำตามข้อความที่กำหนดลง
ไว้ในใบอนุญาตของเจ้าพนักงานนั้น

ให้ถือว่าประเภศน์ เป็นข้อบังคับสำหรับ ท้องที่ตามความใน
ประมวลอาญามาตรา ๓๓๕ ข้อ ๔ ตั้งแต่บัดนี้สืบไป

ศาลาว่าการมหาดไทย

ประกาศมาณวันที่ ๖ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ เล่ม ๔๒ วันที่ ๖ ตุลาคม น้ ๑๘๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด
 พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ
 ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี
 เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ
 ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราษฎรพ่อค้า
 ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี
 ค้ำประกันของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อให้
 ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการตั้งจะ
 กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก
 ซึ่งไม่ได้ตั้งติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้
 เป็นเจ้าของอุปกรณ์ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่
 ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้
 ค้ำประกัน

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก
 ที่ตั้งติดกับที่ที่ใหญ่โตโดยยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้ขึ้น ให้ผู้เป็น
 เจ้าของอุปกรณ์ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน
 จะได้ตรวจวัดและควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๑๖๕

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นั้นเป็นผู้เป็นเจ้าของฤกษ์ผู้ปกครองเครื่องขัง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอบ้านทวาย จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๒ ถึงวันที่ ๑๕
พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๖ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

กิตติยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๑ ตุลาคม หน้า ๑๘๘)

พระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก
แก้ไขเพิ่มเติม

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดัรัสเหนือเกล้า ๆ ให้แก้ไขข้อความในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบกที่ได้ตราไว้เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๒ และประกาศแก้ไขลงวันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ ดังต่อไปนี้

๑) มาตรา ๑๑, ๒๑, ๒๗, ๒๘, ๓๓, ๓๕, ๔๐, ๔๕, ๔๖, ๕๑ แก้ความว่า “โรงเรียนนายร้อยทหารบก” และ “โรงเรียนนายร้อย” เป็น “กองโรงเรียนนายร้อยทหารบก”

๒) มาตรา ๓๔, ๓๕, แก้ความว่า “จำพวกแพทย์” เป็น “จำพวกเสนารักษ์” “จำพวกอัสวแพทย์” เป็น “จำพวกสัตวรักษ์” กับให้ขีดฆ่าความว่า “จำพวกคชบาล สี่ขาว” ออกเสีย

๓) มาตรา ๓๕ ข้อ ๒ แก้ความว่า “โรงงานกรมยกรบัตรทหารบก” เป็น “กรมโรงงานกรมยกรบัตรทหารบก” กับขีดฆ่าความว่า “โรงเรียนนายร้อยปทุมมาอักษร ป. โรงเรียน

นายร้อยมัธยมหมายอักษร ม.” ออกเสีย และในข้อ ๘ แก่
 ความว่า “สมเด็จพระบรมราชินีนาถ” เป็น “สมเด็จพระบรม
 ราชินี”

๔) มาตรา ๓๖ ขีดฆ่าความในข้อ ๑ ออกเสีย และใช้
 ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑ นักเรียนนายร้อยซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด ให้ใช้
 บังทอนขนาดเล็กติดที่แขนเสื้อ”

๕) มาตรา ๕๕ วรรค ๒ แห่งประกาศแก้ไขลงวันที่ ๗
 กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ เดิมความว่า “ฎาประเภทฝึกหัด
 ฎาประเภทราชการสนาม” ลงข้างหลังความว่า “ประเภท
 ปกติ ข. ฎา ง.”

พระราชกำหนดนี้ให้ไว้วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘
 เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๘ ตุลาคม หน้า ๑๘๔)

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์
ในมณฑลนครสวรรค์

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ในมณฑลนครสวรรค์ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไปนั้น

ได้ตั้งพนักงานเป็นผู้ทำการจดทะเบียนออกใบอนุญาตและ กำหนดเวลาจดทะเบียนดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในมณฑลนครสวรรค์เป็นเจ้าหน้าที่จดทะเบียนรถยนต์ คนขับ และทำการอื่น ๆ อีกตามพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ คำว่า “งวด” ตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ นั้น ถ้าต่อไปมิได้กำหนดเป็นอย่าง

๑๖๕

อันแล้ว ให้ถือว่ากำหนดปีหนึ่งโดยปรกติ เป็นงวดหนึ่ง
คือนับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายนเป็นต้นไปจนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม
ของปีนั้นเป็นที่สุดของงวด แต่ถ้าจะขอจดทะเบียนและรับ
ใบอนุญาตในระหว่างงวดนั้นแล้ว ใบอนุญาตนั้นให้ใช้ได้แต่
เพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม ของปีนั้น

ประกาศมาณวันที่ ๑๔ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๘ ตุลาคม หน้า ๑๕๖)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศรัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดารายฉุรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรงตติกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของภาผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณกระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรงตติกับที่ญาใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของภาผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้ดำริหาวิธีจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

๑๗๑

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับเป็นเจ้าของฤๅผู้ปกครองเครื่องซึ่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อำเภอสาทร จังหวัดพระนคร
มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายในกำหนดแต่วันที่ ๑๗ ถึงวันที่ ๓๐
พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

กิตติบากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน หน้า ๑๕๘)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ห้ามการค้าขายแบ่งเช่าหมักในมณฑลนครสวรรค์
และมณฑลนครไชยศรีนอกจากได้รับอนุญาต

ตามความในพระราชบัญญัติภาษีขึ้นในแก้ไขเพิ่มเติม พระ
พุทธศักราช ๒๔๖๗ มาตรา ๖ ว่า เมื่อเห็นเป็นการสมควร
เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติมีอำนาจที่จะออกประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา ห้ามมิให้ผู้ใดค้าขายแบ่งเช่าหมัก
ในมณฑลใด ๆ นอกจากจะมีใบอนุญาตซึ่งเจ้าพนักงานภาษีสุรา
ประจำตำบลออกให้

บัดนี้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เห็นเป็นการ
สมควรที่จะห้ามการค้าขายแบ่งเช่าหมักในมณฑลนครสวรรค์
และมณฑลนครไชยศรี นอกจากโดยมีใบอนุญาตดังกล่าวมา
ข้างต้น

จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อครบกำหนดเดือนหนึ่ง
นับตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป ห้ามมิให้ผู้ใดค้าขายแบ่ง
เช่าหมักในมณฑลนครสวรรค์ และมณฑลนครไชยศรี
นอกจากจะมีใบอนุญาตซึ่งเจ้าพนักงานภาษีสุราประจำตำบลออก
ให้ ค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตให้เรียกฉบับละ ๑๐ บาท

๑๗๓

ผู้ใดฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามประกาศนี้ ต้องระวางโทษตั้ง
บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติภายในแก้ไขเพิ่มเติม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๗ มาตรา ๖ คือปรับไม่เกิน ๘๐ บาท และริบแบ่ง
เชือกเข้าหมักเสีย

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๓๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ศุภโยคเกษม

เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
สำหรับตำบลที่ได้ยุบและรวมกันในท้องที่จังหวัดปาเงินบุรี

มณฑลปาเงินบุรีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ยุบและรวมตำบลในท้องที่อำเภอศรีมหาโพธิ์ และอำเภอประจันตคาม จังหวัดปาเงินบุรี คือ

ในอำเภอศรีมหาโพธิ์ ยุบตำบลท่าประชุมชนซึ่งประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ไปรวมกับตำบลศรีมหาโพธิ์ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ยุบตำบลโคกมอญซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ไปรวมกับตำบลโคกป้อมซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๗ และยุบตำบลท่าแหซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ไปรวมกับตำบลบ้านทามซึ่งยังไม่ได้ประกาศใช้

ในอำเภอประจันตคาม ยุบตำบลอินไกรซึ่งยังไม่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ไปรวมกับตำบลโพธิ์งามซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ แล้ว

เหตุฉนั้น

๑ ให้เป็นอันว่า การใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตำบลท่าประชม และตำบลโคกมอญเดิม ก็ไปรวมอยู่ในตำบลศรีมหาโพธิ์ และตำบลโคกป้อมตามลำดับ ตรงทำเนียบท้องที่ของทางราชการฝ่ายปกครองแล้ว

๒ ตำบลบ้านทาม ซึ่งมีตำบลท่าแห่งประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้วขอมารวมด้วย ก็เป็นอันว่าได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้วด้วย

๓ ตำบลอินไกรเดิมซึ่งยุบไปรวมกับตำบลโพธิ์งาม ซึ่งประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว ก็เป็นอันว่าได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๖ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน หน้า ๒๐๑)

สารบัญ

มาตรา

ข้อความเบื้องต้น

๑ - ๓

บรรพ ๑

หลักทั่วไป

ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

๔ - ๑๔

ลักษณะ ๒ บุคคล

หมวด ๑ บุคคลธรรมดา

ส่วนที่ ๑ สภาพบุคคล

๑๕ - ๑๘

ส่วนที่ ๒ ความสามารถ

๑๙ - ๔๓

ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา

๔๔ - ๕๒

ส่วนที่ ๔ สาบสูญ

๕๓ - ๖๗

หมวด ๒ นิติบุคคล

ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

๖๘ - ๘๐

ส่วนที่ ๒ มูลนิธิ

๘๑ - ๙๗

ลักษณะ ๓ ทรัพย์สิน

๙๘ - ๑๑๑

ลักษณะ ๔ นิติกรรม

หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

๑๑๒ - ๑๑๖

หมวด ๒ แสดงเจตนา

๑๑๗ - ๑๓๒

หมวด ๓	โทษและโมฆะกรรม	๑๓๓ — ๑๔๓
หมวด ๔	เงื่อนไขและเงื่อนไข เริ่มต้นฤๅเวลาสิ้นสุด	๑๔๔ — ๑๕๕
ลักษณะ ๕	ระยะเวลา	๑๕๖ — ๑๖๒
ลักษณะ ๖	อายุความ	๑๖๓ — ๑๕๓

บรรพ ๒

หนี้

ลักษณะ ๑	บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	
หมวด ๑	วัตถุประสงค์แห่งหนี้	๑๕๔ — ๒๐๒
หมวด ๒	ผลแห่งหนี้	
ส่วนที่ ๑	การไม่ชำระหนี้	๒๐๓ — ๒๒๕
ส่วนที่ ๒	รับช่วงสิทธิ	๒๒๖ — ๒๓๒
ส่วนที่ ๓	การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้	๒๓๓ — ๒๓๖
ส่วนที่ ๔	เพิกถอนการฉ้อฉล	๒๓๗ — ๒๔๐
ส่วนที่ ๕	สิทธิยึดหน่วง	๒๔๑ — ๒๕๐
ส่วนที่ ๖	บุริมสิทธิ	๒๕๑ — ๒๕๒
(๑)	บุริมสิทธิสามัญ	๒๕๓ — ๒๕๘

(๒) บริมุเสถษษพษเคษ	
(ก) บริมุเสถษษพษเคษ	
เห่นอสงหารษมทรพษ	๒๕๕-๒๗๐
(ข) บริมุเสถษษพษเคษ	
เห่นอสงหารษมทรพษ	๒๗๓-๒๗๖
(๓) ลำดบบริมุเสถษ	๒๗๗-๒๘๐
(๔) ผลแห่งบริมุเสถษ	๒๘๑-๒๘๕
หมวด ๓ ลูกหน้และเจ้าหน้หลายคน	๒๘๖-๓๐๒
หมวด ๔ โอนสษษเรษกรร่ง	๓๐๓-๓๑๓
หมวด ๕ ควมร่งบหน้	
ส่วนที่ ๑ การข้ระหน้	๓๑๔-๓๓๕
ส่วนที่ ๒ ปลดหน้	๓๔๐
ส่วนที่ ๓ หักกลบดบหน้	๓๔๑-๓๔๘
ส่วนที่ ๔ แเปลงหน้ใหม่	๓๔๙-๓๕๒
ส่วนที่ ๕ หน้เกลอนกลนกัน	๓๕๓
ถักษณ ๒ สัณญา	
หมวด ๑ ก่อให้เกดสัณญา	๓๕๔-๓๖๘
หมวด ๒ ผลแห่งสัณญา	๓๖๙-๓๗๖
หมวด ๓ มดจาและกำหนดเบษปรบ	๓๗๗-๓๘๕

หมวด ๔ เลิกสัญญา	๓๘๖-๓๙๔
ลักษณะ ๓ จัดการงานนอกสั่ง	๓๙๕-๔๐๕
ลักษณะ ๔ ลาภมิควรได้	๔๐๖-๔๑๕
ลักษณะ ๕ ลเมิด	
หมวด ๑ ความรับผิดชอบเพื่อลเมิด	๔๒๐-๔๓๗
หมวด ๒ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อลเมิด	๔๓๘-๔๔๘
หมวด ๓ นิรโทษกรรม	๔๔๙-๔๕๒

พระราชกฤษฎีกา

ให้ ใช้อำนาจหน้าที่แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตรวจชำระใหม่

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

จำเดิมแต่ได้ออกประกาศประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นมา ได้มีความเห็นแนะนำมากหลาย เพื่อยังประมวลกฎหมายนี้ให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

และเมื่อได้พิจารณาโดยดั่งแท้แล้ว เห็นเป็นการสมควรให้ตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า บทบัญญัติเดิมใน
บรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้
ประกาศไว้แต่วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
นั้น ให้ยกเลิกเสียสิ้น และใช้บทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่
ต่อท้ายพระราชกฤษฎีกานี้แทนสืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ กฎหมายนี้ให้เรียกว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๒ ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนมกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิกฉบับเดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้ ฤๅซึ่งแย้งกับบทแห่งประมวลกฎหมายนี้

บรรพ ๑

หลักทั่วไป

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๔ อันกฎหมายนี้ ท่านว่าต้องใช้ในบันดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร ฤๅตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ

เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตามคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น

ถ้าและไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ท่านให้วินิจฉัยคดี
อาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างอื่น และถ้าบทกฎหมาย
เช่นนั้นไม่มีด้วยไซร้ ท่านให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป

มาตรา ๕ ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี
ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

มาตรา ๖ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคน
กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และดอกเบี้ย
นั้นมิได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรม ฤ็โดยบทกฎหมายอื่น
ได้อันหนึ่งชัดแจ้งไซร้ ท่านให้ใช้อัตราร้อยละครั้งต่อปี

มาตรา ๘ คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่าเหตุใด ๆ
อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี ไม่มีใครจะอาจป้องกัน
ได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบฤ็ใกล้จะต้องประสบเหตุนั้นจะ
ได้จัดการมันตร่วงตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคล
นั้นในฐานะเช่นนั้น

มาตรา ๙ เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็น
หนังสือไซร้ ท่านว่าบุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้อง
เขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

ถ้าบุคคลผู้ใดใช้ตราประทับแทนลงลายมือชื่ออยู่เป็นปรกติ

การประทับตราเช่นนั้น ท่านว่าเสมอกับลงลายมือชื่อ

ลายพิมพ์นิ้วมือ แยกใด ๆ เครื่องหมายอื่นทำนองเช่นนั้นว่า
นั้นก็ดี ทำลงในเอกสาร หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้
ด้วยสองคนแล้ว ท่านว่าเสมอกับลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๐ เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจตีความ
ได้เป็นสองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ ท่านให้ถือ
เอาตามนัยนั้น ตกว่าที่จะถือเอานัยที่ไร้ผล

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ท่านให้ตีความไปในทาง
ที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้

มาตรา ๑๒ ลงจำนวนเงินฤปริมาณในเอกสารด้วยตัวอักษร
และตัวเลข ถ้าตัวอักษรกับเลขทั้งสองอย่างนั้นไม่ตรงกัน
และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ไซ้ ให้ฟังเอา
จำนวนเงินฤปริมาณซึ่งเขียนเป็นตัวอักษรนั้นเป็นประมาณ

มาตรา ๑๓ ถ้าจำนวนเงินฤปริมาณได้แสดงไว้เป็นตัวอักษร
หลายแห่ง ฤตัวเลขหลายแห่ง แต่ที่แสดงไว้หลายแห่งนั้น
ไม่ตรงกัน และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ไซ้
ให้ฟังเอาจำนวนเงินฤปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ

มาตรา ๑๔ ถ้าเอกสารทำขึ้นไว้เป็นสองภาษา เป็นภาษา
ไทยภาษาหนึ่ง ภาษาอื่นภาษาหนึ่ง แต่ข้อความในสองภาษา

นั้นแตกต่างกัน และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาของคู่กรณีได้
ว่าจะให้ใช้ภาษาใดบังคับชำระ ท่านถือเอาภาษาไทยบังคับ

ลักษณะ ๒

บุคคล

หมวด ๑

บุคคลธรรมดา

ส่วนที่ ๑

สภาพบุคคล

มาตรา ๑๕ สภาพบุคคล บ่อมเริ่ม ตั้งแต่เมื่อคลอด แล้วอยู่
รอดเป็นทารก และสุดสิ้นลงเมื่อตาย

ทารกในครรภ์มารดาสามารถจะมีสิทธิต่าง ๆ ได้ หากว่า
ภายหลังเกิดมารอดอยู่

มาตรา ๑๖ ถ้าเป็นพื้นวิสัยที่จะหยั่งรู้วันเกิดของบุคคลผู้ใด
ท่านให้ นับอายุบุคคลผู้นั้นตั้งแต่วันต้นแห่งปีประตทินหลวงซึ่ง
เป็นปีที่บุคคลผู้นั้นเกิด

มาตรา ๑๗ ถ้าบุคคลหลายคนถึงชีวิตันตรายในเหตุกยัน
ตรายร่วมกัน และเป็นกรพ้นวิสัยจะกำหนดได้ว่าคนไหน
ถึงชีวิตันตรายก่อนหลังชำระ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าตาย
พร้อมกัน

มาตรา ๑๘ สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้นั้น ถ้ามีบุคคลอื่นใดแย่งก็ดี ฤ็บุคคลผู้เจ้าของนามนั้นต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่ผู้อื่นมาใช้นามเดียวกันโดยมิได้รับอำนาจให้ใช้ได้ก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้เจ้าของนามจะเรียกให้บุคคลอื่นนั้นระงับความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นที่ยังวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้

ส่วนที่ ๒

ความสามารถ

มาตรา ๑๙ เมื่อมีอายุสิบปีบริบูรณ์ บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์ และบรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๒๐ ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำเมื่อฝ่ายชายผู้เยาว์มีอายุสิบเจ็ดปี และฝ่ายหญิงผู้เยาว์มีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้ว

มาตรา ๒๑ อันผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน บันดาการใด ๆ อันผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นว่านั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ เว้นแต่ที่จะกล่าวไว้ในมาตราทั้งสี่ต่อไปนี้

มาตรา ๒๒ ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นหากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง ฤ็าเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง

มาตรา ๒๓ ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว

มาตรา ๒๔ ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะานุรูปแห่งตน และเป็นกรอันจำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร

มาตรา ๒๕ ผู้เยาว์อาจทำพันธกรรมได้เมื่อมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรม อนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งอันใดระบุนั้น ท่านว่าผู้เยาว์จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็นประการใดภายในขอบของการที่ระบุนั้น ก็ทำได้ตามใจ สัมค อนึ่ง ถ้าได้รับอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุนั้นเพื่อ การอันใด ผู้เยาว์ก็จำหน่ายได้ตามใจ สัมค

มาตรา ๒๗ ผู้เยาว์ จะขออนุญาตผู้แทนโดยชอบธรรม เพื่อทำกิจการค้าขายรายหนึ่ง ฤ็าหลายรายก็ได้ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่อนุญาต และผู้เยาว์ร้องขอต่อศาล ๆ จะมีคำสั่ง

มอบอำนาจให้ผู้เยาว์ทำกิจการค้าขายก็ได้ เมื่อเห็นว่ากรณีนั้น
จะเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์

มาตรา ๒๘ ผู้เยาว์ได้รับอนุญาตให้ทำกิจการค้าขายราย
หนึ่ง ฤหหลายรายแล้ว ในความเกี่ยวข้องกับกิจการค้าขาย
อันอื่น ท่านว่าผู้เยาว์ย่อมมีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติ
ภาวะแล้วฉนั้น

ในกรณีเช่นนั้น ถ้าผู้เยาว์ไม่สามารถจัดการค้าขายนั้นได้
ผู้แทนโดยชอบธรรม ฤศาลจะกัลบถอนคืน อนุญาต เสียก็ได้
สุดแล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๙ บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าภริยาสามีก็ดี ผู้บุพการี
กล่าวคือ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ทวดก็ดี ผู้สืบสันดาน
กล่าวคือ ลูก หลาน เหลน ลือกดี ผู้อนุบาล ฤผู้พิทักษ์
ก็ดี ฤพนักงานอัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งให้
บุคคลผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

คำสั่งศาลอันนี้ให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๐ บุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
นั้น ท่านว่าต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล

มาตรา ๓๑ การใดๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคน
ไร้ความสามารถได้ทำลง การนั้นท่านว่าเป็นโมฆียะ

มาตรา ๓๒ การใดๆ อันบุคคลวิกลจริตได้ทำลง แต่หากบุคคลนั้นศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถไซ้ ท่านว่าการนั้นจะเป็นโมฆะต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าได้ทำลงในเวลาซึ่งบุคคลนั้นจริตวิกลอยู่ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้ทำเป็นคนวิกลจริต

มาตรา ๓๓ ถ้าเหตุอันทำให้ไร้ความสามารถได้สุดสิ้นไปแล้ว และเมื่อตัวบุคคลผู้นั้นเองถูกบุคคลใดๆ ดังกล่าวมาในมาตรา ๒๕ นั้นร้องขอต่อศาล ก็ให้ศาลถอนคำที่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถนั้นให้

คำสั่งของศาลถอนคำสั่งเดิมนี้ให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๔ บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดการารของตนเองได้ เพราะกายพิการ ญาจิตพื้นเพื่อนไม่สมประกอบก็ดี เพราะความประพฤตีสຸຍສຸຍายเสเพลเป็นอาจินต์ดี เพราะเป็นคนติดสุรยาเมาก็ดี เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบุไว้ในมาตรา ๒๕ ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ก็ได้

คำสั่งศาลนี้ให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๕ บุคคลผู้เสมือนไร้ความสามารถนั้น ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ ก่อนแล้วจึงจะทำการอย่างหนึ่ง

อย่างไรที่กล่าวต่อไปนี้ได้ คือ

- (๑) รับ ฎาใช้เงินทุน
- (๒) ทำสัญญาคุ้มภัย ฎารับประกัน
- (๓) ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะได้มา ฎาปล่อยไปซึ่งสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ ฎาในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า
- (๔) ทำการอันหนึ่งอันใดเกี่ยวกับคดีความในศาล เว้นแต่การร้องขอถอนผู้พิทักษ์
- (๕) ให้โดยเสนาหา ฎาปรานีปรานอมยอมความ ฎาทำความตกลงให้ออนุญาตตุลาการพิจารณาคดี
- (๖) รับ ฎาบอกสละความเป็นทายาท
- (๗) บอกมัดไม่รับเมื่อเขาได้ให้โดยเสนาหา ฎาไม่รับส่วนทรัพย์มรดก ฎารับเอาทรัพย์เขาให้ ฎาทรัพย์มรดกอันมีค่าการระตีตพัน
- (๘) ก่อสร้าง ปักสร้างซ่อมแปลง ฎาขยายโรงเรือนให้ใหญ่ขึ้น ฎาทำการซ่อมแซมอย่างใหญ่
- (๙) เช่า ฎาให้เช่าทรัพย์สิ้นเป็นสังหาริมทรัพย์ มีกำหนดนานกว่าหกเดือน ฎาเป็นอสังหาริมทรัพย์ มีกำหนดนานกว่าสามปี

อนึ่งในพฤติการณ์อันสมควร

ศาลจะสั่งว่า บุคคลผู้

เสมือนไร้ความสามารถ ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์
ก่อน เพื่อทำการอันใดนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นอีกก็ได้
การใด อันกระทำลงฝ่าฝืนบทบัญญัติทั้งหลายซึ่งกล่าวข้าง
บนนี้ ท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๓๖ ถ้าเหตุอันทำให้เป็นบุคคลเสมือนไร้ความ
สามารถนั้นได้สุดสิ้นไปแล้ว ท่านให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๓
มาใช้บังคับตามแต่กรณี

มาตรา ๓๗ หญิงมีสามีนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับสินส่วนตัว
ย่อมมีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๓๘ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายต่อไปนี้
หญิงมีสามี ถ้ามิได้รับอนุญาตของสามีหาอาจทำการอันหนึ่ง
อันใดที่จะผูกพันสินบริภคณ์ได้ไม่

การใดอันกระทำลงฝ่าฝืนบทบัญญัติอันนี้ ท่านว่าเป็น
โมฆะ

มาตรา ๓๙ ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ หญิงมีสามียอม
ทำการอันผูกพันส่วนของตนในสินบริภคณ์ได้โดยมิพักต้องได้
รับอนุญาตของสามี คือ

- (๑) เมื่อเป็นการไม่แน่นอนว่าสามียังมีชีวิตอยู่ ฤๅตายแล้ว
- (๒) เมื่อสามีได้ สละละทิ้งตน

(๓) เมื่อสามี่ถูกศาลสั่งแสดงให้ เป็นคนไร้ความสามารถ
 ญาติเหมือนไร้ความสามารถ

(๔) เมื่อสามี่วิกลจริตต้องเข้าอยู่ในโรงพยาบาลเพื่อพิทักษ์
 รักษา

(๕) เมื่อสามี่ต้องคำพิพากษาลงอาญาจำคุกหนึ่งขึ้นไป ญาติ
 อาญาแรงกว่านั้นและกำลังรับโทษอยู่

มาตรา ๔๐ หญิงมีสามีอาจทำพินัยกรรมว่าด้วยส่วนของตน
 ในสินบริคณห์ได้ มีพักต้องได้ อนุญาตของสามี่

มาตรา ๔๑ ถ้าหญิงมีสามี ได้รับอนุญาตของสามี่ ให้ทำกิจ
 การค้าขายอันใดอันหนึ่งแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากแล้ว จะทำ
 นิติกรรมและอรรถคดีอย่างใด ๆ ภายในขอบแห่งกิจการค้าขาย
 อันนั้น ก็หาจำเป็นต้องมีอนุญาตของสามี่อีกชั้นหนึ่งไม่

ถ้าหญิงนั้นทำกิจการค้าขายเช่นนั้นด้วยความรู้เห็นของสามี่
 และสามี่ก็มีได้ ทักท้วงประการใดไซ้ ท่านให้ถือว่าสามี่ได้
 อนุญาตแล้วโดยปริยาย

อนึ่งกรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม หญิงมีสามีจะทำการผูกพัน
 ถึงสินบริคณห์ได้แต่เฉพาะเพียงที่เป็นส่วนของตนเองเท่านั้น

มาตรา ๔๒ สามี่จะถอนคืนญาติจำกัดข้ออนุญาตอันตนได้ให้
 ในวันก็ได้ แต่การถอนคืนญาติจำกัดเช่นว่านั้นหาอาจจะยกขึ้น

เป็นข้อต่อสู้บุคคลผู้ทำการโดยสุจริตได้ไม่

มาตรา ๔๓ ถ้าสามี่หนึ่งวงฎาถอนการอนุญาตโดยปราศจากเหตุอันสมควร หนึ่งมีสามี่จะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งอนุญาตให้ตนจัดการแก่ส่วนของตนในสินบริคณห์ก็ได้

เวลาพิจารณาคำร้องต้องเรียกสามี่มาสู่ศาลด้วย

เมื่อศาลเห็นว่าการนั้นจะเป็นคุณประโยชน์แก่หนึ่งนั้น จะออกคำสั่งอนุญาตก็ได้ และศาลจะถอนคืนฎาจำกัคข้อคำสั่งอนุญาตนั้นเมื่อใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

ส่วนที่ ๓ กุ่มล้าเนา

มาตรา ๔๔ กุ่มล้าเนาของบุคคลธรรมดาได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ

มาตรา ๔๕ ถ้าบุคคลธรรมดามีถิ่นที่อยู่หลายแห่งซึ่งอยู่สืบเปลี่ยนกันไปก็ด้ ฎามีหลักแหล่งที่ทำการเป็นปรกติต่างแห่งหลายแห่งก็ด้ ท่านให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งดังกล่าวมาก่อน และหลังนั้นว่าเป็นกุ่มล้าเนาของบุคคลนั้น

มาตรา ๔๖ ถ้ากุ่มล้าเนาไม่ปรากฏ ท่านให้ถือว่าถิ่นที่อยู่เป็นกุ่มล้าเนา

มาตรา ๔๗ บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ไม่มีที่ อยู่ปรกติเป็น

หลักแหล่งก็ดี ฤๅเป็นผู้ครองชีพในการเคหะทางไปมาปราศจาก
สำนักหลักแหล่งที่ทำการารก็ดีพบตัวในถิ่นไหนท่านให้ถือเอาว่า
ถิ่นนั้นเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น

มาตรา ๔๘ ภูมิลำเนาย่อมเปลี่ยนไป ด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่
พร้อมด้วยเจตนาปรากฏว่าจงใจจะเปลี่ยนภูมิลำเนา

มาตรา ๔๙ ถ้าได้เลือกเอาถิ่นใดเป็นภูมิลำเนาแต่เฉพาะ
การ เพื่อจะทำการอันใดอันหนึ่ง ท่านให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็น
ภูมิลำเนาในการอันนั้น

มาตรา ๕๐ หญิงมีสามีย่อมถือเอาภูมิลำเนาของสามี ถ้า
สามีไปตั้งภูมิลำเนาในถิ่นต่างประเทศ และหญิงนั้น มิได้ตามไป
อยู่ด้วย และไม่จำต้องตามไปอยู่ด้วยไซ้ ท่านว่าหญิงนั้น
ย่อมมิได้ถือเอาภูมิลำเนาของสามี

ตราบิตสามียังไม่มียุภมิลำเนา ฤๅไม่มีใครรู้ว่ามียุภมิลำเนา
แห่งใด ฤๅหญิงมีสามีมิได้ถือเอาภูมิลำเนาของสามีไซ้ ตราบ
นั้นฝ่ายหญิงจะถือเอาภูมิลำเนาต่างหากจากสามีก็ได้

มาตรา ๕๑ ภูมิลำเนาของผู้เยาว์ ฤๅของบุคคลผู้ไร้ความ
สามารถนั้น ได้แก่ภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรม

มาตรา ๕๒ ข้าราชการทั้งปวงนั้น ท่านถือว่าย่อมมีภูมิลำเนา
12/10/2566
ถิ่นนั้นเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ หากมิใช่เป็น

ตำแหน่งนำที่ชั่วคราวชั่วคราวระยะเวลา ฤาเป็นเพียงแต่งตั้งไปเฉพาะ
การครั้งหนึ่งคราวเดียว

ส่วนที่ ๔

سابสูญ

มาตรา ๕๓ ถ้าบุคคลใดไปเสียจากภูมิลำเนา ฤาถิ่นที่อยู่
ซึ่งมีได้ตั้งตัวแทนมอบอำนาจทั่วไปไว้ และไม่มีใครรู้แน่ว่าเป็น
ตายร้ายดีอย่างไรไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ฤา
พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลฯ จะสั่งการให้ทำพลางตามที่จำเป็น
เพื่อจัดการทรัพย์สินของบุคคลนั้นก็ได้

อนึ่งเมื่อเวลาได้ล่วงไปหนึ่งแฉับนับแต่วันที่บุคคลนั้นไป
เสียจากภูมิลำเนา ฤาถิ่นที่อยู่ ไม่มีใครได้รับข่าวคราวประการใด
เลยก็ดี ฤาปีหนึ่งนับแต่วันมีผู้ได้พบเห็น ฤาได้ทราบข่าว
มาเป็นครั้งหลังที่สุดก็ดี ศาลจะตั้งแต่งผู้จัดการทรัพย์สินของ
บุคคลผู้นั้นขึ้นก็ได้

มาตรา ๕๔ ถ้าผู้ไม่อยู่นั้นได้ตั้งตัวแทนมอบอำนาจทั่วไปไว้
แต่หากการมอบอำนาจนั้นถึงที่สุดลงก็ดี ฤาปรากฏว่ากรณีที่ตัว
แทนจัดทรัพย์สินนั้นจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่ก็ดี ท่าน
ให้นำบัญญัติตามความในมาตราก่อนนั้นมาใช้

มาตรา ๕๕ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ฤาพนักงาน

อัยการร้องขอ ศาลจะสั่งตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปให้จัดการ
ทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้

มาตรา ๕๖ ถ้าเป็นการจำเป็นที่ตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไป
จะต้องทำการอันใดอันหนึ่ง เกินขอบอำนาจที่ได้รับไว้ เมื่อ
ขออนุญาตต่อศาลได้แล้วจะทำการเช่นนั้นก็ได้

มาตรา ๕๗ ผู้จัดการที่ศาลได้แต่งตั้งขึ้นนั้น ต้องทำบัญชี
ทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ในขณะเมื่อเข้าจัดการ บัญชีทรัพย์สิน
นั้นต้องทำต่อหน้าพยานสองคน และให้ลงลายมือชื่อพยานใน
บัญชีนั้นด้วย

มาตรา ๕๘ ผู้จัดการนั้นมิอำนาจอย่างตัวแทนซึ่งได้รับมอบ
อำนาจทั่วไป เมื่อจะทำการใดๆ เกินขอบอำนาจต้องได้รับ
อนุญาตของศาลก่อนแล้วจึงทำได้

มาตรา ๕๙ ถ้าผู้ไม่อยู่ได้แต่งตั้งตัวแทนมอบอำนาจเฉพาะ
การอันใดไว้ ผู้จัดการหาอาจจะสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
ที่เป็นอำนาจเฉพาะการเช่นนั้นได้ไม่ แต่ถ้ามาพิจารณาเห็น
ปรากฏว่าการที่ตัวแทนจัดทำอยู่นั้นเกลือกจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่
ไซ้ร ก็อาจจะร้องขอให้ศาลถอดถอนตัวแทนนั้นเสียได้

มาตรา ๖๐ ศาลจะสั่งเองในขณะใดๆ ฤๅจะมีคำสั่งเมื่อ

ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย ฤ็พนักงานอัยการร้องขอขึ้น ใน การเหล่านี้ก็สั่งได้ คือ

(๑) ให้ผู้จัดการหาประกันให้ไว้เพื่อการที่จัดทำ และเพื่อ สงักันทรัพย์สินที่มอบไว้

(๒) ให้ผู้จัดการแจ้งรายงานให้ทราบว่าทรัพย์สินที่เข้ามาแล้ว นั้นเป็นอยู่อย่างไร ๆ

(๓) ถอดถอนผู้จัดการออกเสียโดยมีเหตุอันสมควร และ ตั้งแต่งผู้อื่นให้จัดการแทนผู้นั้นต่อไป

มาตรา ๖๑ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้จัดการได้รับสินจ้างคิดจ่าย จากทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้

มาตรา ๖๒ อำนาจของผู้จัดการนั้น ย่อมสิ้นสุดลงใน กรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) เมื่อผู้ไม่อยู่นั้นกลับมา

(๒) เมื่อได้หลักฐานเป็นแน่ชัดว่าผู้ไม่อยู่นั้นยังคงมีชีวิตอยู่ ฤ็ถึงแก่ความตาย

(๓) เมื่อผู้จัดการลาออกฤ็ถึงแก่ความตาย

(๔) เมื่อศาลมีคำสั่งแสดงความสาบสูญ

(๕) เมื่อศาลถอดถอนผู้จัดการ

มาตรา ๖๓ กฎหมายลักษณะตัวแทน ดังกล่าวไว้ในลักษณะ

๑๕ แห่งบรรพ ๓ นั้น ท่านให้ไว้บังคับในการจัดทรัพย์สิน
ของผู้ไม่อยู่เพียงที่ไม่ชัดเจน ฤ็ไม่แย้งกับความในส่วนนี้

มาตรา ๖๔ ถ้าบุคคลได้ไปจากกรรมล้าเนาฤ็ถิ่นที่อยู่ และ
ทราบเท่าเจ็ดปีไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อ
ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย ฤ็พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลฯ
จะสั่งให้บุคคลเช่นนั้นเป็นคนสาบสูญก็ได้

วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ไว้ตลอดถึงบุคคลซึ่งได้ไปถึงสมรภูมิ
แห่งสงคราม ฤ็ไปตกอยู่ในเรือเมื่ออัปปาง ฤ็ไปตกต้องใน
ฐานที่จะเป็นภยันตรายแก่ชีวิตประการอื่นใด หากนับแต่เวลา
เมื่อสงครามได้สิ้นสุดลงแล้ว ฤ็นับแต่เมื่อเรืออัปปาง ฤ็นับ
แต่เมื่อภยันตรายประการอื่นๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้วนั้น ได้เวลา
ถึงสามปียังไม่มีใครทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร

มาตรา ๖๕ บุคคลอันศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญแล้ว
นั้น ท่านให้ถือว่าถึงความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังได้
ระบุไว้ในมาตราก่อนนั้น

มาตรา ๖๖ ถ้าพิสูจน์ได้ว่าบุคคลที่สาบสูญนั้นยังคงมีชีวิต
อยู่ก็ดี ฤ็ว่าตายในเวลาอื่นผิดไปจากเวลาดังระบุไว้ในมาตราก่อน
นั้นก็ดี เมื่อบุคคลผู้นั้นเอง ฤ็ผู้ใดผู้หนึ่งผู้มีส่วนได้เสีย
ฤ็พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลฯ จะต้องถอนคำสั่งแสดงความ

สาบสูญนั้นให้ แต่การถอนคำสั่งนั้นย่อมไม่กระทบกระทั่งถึง
 ความสมบูรณ์แห่งการทั้งหลาย อันได้ทำไปโดยสุจริตในระหว่าง
 เวลาตั้งแต่ศาลมีคำสั่งแสดงความสาบสูญ จนถึงเวลาถอนคำสั่ง
 นั้นแต่อย่างหนึ่งอย่างใด

อนึ่งบุคคลผู้ได้ทรัพย์สินมาเนื่องแต่การที่ศาลสั่งแสดงสาบ
 สูญ แต่ต้องเสียสิทธิของตนไปเพราะศาลสั่งถอนคำสั่งแสดงสาบ
 สูญนั้น จำต้องส่งคืนทรัพย์สินแต่เพียงเท่าที่ังได้เป็นलग
 แก่ตนอยู่เท่านั้น

มาตรา ๖๗ คำสั่งศาลแสดงสาบสูญก็ดี คำสั่งถอนคำสั่ง
 นั้นก็ดี ทว่าให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

นิติบุคคล

ส่วนที่ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๖๘ อันว่านิติบุคคลนั้น จะมิขึ้นได้ก็แต่ด้วย
 อาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติทั้งหลายของประมวลกฎหมายนี้ กฎ
 หมายอื่น

มาตรา ๖๙ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตาม
 บทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมาย ภายในขอบเขตที่ประสงค์

ของตงดั่งมีกำหนดไว้ในข้อบังคับ ฤตราสารจัดตั้ง

มาตรา ๙๐ ภายในบังคับแห่งบทมาตราก่อนนี้ นิติบุคคล
ย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่
สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคล
ธรรมดาเท่านั้น

มาตรา ๙๑ กุมลำนําของนิติบุคคลนั้นได้แก่ถิ่นที่สำนักงาน
แห่งใหญ่ ฤที่ซึ่งทำการ ฤถิ่นที่ได้เลือกเอาเป็นกุมลำนําเฉพาะ
การตามข้อบังคับ ฤตราสารจัดตั้ง

อนึ่งถิ่นที่สาขา สำนักงานจะจัดว่าเป็นกุมลำนําในส่วนกิจ
การอันทำณที่นั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๙๒ จำพวกที่กล่าวต่อไปนี้ ย่อมเป็นนิติบุคคล คือ

- (๑) ทบวงการเมือง
- (๒) วัดวาอาราม
- (๓) ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว
- (๔) บริษัทจำกัด
- (๕) สมาคม
- (๖) มูลนิธิได้รับอำนาจแล้ว

มาตรา ๙๓ ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวงและกรมใน
รัฐบาล เทศาภิบาลปกครองท้องถิ่น และประชาบาลทั้งหลาย

มาตรา ๗๔ การจัดควบคุมทบวงการเมืองและวัดวาอาราม
ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับที่วางไว้ด้วยการนั้น

มาตรา ๗๕ อันความประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ย่อม
แสดงปรากฏจากผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๗๖ ผู้จัดการทั้งหลายก็ดี ผู้แทนอื่น ๆ ก็ดี ของ
นิติบุคคล หากทำการตามหน้าที่ได้ทำให้เกิดความเสียหาย
อย่างหนึ่งอย่างใดแก่บุคคลอื่นไซ้ ท่านว่านิติบุคคลจำต้อง
เสียค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่มีสิทธิจะได้
เบี้ยเอาแก่ตัวผู้เป็นต้นเหตุทำความเสียหายได้ภายหลัง

ถ้าและความเสียหายแก่บุคคลอื่น นั้นเกิดแต่ทำการอันใด
อันหนึ่ง ซึ่งมีได้อยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์แห่งนิติบุคคล
นั้นไซ้ ท่านว่าสมาชิก ฤ็ผู้จัดการทั้งหลายเหล่านั้นบันดาที่ได้
ออกเสียงลงมติให้ทำการเช่นนั้น กับทั้งผู้จัดการและผู้แทน
อื่น ๆ ทั้งหลาย บันดาที่ได้เป็นผู้ลงมือทำการจะต้องรับผิดชอบ
กันออกใช้ค่าสินไหมทดแทน

มาตรา ๗๗ ถ้ามีผู้จัดการหลายคน และมีได้มีข้อกำหนด
ไว้เป็นประการอื่นในข้อบังคับกฎตราสารจัดตั้งก็ดี มีได้บัญญัติ
ไว้เป็นประการอื่นโดยกฎหมายก็ดี การจะทำความตกลงต่าง ๆ
ในทางอำนาจกิจการของนิติบุคคลนั้น ท่านให้เป็นไปตามเสียง

ข้างมากในหมู่ผู้จัดการทั้งหลายด้วยกัน

มาตรา ๘๘ ข้อจำกัดๆ ใดๆ เปลี่ยนแปลงอำนาจของผู้จัดการทั้งหลายในการเป็นผู้แทนนิติบุคคลนั้นอย่างใด ๆ ก็ดี ท่านว่าหาอาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริตได้ไม่

มาตรา ๘๙ ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้จัดการและมีเหตุควรวิตกว่าทั้งตำแหน่งว่างไว้เข้าไปเกลือกจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ฤพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ๆ จะตั้งแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราวขึ้นก็ได้

มาตรา ๙๐ ในการอันใดถ้าประโยชน์ทางได้ทางเสียของนิติบุคคลฝ่ายหนึ่งกับของตัวผู้จัดการอีกฝ่ายหนึ่งเป็นปฏิปักษ์แก่กัน ท่านว่าในการอันนั้นผู้จัดการเป็นอันไม่มีอำนาจเป็นผู้แทนได้ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งแต่งตั้งผู้แทนขึ้นเฉพาะการนั้นตามบทบัญญัติมาตราก่อนนี้

ส่วนที่ ๒

มูลนิธิ

มาตรา ๙๑ มูลนิธิขึ้นได้แก่ทรัพย์สินอันจัดสรรไว้เป็นแพนงเพื่อบำเพ็ญทาน การศาสนา วิทยาศาสตร์ วรรณคดี
 12/10/2566
 ฤเพื่อสาธารณประโยชน์อื่น ๆ และไม่ได้หมายความว่า

มาตรา ๘๒ มูลนิธินั้นจะต้องก่อตั้งขึ้นด้วยทำตราสารลงไว้
มีข้อความสำคัญตามรายการต่อไปนี้

- (๑) ชื่อของมูลนิธิ
- (๒) วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ
- (๓) สำนักงานของมูลนิธิ แม้จะพึงมี
- (๔) ข้อกำหนดว่าด้วยทรัพย์สินของมูลนิธิ
- (๕) ข้อกำหนดว่าด้วยการตั้งแต่งและถอดถอนผู้จั้ดการ
ทั้งหลายของมูลนิธิ

มาตรา ๘๓ ถ้ามูลนิธิก่อตั้งขึ้นด้วยนิติกรรมทำยกให้แต่ยังมีชีวิต ท่านให้ใช้บทบัญญัติทั้งหลายในลักษณะให้ อนุโลมตาม
ควรแก่บท

ถ้ามูลนิธิก่อตั้งขึ้นด้วยพินัยกรรม ท่านให้ ใช้บทบัญญัติ
ทั้งหลายในลักษณะมฤตก อนุโลมตามควรแก่บท

มาตรา ๘๔ ถ้าผู้ตั้งมูลนิธิตายเสียแต่ยังมีทันได้ทำข้อกำหนด
ว่าด้วยชื่อ ฤาสำนักงานของมูลนิธิ ฤาว่าด้วยวิธีตั้งแต่งและถอด
ถอนผู้จั้ดการของมูลนิธิไซ้ร้ การเหล่านี้เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคน
ใดคนหนึ่ง ฤาพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ก็ให้ศาล
กำหนดให้

มาตรา ๘๕ มูลนิธินี้จะจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลด้วยรัฐบาลให้อำนาจเช่นนี้ก็ได้

อนึ่งภายใน เวลา สิบสี่วัน นับ แต่รัฐบาลได้ ให้อำนาจ แล้ว ให้เสนาบดีผู้เป็นเจ้าหน้าที่จัดการให้เก็บใจความ แห่งข้อสำคัญของมูลนิธินั้น โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘๖ การให้อำนาจแก่มูลนิธินี้ ย่อมสุดแล้วแต่ อำนาจใจของรัฐบาล และจะบังคับให้มีข้อไขอย่างไร ๆ แล้ว จึงอนุญาตตามที่เห็นควรก็ได้

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่เป็นมูลนิธิอันได้ รับอำนาจแต่รัฐบาล ท่านว่าทรัพย์สินอันได้ จัดสรรไว้ โดยนิติกรรมทำยกให้ แต่ยังมีชีวิตนี้ ย่อมตกเป็นของมูลนิธิตั้งแต่เวลาที่รัฐบาลให้อำนาจ เป็นต้นไป

มาตรา ๘๘ ในความเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกมูลนิธิที่ได้ รับอำนาจแล้ว มีผู้จัดการทั้งหลายเป็นผู้แทนของมูลนิธินี้

มาตรา ๘๙ ในส่วนความเกี่ยวข้องระหว่างมูลนิธิที่ได้ รับ อำนาจกับผู้จัดการทั้งหลายของมูลนิธินี้เองก็ดี ระหว่างผู้จัดการ เหล่านี้กับบุคคลภายนอกก็ดี ท่านให้ บังคับตามบทบัญญัติ ทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ ลักษณะตัวแทน

มาตรา ๕๐ มุลินีสิทธิกรายยอมตกอยู่ในบังคับความดูแล
 ตรวจตราของรัฐบาล เจ้าพนักงานผู้ใดอันรัฐบาลได้แต่งตั้ง
 ไปเพื่อการนั้นแล้ว ให้เข้าดูสมุดหนังสือกับบัญชีของมุลินี
 ใดในเวลาใด ๆ อันสมควร เจ้าพนักงานผู้นั้นอาจจะสอบสวน
 ผู้จัดการและตัวแทน ฤๅลูกจ้างใน มุลินีด้วยข้อความใด ๆ ที่
 เกี่ยวกับมุลินีนั้นได้

มาตรา ๕๑ ถ้าผู้จัดการทั้งหลายจัดการผิดพลาดเสื่อมเสีย
 ก่อทำ การฝ่าฝืนข้อความแห่งตราสารก่อตั้งมุลินีนั้นก็ดี เมื่อ
 พนักงานอัยการ ฤๅผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งร้องขอต่อ
 ศาล ๆ จะถอดถอนผู้จัดการและแต่งตั้งผู้จัดการขึ้นใหม่คนหนึ่ง
 ฤๅหลายคนก็ได้

มาตรา ๕๒ มุลินีนั้นยอมสิ้นสุดลงด้วยเหตุประการใด
 ประการหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) เลิกตามบทบัญญัติที่กล่าวไว้ในตราสารตั้งมุลินีนั้น
- (๒) เมื่อวัตถุประสงค์แห่งมุลินีนั้นสำเร็จบริบูรณ์แล้ว
 ฤๅกลายเป็นการพ้นวิสัย
- (๓) เมื่อมุลินีนั้นล้มละลาย
- (๔) เมื่อมีคำสั่งของศาลตามข้อความในมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๕๔ เมื่อพนักงานอัยการ ฤๅผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วน

ได้เสียด้วยยื่นคำร้องต่อศาล ๆ จะมีคำสั่งให้เลิกมูลนิธินั้นเสีย และตั้งแต่งผู้ชำระบัญชีคนหนึ่ง ๆ หลายคน ในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้อย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ คือ

(๑) ถ้ามูลนิธินั้นได้ก่อตั้งขึ้นจัดตั้งอบทบบัญญัติในส่วนนี้ว่ามูลนิธินั้นทำการจัดตั้งกฎหมายก็ดี ฤ็จัดตั้งความสงบเรียบร้อยฤ็ศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ด้วยเหมือนกัน

(๒) ถ้าว่าเป็นอันจะจัดการมูลนิธินั้นให้ดำเนินอยู่ต่อไปอีกไม่ได้ ไม่เลือกว่าเพราะเหตุประการใด ๆ

(๓) ถ้ามูลนิธิทำการฝ่าฝืน บกบับบัญญัติในตราสาร ตั้งมูลนิธิขึ้นเอง ฤ็ฝ่าฝืนข้อไขซึ่งรัฐบาลได้ให้อำนาจไว้

อนึ่งศาลจะสั่งถอดถอนผู้จัดการทั้งหลาย และแต่งตั้งผู้จัดการขึ้นใหม่คนหนึ่ง ๆ หลายคนแทนสิ่งเลิกมูลนิธิก็ได้

มาตรา ๕๔ ภายในเวลาสิบสี่วันนับแต่มูลนิธิอันได้รับอำนาจจากรัฐบาลได้ถึงที่สุดลงนั้น ผู้จัดการทั้งหลายต้องทำหนังสือแจ้งความนั้นแก่ทบวงการเจ้าหน้าที่ และให้เจ้าหน้าที่นำความออกประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาภายในสิบสี่วันนับแต่เมื่อได้รับแจ้งความ

มาตรา ๕๕ ในการชำระบัญชีของมูลนิธินั้น ให้ใช้บทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนและบริษัท

บังคับ อนุโลมตามควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๕๖ เมื่อมูลนิธิตั้งขึ้นแล้ว ทรัพย์สินของมูลนิธินั้น ให้โอนไปยังนิติบุคคล ตามที่จะพึงระบุไว้ในตราสารตั้งมูลนิธินั้น

เมื่อไม่มีความกล่าวไว้ถึงนิติบุคคลเช่นว่านี้ ถ้าพนักงานอัยการ ญาติผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียด้วยมีคำร้องขอต่อศาลไซ้ ศาลจึงสั่งจัดสรรทรัพย์สินนั้นให้แก่นิติบุคคลซึ่งปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์เดิมของมูลนิธินั้น

ถ้าหากว่าจัดสรรทรัพย์สินอย่างนี้มีอาจจะทำได้ก็ดี ฎาว่า มูลนิธินั้นต้องบังคับให้เลิกเสียเพราะเหตุเป็นการขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ฤๅศีลธรรมอันดี แห่งประชาชนก็ดี ศาลจะสั่งให้ทรัพย์สินของมูลนิธิตกไปเป็นของแผ่นดินก็ได้

มาตรา ๕๗ ข้อบังคับสำหรับการให้อำนาจ การจดทะเบียน และการดูแลตรวจตรามูลนิธิตามความที่กล่าวไว้ในส่วนนี้ ให้เสนอต่อผู้รับผิดชอบในการปกครอง ท้องที่เป็นผู้ออก กฎข้อบังคับ

ให้เสนอตั้งจัดการให้มีบัญชีรายนามมูลนิธิทั้งหลายอันได้ให้อำนาจแล้วนั้นรักษาไว้พร้อมทั้งรายการข้อสำคัญอันได้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

ลักษณะ ๓
ทรัพย์สิน

มาตรา ๕๘ อันว่าทรัพย์สินนั้น โดยนิตินัยได้แก่วัตถุมีรูปร่าง
 มาตรา ๕๕ ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความรวมถึงทรัพย์สิน
 ที่วัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้และถือเอาได้

มาตรา ๑๐๐ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ที่ดินกับทรัพย์สินอัน
 ติดอยู่กับที่ดินนั้น ฤ็ประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น อนึ่ง
 คำว่า อสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยว
 กับกรรมสิทธิในที่ดินด้วย

มาตรา ๑๐๑ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์สินทั้งหลายอัน
 อาจเคลื่อนจากที่แห่งหนึ่งไปแห่งอื่นได้ ไม่ว่าจะเคลื่อนด้วย
 แรงเคิรแห่งตัวทรัพย์สินเอง ฤ็เคลื่อนด้วยกำลังภายนอก
 อนึ่งคำว่า อสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมถึงกำลังแรงแห่งกรรม
 ชาติอันอาจถือเอาได้ และทั้งสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวด้วยสังหา
 ริมทรัพย์ด้วย

มาตรา ๑๐๒ สังกะทรัพย์ ได้แก่อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดย
 ปรกติอาจใช้ของอันอันเป็นประเภทและชนิดเดียวกันมีปริมาณ
 เท่ากันแทนได้ อสังกะทรัพย์ ได้แก่อสังหาริมทรัพย์อันมิ
 อาจจะใช้ของอันแทนเช่นนั้นได้

มาตรา ๑๐๓ โภคทรัพย์ ได้แก่ สัตว์หรือทรัพย์สินซึ่งเมื่อใช้ย่อมเสียภาวะเสื่อมสลายไปในทันใดเพราะการใช้นั้น ฤๅซึ่งใช้ไปในที่สุดย่อมสิ้นเปลืองหมดไป

มาตรา ๑๐๔ ทรัพย์แบ่งได้แน่ คือทรัพย์อันอาจจะแยกออกจากกันเป็นส่วน ๆ ได้จริงณบัดนี้แต่แต่ละส่วนได้รูปบริบูรณ์ลำพังตัว

มาตรา ๑๐๕ ทรัพย์แบ่งไม่ได้ คือทรัพย์อันจะแยกออกจากกันไม่ได้ นอกจากเปลี่ยนแปลงภาวะแห่งทรัพย์กับทั้งทรัพย์ซึ่งตามกฎหมายท่านถือว่าแบ่งไม่ได้

มาตรา ๑๐๖ ทรัพย์นอกพาณิชย์ ได้แก่ ทรัพย์เช่นที่ไม่สามารถจะถือเอาได้ และทรัพย์ซึ่งไม่โอนให้กันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๐๗ ส่วนควบของทรัพย์นั้น คือส่วนซึ่งว่าโดยสภาพแห่งทรัพย์ ฤๅโดยจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ย่อมเป็นสาระสำคัญในความเป็นอยู่ของทรัพย์นั้น และไม่อาจจะแยกจากกันได้นอกจากจะทำลาย ฤๅทำบุบสลาย ฤๅทำให้ทรัพย์นั้นเปลี่ยนแปลงรูปทรง

ใครเป็นเจ้าของทรัพย์อันใด ย่อมมีกรรมสิทธิในบันดาสวนควบทั้งหลายของทรัพย์อันนั้น

มาตรา ๑๐๘ ไม้ยืนต้น นับว่าเป็นส่วนควบกับที่ดินที่ปลูก
ไม้นั้น

ไม้ล้มลุกและธัญญาชิตอื่นจะเก็บเกี่ยวรวงผลได้คราวหนึ่ง
ฤกหลายคราวต่อปี ย่อมไม่เป็นส่วนควบกับที่ดิน และนับ
ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ด้วย

มาตรา ๑๐๙ ทรัพย์สินซึ่งติดกับที่ดินฤกติดกับโรงเรือนเพียง
ชั่วคราว ย่อมไม่กลายเป็นส่วนควบ วิชาอย่างเดียวกันนี้ย่อม
ใช้บังคับแก่โรงเรือนฤกการปลูกสร้างอย่างอื่น อันผู้มีสิทธิใน
ที่ดินของผู้อื่นใช้สิทธินั้นปลูกทำลงไว้ในที่ดินนั้น

มาตรา ๑๑๐ เครื่องอุปกรณได้แก่สังหาริมทรัพย์ซึ่ง
โดยปรกตินิยมเฉพาะถิ่น ฤกโดยเจตนาจัดแจงแห่งผู้เป็นเจ้าของ
ของทรัพย์สินเป็นประธาน ย่อมเป็นของใช้ประจำอยู่กับทรัพย์สิน
เป็นประธานนั้นเป็นอาจฉนี้ เพื่อประโยชน์แก่การที่จะจัดดูแล
ฤกใช้สรวย ฤกรักษาทรัพย์สินเป็นประธานนั้นเอง และเจ้าของ
ทรัพย์สินได้นำมาสู่ทรัพย์สินเป็นประธานด้วยนำมาติดต่อ ฤกรับเข้า
ไว้ ฤกทำโดยประการอื่นในฐานะเป็นเครื่องใช้ประกอบกับตัว
ทรัพย์สินเป็นประธานนั้น

เครื่องอุปกรณเช่นว่านี้ ถึงจะแยกออกจากทรัพย์สินเป็น

ประธานชั่วคราว ก็ยังไม่ขาดจากเป็นเครื่องอุปการณ์ของทรัพย์สิน
เป็นประธานนั้น

อนึ่งเครื่องอุปการณ์ย่อมตกติดไปกับทรัพย์สินเป็นประธานเว้น
ไว้แต่จะได้ตกลงกันจำหน่ายเป็นพิเศษประการอื่น

มาตรา ๑๑๑ ดอกผลทั้งหลายของทรัพย์สินนั้น มีความ
หมายดังนี้

(๑) ดอกผลธรรมดา กล่าวคือว่า บันดาลสิ่งทั้งปวงซึ่งได้
มาเพราะใช้ของนั้นอันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน ดังเช่นว่า
ผลไม้ นานม ขน และลูกของสัตว์ เหล่านี้ย่อมสามารถจะ
ถือเอาได้เวลาเมื่อขาดตกออกจากสิ่งนั้น ๆ

(๒) ดอกผลนิตินัย กล่าวคือว่า ดอกเบี้ย กำไร ค่าเช่า
ค่าปันผล ฤๅลาภอื่น ๆ ที่ได้เป็นครั้งเป็นคราวแก่เจ้าทรัพย์สินจาก
ผู้อื่นเพื่อที่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้น ดอกผลเหล่านี้ย่อมคำนวณและ
ถือเอาได้ตามรายวัน

ลักษณะ ๔

นิติกรรม

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๑๒ อันว่านิติกรรมนั้น ได้แก่การใดๆ อันทำ

ลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการ
ผูกนิติสัมพันธ์^๕ ขนระวางบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน
สงวนภาระบังคับซึ่งสิทธิ

มาตรา ๑๑๓ การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัด
แจ้งโดยกฎหมายก็ดี เป็นการพ้นวิสัยก็ดี เป็นการขัดขวาง
ต่อความสงบเรียบร้อยสุจริตศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี การ
นั้นท่านว่าเป็นโมฆะกรรม

มาตรา ๑๑๔ การใดเป็นการผิดแผกแตกต่างกับบทบัญญัติ
ของกฎหมายใดๆ ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
สุจริตศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว เพียงแต่เหตุเท่านั้น
ท่านว่าการนั้นหาเป็นโมฆะไม่

มาตรา ๑๑๕ การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่มีกฎหมาย
บังคับไว้ การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๑๖ การใดมิได้เป็นไปตาม บทบังคับ อันว่าด้วย
ความสามารถของบุคคล การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะกรรม

หมวด ๒

แสดงเจตนา

มาตรา ๑๑๗ การแสดงเจตนาใด แม้นใจจริงผู้แสดง

จะมีได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันตามที่ตนได้แสดงออกมานั้นก็ตั้ง
 ท่านว่าหาเป็นมูลทำให้การแสดงเจตนาขึ้นตกเป็นโมฆะไม่ เว้น
 แต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง จะได้รับรู้ถึงเจตนา อันซ่อนอยู่ในใจของผู้
 แสดงนั้น

มาตรา ๑๑๘ การแสดงเจตนาลงด้วยสมรู้กับคู่กรณีอีก
 ฝ่ายหนึ่ง ท่านว่าเป็นโมฆะ แต่ข้อไม่สมบูรณ์อันนี้ ท่านห้าม
 มิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และ
 ต้องเสียหายแต่การแสดงเจตนาลงนั้น

ถ้านิติกรรมอันหนึ่งทำด้วยเจตนาจะอำพรางนิติกรรมอีกอัน
 หนึ่งไว้ ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายอันว่าด้วย
 นิติกรรมอำพราง

มาตรา ๑๑๙ การแสดงเจตนา ถ้าทำด้วยสำคัญผิดในสิ่ง
 ซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม ท่านว่าเป็นโมฆะ แต่ถ้า
 ความสำคัญผิดนั้นเป็นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
 ของบุคคลผู้แสดงเจตนาไว้ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นหาอาจจะถือ
 เอาความไม่สมบูรณ์นั้นมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ไม่

มาตรา ๑๒๐ การแสดงเจตนา ถ้าทำด้วยสำคัญผิดในคุณ
 สมบัติของบุคคลภายนอก ซึ่งตามปกติย่อมนับว่าเป็นสาระ
 สำคัญนั้นไว้ แสดงเจตนาอย่างนี้ท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๒๑ การแสดงเจตนาอันได้มาเพราะกลฉ้อฉลก็ดี เพราะข่มขู่ก็ดี ท่านว่าเป็นโมฆียะ

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งได้แสดงเจตนาเพราะกลฉ้อฉลของบุคคลภายนอก การจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะรู้ถึงกลฉ้อฉลนั้น

ถ้าทำกลฉ้อฉลลงให้เขาบอกถึงการแสดงเจตนา การบอกกล่าวเช่นนั้นท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๒๒ การอันจะเป็นโมฆียะกรรมเพราะกลฉ้อฉลนั้นต่อเมื่อถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลเช่นนั้น การอันนั้นก็คงจะมีได้ทำเช่นเลย

มาตรา ๑๒๓ ถ้ากลฉ้อฉลนั้นเป็นแต่เพื่อเหตุ กล่าวคือว่าเพียงได้จูงใจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมรับเอาซึ่งข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่เขาจะยอมรับโดยปกติไซ้ ท่านว่าคู่กรณีนั้นได้แต่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน จะบอกถึงการอันนั้นเสียที่เดียวหาได้ไม่

มาตรา ๑๒๔ ในนิติกรรมสองฝ่าย การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจหนึ่งเสียไม่ไขข้อความจริง ฤฯ ข้อคุณสมบัติอันใดอันหนึ่งอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้นั้น ท่านถือว่าเป็นกลฉ้อฉล หาก

พิสูจน์ได้ว่าถ้ามิได้^๕นั่งเสียเช่นนั้น^๕ นิติกรรมอันนั้นก็คงจะมีได้^๕
ทำเช่นเคย

มาตรา ๑๒๕ ถ้าคู่กรณีต่างได้ทำการด้วยกลฉ้อฉลทั้งสอง
ฝ่ายด้วยกัน ท่านว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะหยิบยกข้อฉ้อฉลนั้น^๕
ขึ้นอ้างเพื่อบอกล้างการนั้น^๕ ฤๅเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน^๕
หาได้ไม่

มาตรา ๑๒๖ การข่มขู่ที่จะทำให้ การใดตกเป็นโมฆะนั้น^๕
จะต้องเป็นอันถึงขนาดที่จะจูงใจผู้ถูกข่มขู่ให้มัวลุดต้องกลัวจะเกิด^๕
ความเสียหายเป็นภัยแก่ตนเอง แก่สกุลแห่งตน ฤๅแก่ทรัพย์สิน^๕
ของตน เป็นภัยอันใกล้จะถึงและอย่างน้อยร้ายแรงเท่ากับ^๕
ที่จะพึงกลัวต่อการอันเขากระโรกเอา นั้น

มาตรา ๑๒๗ การขู่จะใช้สิทธิอันใดอันหนึ่งตามปกติ^๕
นิยมก็ดี เพียงแต่ความกลัวเพราะนับถือยำเกรงก็ดี ท่านหา^๕
จัดว่าป็นการข่มขู่ไม่

มาตรา ๑๒๘ การข่มขู่ยอมทำให้^๕นิติกรรมเสื่อมเสีย^๕ แม้^๕
ถึงบุคคลภายนอกจะเป็นผู้ข่มขู่

มาตรา ๑๒๙ ในการวินิจฉัยคดีข้อสำคัญผิดก็ดี กลฉ้อฉล^๕
ก็ดี ข่มขู่ก็ดี ท่านให้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ อนามัย^๕
และนิสัยใจคอของผู้เข้าทุกษ์ ตลอดถึงพฤติการณ์อันทั้งปวง^๕
อันอาจเป็น^๕น้ำหนักแก่การนั้นด้วย

มาตรา ๑๓๐ การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดย
ระยะทาง ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่ไปถึงผู้รับอีกฝ่ายหนึ่งนั้น
เป็นต้นไป แต่ถ้ายกก่อนไปถึงผู้รับก่อนแล้ว ฤาพร้อมกัน
ไซ้ร้ แสดงเจตนาขึ้นก็ย่อมตกเป็นอันไร้ผล

อนึ่งเมื่อเจตนาได้ส่งไปแล้ว ถึงแม้ว่าในภายหลังผู้แสดง
เจตนาจะตาย ฤาตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถก็ตาม ท่านว่า
หาเป็นเหตุทำให้ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนา นั้นเสื่อม
เสียไปไม่

มาตรา ๑๓๑ ถ้าผู้รับอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อได้รับซึ่งการแสดง
เจตนาขึ้นเป็นผู้เยาว์ กติ เป็นผู้ที่ไม่สามารถได้ส่งให้เป็นคนไร้ความ
สามารถกติก การแสดงเจตนาขึ้นท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อ
ต่อสู้คดีขึ้น แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ หากปรากฏ
ว่าผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้ด้วยแล้ว

มาตรา ๑๓๒ ในการตีความแสดงเจตนาขึ้น ท่านให้พึง
เล็งถึงเจตนาอื่นแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร

หมวด ๓

โมฆะและโมฆียะกรรม

มาตรา ๑๕๑๓๓ อันความเสียเปล่าแห่งโมฆะกรรมนั้น ท่าน

ว่าบุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะกล่าวอ้างขึ้นก็ได้

มาตรา ๑๓๔ โมฆะกรรมนั้น ไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้

มาตรา ๑๓๕ ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะ ท่านว่านิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะด้วยกันทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณี ว่าคู่กรณีใดเจตนาจะให้ส่วนที่สมบูรณ์นั้นแยกออกจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ได้

มาตรา ๑๓๖ การใดเป็นโมฆะกรรมแต่เข้าแบบเป็นนิติกรรมอย่างอื่น โมฆะกรรมนั้นท่านว่าย่อมเป็นอันสมบูรณ์โดยฐานะเป็นนิติกรรมอย่างอื่นนั้น หากเป็นที่พึงสันนิษฐานได้ว่า ถ้าเดิมที่คู่กรณีได้รู้ว่าการตามจำนั้น ไม่สมบูรณ์ ก็คงจะได้ตั้งใจให้สมบูรณ์เป็นอย่างหลังนี้

มาตรา ๑๓๗ โมฆะกรรมนั้น ท่านว่าบุคคลดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ ผู้ไร้ความสามารถก็ดี ถ้าผู้ใดทำการแสดงเจตนาโดยวิปริตก็ดี ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรม ถ้าผู้พิทักษ์ ถ้าทายาทของบุคคลเช่นว่านั้นก็ดี จะบอกล้างเสียก็ได้

โมฆะกรรมอันหญิงมีสามีได้ทำลงนั้น ท่านว่าสามีจะบอกล้างเสียได้

มาตรา ๑๓๘ โฆษะกรรม เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่า เป็นโฆษะมาแต่เริ่มแรก

ถ้าบุคคลใดได้รู้ฤๅควรจะได้รู้ว่าเป็นโฆษะ เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นไม่สมบูรณ์

ในการนี้ให้ผู้นั้นกลับคืนยังฐานะเดิม และถ้าเป็นพื้นวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ถ้าให้ได้รับคำเสียหายชดใช้ให้แทน

มาตรา ๑๓๙ ถ้าบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบู่ไว้ในมาตรา ๑๓๗ ให้สัตยาบันแก่โฆษะกรรม ท่านให้ถือว่า การนั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ข้อนี้หาอาจจะกระทบกระทั่งถึงสิทธิทั้งหลายของบุคคลภายนอกได้ไม่

มาตรา ๑๔๐ ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแห่งโฆษะกรรมนั้น เป็นบุคคลมีตัวกำหนดแน่นอน การนั้นท่านว่า ย่อมบอกล้างฤๅให้สัตยาบันได้ ด้วยแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้นั้น

มาตรา ๑๔๑ ในการให้สัตยาบันแก่โฆษะกรรมนั้นท่านว่า สัตยาบันจะสมบูรณ์ ก็แต่เมื่อทำให้ภายหลังเวลาที่ มูลเหตุให้ เป็นโฆษะนั้นได้สูญสิ้นไปแล้ว

บุคคลผู้ที่ศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าได้มารู้เห็นซึ่งโฆษะกรรมเช่นว่านเมื่อตนได้กลับเป็นผู้มีความสามารถ

แล้ว จะให้สัตยาบันได้ต่อภายหลังเวลาที่ไต่รูเช่นนี้
 บทบัญญัติที่ว่ามาในสองวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้ถึงกรณี
 ที่ผู้แทนโดยชอบธรรม ฤ็ผู้พิทักษ์เป็นผู้ให้สัตยาบัน

มาตรา ๑๔๒ ถ้าในภายหลังเวลาอันจะพึงให้สัตยาบันได้
 ตามความในมาตราก่อนนั้น มีข้อความจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง
 ซึ่งจะกล่าวต่อไปให้เกิดขึ้นแก่ด้วยโมฆะกรรมไซ้ร้ ถ้ามิได้
 แสดงแย้งสงวนสิทธิไว้แจ้งชัดประการใด ท่านให้ถือว่าเป
 การให้สัตยาบัน ทั้งนี้คือเช่นว่า

(๑) ได้มีการชำระหนี้อันหากก่อขึ้นด้วยโมฆะกรรมนั้น
 แล้วสิ้นเชิง ฤ็แต่บางส่วน

(๒) ได้มีการเรียกทวงให้ชำระหนี้ตามโมฆะกรรมนั้นแล้ว

(๓) ได้มีการแปลงหนี้ใหม่

(๔) ได้มีการวางประกันเพื่อหนี้นั้น

(๕) ได้มีการโอนซึ่งสิทธิ ฤ็ความรับผิดชอบอันเกิดแต่
 โมฆะกรรมนั้นสิ้นเชิง ฤ็แต่บางส่วน

มาตรา ๑๔๓ อันโมฆะกรรมนั้น ท่านห้ามมิให้บอกสิ่ง
 เมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่อาจจะให้สัตยาบันได้ อนึ่ง
 ถ้าเวลาได้ล่วงไปถึงสิบปีนับแต่เมื่อได้ทำโมฆะกรรมนั้นแล้วก็
 เปนอันจะบอกสิ่งไม่ได้ดูจกัน

หมวด ๔

เงื่อนไข และเงื่อนไขเริ่มต้น ฤๅเวลาสิ้นสุด

มาตรา ๑๔๔ ข้อความใดอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผลต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน ข้อความเช่นนั้นท่านเรียกว่าเงื่อนไข

มาตรา ๑๔๕ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน นิติกรรมนั้นย่อมเป็นผลต่อเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นสุดในเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

ถ้า คู่กรณีแห่งนิติกรรมได้แสดงเจตนาไว้ด้วยกัน ว่าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขนั้น ให้มีผลย้อนหลังไปถึงเวลาใดเวลาหนึ่งก่อนสำเร็จ ก็ให้เป็นไปตามเจตนาเช่นนั้น

มาตรา ๑๔๖ ในระหว่างที่เงื่อนไขยังมีได้สำเร็จนั้น คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแห่งนิติกรรม อันอยู่ในบังคับ เงื่อนไขจะต้องงดเว้นไม่ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นที่เสื่อมเสียประโยชน์ อันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะพึงได้แต่ความสำเร็จแห่งเงื่อนไขนั้น

มาตรา ๑๔๗ ในระหว่างที่เงื่อนไขยังมีได้สำเร็จนั้น สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ของคู่กรณีมีอย่างไร จะจำหน่าย จะรับมรดก

จะจัดการป้องกันรักษา ฤๅจะทำประกันไว้ประการใดตาม
กฎหมายที่ย่อมทำได้

มาตรา ๑๔๘ ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขจะเป็นทางให้คู่
กรณีฝ่ายไหนเสียเปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้นเข้าขอบเขตขัด
ขวางเสียมิให้สำเร็จได้ด้วยเจตนาทุจริตไซ้ ท่านให้ถือว่าเงื่อนไข
อันนั้นเป็นอันได้สำเร็จแล้ว

ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขจะเป็นทางให้คู่กรณีฝ่ายไหนได้
เปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้นชวนขวยจัดทำให้เงื่อนไขนั้น
สำเร็จขึ้นด้วยเจตนาทุจริตไซ้ ท่านให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็น
อันมิได้สำเร็จเลย

มาตรา ๑๔๙ ถ้าเงื่อนไขได้สำเร็จแล้วแต่ในเวลาทำนิติ
กรรม หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็น
อันสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง
ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

ถ้าในเวลาทำนิติกรรม เป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไข
นั้นไม่อาจจะสำเร็จได้ หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ท่าน
ว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง ท่าน
ว่านิติกรรมนั้นเป็นอันสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข

ในกรณีดังกล่าวมาในสองวรรคก่อนนี้ ตราบิตคู่กรณียัง

ไม่ว่าเงื่อนไขใดสำเร็จแล้ว ญานีอาจจะสำเร็จได้ ตราบนั้น ท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และ ๑๔๗ บังคับแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕๐ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย กดี จัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยฤศาสตร์มอันดีของประชาชนกดี นิติกรรมนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๑ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน และเงื่อนไขนั้นเป็นการอันพ้นวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับหลัง และเงื่อนไขนั้นเป็นการอันพ้นวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นอันสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข

มาตรา ๑๕๒ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน และเป็นเงื่อนไขอันจะสำเร็จได้ฤไม่สุดแล้วแต่ใจของฝ่ายลูกหนี้เท่านั้นไซ้ นิติกรรมนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๓ ถ้านิติกรรมมีเงื่อนไขเริ่มต้นกำหนดไว้ ท่านห้ามมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติการตามนิติกรรมก่อนถึงเวลากำหนด

ถ้านิติกรรมมีเงื่อนไขสุดสิ้นกำหนดไว้ ท่านว่านิติกรรมนั้นยอมสิ้นผลเมื่อถึงเวลากำหนด

มาตรา ๑๕๔ อันเงื่อนไขเริ่มต้น ฤเวลาสุดสิ้นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ายอมกำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่ฝ่าย

ลูกหนี้ เว้นแต่จะปรากฏโดยเนื้อความแห่งตราสาร ฤๅ
โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่าได้ตั้งใจจะให้ เป็นประโยชน์แก่ฝ่าย
เจ้าหนี้ ฤๅแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วยกัน

อนึ่งประโยชน์แห่งเงื่อนไขนั้น ฝ่ายใดจะสละเสียก็ได้
แต่การสละนั้นย่อมไม่ กระทบ กระทั่งถึงประโยชน์อัน คู่กรณีอีก
ฝ่ายหนึ่งจะพึงได้รับแต่เงื่อนไขนั้น

มาตรา ๑๕๕ ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านห้ามมิให้
ฝ่ายลูกหนี้ถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขเวลาเริ่มต้น ฤๅเวลาสุด
สิ้น คือ

- (๑) ถ้าลูกหนี้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
- (๒) ถ้าลูกหนี้ได้ทำลาภ ฤๅทำให้ สดน้อยลงลงซึ่ง
ประกันอันได้ให้ไว้
- (๓) ถ้าลูกหนี้ไม่ให้ประกันในเมื่อจำต้องให้

ลักษณะ ๕

ระยะเวลา

มาตรา ๑๕๖ วิธีการกำหนดนับระยะเวลาทั้งปวง ท่านให้
บังคับด้วยบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะนี้ เว้นแต่จะมีกำหนด

ไว้เป็นประการอื่นโดยกฎหมายอุกฤษฏ์ข้อบังคับ โดยคำสั่งศาล
ฎาโดยนิติกรรม

มาตรา ๑๕๗ ระยะเวลาอัน ท่านให้คำนวณเป็นวัน
ถ้าระยะเวลานับเป็นชั่วโมง ท่านว่าระยะเวลาย่อมเริ่มต้น
ในทันทีทันใดนั้น

มาตรา ๑๕๘ ถ้าระยะเวลานับเป็นวันก็ดี สัปดาห์ก็ดี
เดือนฤกษ์ก็ดี ท่านมิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวม
คำนวณเข้าด้วย เว้นแต่จะเริ่มการในวันนั้นเองตั้งแต่เวลาอัน
เป็นกำหนดเริ่มทำการรกรกันตามประเพณี

มาตรา ๑๕๙ ถ้าระยะเวลานับเป็นสัปดาห์ก็ดี เดือนฤ
กษ์ก็ดี ท่านให้คำนวณตามประเพณีในราชการ

ถ้าระยะเวลามีได้กำหนดนับแต่วันต้นแห่งสัปดาห์ก็ดี วัน
ต้นแห่งเดือนฤกษ์ก็ดี ท่านว่าระยะเวลาย่อมสุดสิ้นลงในวัน
ก่อนหน้าจะถึงวันแห่งสัปดาห์ เดือนฤกษ์สุดท้ายอันเป็นวันตรง
กับวันเริ่มระยะเวลานั้น ถ้าในระยะเวลานับเป็นเดือนฤกษ์นั้น
ไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ท่านว่าวันสุดท้ายแห่งเดือนนั้น
เป็นวันสุดสิ้นระยะเวลา

มาตรา ๑๖๐ ระยะเวลาอันถ้าพ้นออกไป ท่านให้นับ
เอาวันซึ่งต่อจากวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเดิมนั้นเป็นวันต้นแห่ง

ระยะเวลาซึ่งผ่อนออกไป

มาตรา ๑๖๑ ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเป่าวันหยุดซึ่งตามประเพณีงดเว้นการงาน ท่านให้นับวันที่เริ่มการงานใหม่เข้าด้วย

มาตรา ๑๖๒ ในทางความ ในทางราชการ และทางค้าขายนั้น วัน หมายความว่าเวลาทำการงานตามปกติ

ลักษณะ ๖

อายุความ

มาตรา ๑๖๓ อันสิทธิเรียกร้องอย่างใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับเสียภายในระยะเวลาอันกฎหมายกำหนดไว้ ท่านว่าตกเป็นอันขาดอายุความ ห้ามมิให้ฟ้องร้อง

มาตรา ๑๖๔ อันอายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้มีกำหนดสิบปี

มาตรา ๑๖๕ สิทธิเรียกร้องดังจะกล่าวต่อไปนี้ไม่มีกำหนดอายุความสองปี คือ

(๑) บุคคลผู้เป็นพ่อค้า ผู้ประกอบหัตถกรรม ผู้เป็นช่างฝีมือ และบุคคลจำพวกประกอบศิลปะอุตสาหกรรม เรียกเอาค่าที่ได้ส่งมอบของ ทำของ และค่าดูแลกิจการของผู้อื่น

รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงินตรองไป เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อ
อุตสาหกรรมของฝ่ายลูกหนี้เอง

(๒) บุคคลผู้ประกอบกิจการ ฤๅการป่าไม้ เรียกเอา
ค่าที่ได้ส่งมอบสิ่งอันเป็นผลแห่งกิจการ ฤๅป่าไม้ เพียงที่
เป็นการสำหรับใช้สอยในบ้านเรือนของฝ่ายลูกหนี้

(๓) บุคคลผู้ขนส่งทางรถไฟ ผู้รับมันทุกของ คนเรือ
คนขับรถจ้าง และคนเคี้ยวหนังสือ เรียกเอาค่าโดยสาร ค่ารวม
ค่าเช่า ค่าธรรมเนียม รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงินตรองไป

(๔) บุคคลผู้เป็นเจ้าของโรงแรม และบุคคลจำพวก
ที่ค้าในการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม เรียกเอาค่าที่ได้จัด
ที่พักอาศัยและจัดอาหารให้ ฤๅค่าการงารอย่างอื่นอันได้ทำให้
แก่แขกอาศัยเพื่อสำเร็จความต้องการ รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงิน
ตรองไปด้วย

(๕) บุคคลจำพวกที่ขายตัวสลากกินแฉ่ง เรียกเอาค่าที่
ได้ขายตัว เว้นแต่เป็นการที่ได้ส่งมอบตัวเพียงสำหรับให้ขาย
ต่อไป

(๖) บุคคลจำพวกที่ค้าในการให้เช่าสังหาริมทรัพย์ เรียก
เอาค่าเช่า

(๗) บุคคลซึ่งมิได้เข้าไปในประเภทที่ระบุไว้ในอนุมาตรา

(๑) แต่เป็นผู้ค้าในการดูแลกิจการของผู้อื่นที่ได้รับทำการงานต่าง ๆ เรียกเอาเงินจ้างอันจะพึงได้รับในการนั้น รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินทดรองไปด้วย

(๘) บุคคลผู้รับจ้างใช้การงานส่วนบุคคล เรียกเอาเงินจ้าง ค่าจ้าง ฤๅสินจ้างชนิดอื่นเพื่อการงานที่ทำ รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินทดรองไปด้วย กับทั้งนายจ้างเรียกเอาเงินเช่นที่วานันอันตนได้จ่ายล่วงหน้าไปแล้วนั้นอีกด้วยเหมือนกัน

(๙) คนงาน ผู้ช่วยงาน ลูกมือฝึกหัด คนประจำโรงงาน หัตถกรรม กรรมกรรายวันและช่างฝีมือ เรียกเอาเงินจ้างและเงินอื่นอันได้ตกลงกันว่าจะจ่ายให้แทน ฤๅให้เป็นส่วนหนึ่งของเงินจ้าง รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินทดรองไป กับนายจ้างเรียกเอาเงินเช่นที่วานันอันตนได้จ่ายล่วงหน้าไปแล้วนั้นอีกด้วยเหมือนกัน

(๑๐) ครูผู้สอนลูกมือฝึกหัด เรียกเอาค่าตอบแทนและค่าการงานอย่างอื่น ตามที่ได้ตกลงกันไว้โดยสัญญาลูกมือฝึกหัด รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินทดรองไปแทนลูกมือฝึกหัดนั้นด้วย

(๑๑) สาธารณสถานศึกษา ที่ฝึกสอน ที่พิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ และเจ้าของสถานของเอกชนอันเป็นที่ทำการทำนองเช่นว่ามานั้น เรียกเอาค่าศึกษา ค่าที่ได้ทำการพิทักษ์รักษาคน

เจ็บไข้ และค่าที่ได้จ่ายเงินไปเกี่ยวกับกรณีนั้น ๆ

(๑๒) บุคคลจำพวกที่รับคนไข้ไว้บำรุงเลี้ยง ญาติสอน เรียกเอาค่าการงารที่ได้ทำไป และค่าที่ได้จ่ายเงินจ่ายไป ทำนองเช่นระบุไว้ในอนุมาตรา ๑๑

(๑๓) ครูอาจารย์ เรียกเอาค่าสอน

(๑๔) บุคคลผู้ประกอบการแพทย์ รวมทั้งสัตตยแพทย์ สุนตีแพทย์ หัตถแพทย์และช่างฟัน และสัตตวแพทย์ กับทั้ง นางผดุงครรภ์ นางพยาบาล เรียกเอาค่าการงารที่ได้ทำ รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินทรร่องไปด้วย

(๑๕) หมอความ ทนายความ รวมทั้งบัณฑิตบุคคลที่ ทางราชการได้ตั้งแต่ง ฤาอนุญาตให้จัดการ เณระ บางอย่าง เรียกเอาค่าธรรมเนียม และค่าที่ได้จ่ายเงินทรร่องไปเพียง ห้ามิใช่เป็นเงินอันอยู่ในประเภทจะต้องส่งเข้าห้องพระคลัง

(๑๖) บุคคลผู้เป็นคู่ความ เรียกเอาเงินที่ได้จ่ายล่วงหน้า ให้แก่ทนายความของตน

(๑๗) บุคคลผู้เป็นพยาน และผู้เชี่ยวชาญ เรียกเอาค่า ธรรมเนียม และค่าที่ได้จ่ายเงินทรร่องไป

สิทธิเรียกร้องเช่นระบุไว้ในวรรค ๑ อนุมาตรา ๑.๒

และ ๕ นั้นอย่างไรไม่ขึ้นอยู่กับอายุความสองปี ท่านให้มีกำหนดอายุความห้าปี

มาตรา ๑๖๖ ในการเรียกเอาดอกเบี้ยค้างส่งก็ดี เรียกเอาจำนวนเงินอันพึงส่งนอกจากดอกเบี้ยเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ นั้นก็ดี ในการเรียกเอาค่าเช่าทรัพย์สินค้างส่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรค ๑ อนุมาตรา ๖ นั้นก็ดี ในการเรียกเอาเงินค้างจ่าย คือ เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ เงินค่าบำรุงรักษา และเงินอื่น ๆ บันดาที่มิกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา นั้นก็ดี สิทธิเรียกร้องเหล่านี้ท่านให้มีกำหนดอายุความห้าปี

มาตรา ๑๖๗ สิทธิเรียกร้องของรัฐบาลเพื่อเอาค่าภาษีอากร ท่านให้มีกำหนดอายุความสิบปี เรียกเพื่อหน้อย่างอื่นท่านให้บังคับตามบทบัญญัติสามมาตราก่อนนี้

มาตรา ๑๖๘ สิทธิเรียกร้อง อันตั้งหลักฐานขึ้นโดยคำพิพากษาชั้นที่สุดของศาลก็ดี โดยคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการก็ดี โดยปรานีปรานอมยอมความก็ดี ท่านให้มีกำหนดอายุความสิบปี แม้ทั้งที่เป็นประเภทอันอยู่ในบังคับอายุความกำหนดคนเอยกเวลานั้น

มาตรา ๑๖๙ อันอายุความนั้น ท่านให้นับเริ่มแต่ขณะที่

จะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้อง
เพื่อให้งดเว้นการอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านให้นับอายุความเริ่ม
แต่เวลาแรกที่ลเมิดสิทธินั้นเป็นต้นไป

มาตรา ๑๗๐ ถ้าเจ้าหน้อยู่ในฐานะที่จะทวงถามให้ชำระหนี้
มิได้ จนกว่าจะได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ก่อนไשר ท่านให้นับ
อายุความเริ่มแต่เวลาแรกที่จะอาจส่งคำบอกกล่าวได้

ถ้าลูกหนี้ยังไม่จำต้องชำระหนี้ จนกว่าระยะเวลาอันหนึ่งอัน
ใดจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้บอกกล่าวนั้นไשר ท่าน
ยังมีให้เริ่มนับอายุความจนกว่าระยะเวลาอันนั้นจะได้สิ้นไปแล้ว

มาตรา ๑๗๑ ถ้าสิทธิเรียกร้องจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออาศัย
การที่เจ้าหนี้ใช้สิทธิบอกกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่งไשר ท่านให้นับ
อายุความเริ่มแต่ขณะแรกที่จะอาจบอกกล่าวได้

มาตรา ๑๗๒ ถ้าลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียก
ร้องด้วยทำหนังสือรับสภาพไว้ก็ตาม ด้วยใช้เงินให้บางส่วน
ด้วยส่งดอกเบี้ยฤด้วยให้ประกันก็ตาม ฤทำการอย่างใดอย่าง
หนึ่ง อันปราศจากเคลือบคลุมสงสัยตระหนักเป็นปริยายว่า ยอม
รับสภาพตามสิทธิเรียกร้องนั้นก็ตาม ท่านว่าอายุความย่อม
สิ้นสุดหยุดลง

มาตรา ๑๗๓ ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องคดี เพื่อดังหลักฐานสิทธิเรียก

ร้องคดี เพื่อให้ ไซ้หนดตามทวเรยกรองคดี ฎำกำการอื่นใด
อันนับว่ามีผลเป็นอย่งเดียวกัน เช่นยื่นคำร้องขอพิศุจน์หน
ในคดีล้มละลาย ฎำมอบคดีให้อุญญาโตตุลาการพิจารณาคดี
กำหนดอายุความยอมสตุตหยุดลง

มาตรา ๑๗๔ การฟ้องคดี ท่านไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุ
ความสตุตหยุดลง หากว่าคดีนั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย ฎำ
ต้องยกฟ้อง

มาตรา ๑๗๕ เมื่อฟ้องคดีขงศาลแล้ว อายุความยอมสตุต
หยุดอยู่จนกว่าคดีนี้จะได้วินิจฉัยถึงที่สุด ฎำเสร็จไปเป็น
ประการอื่น

มาตรา ๑๗๖ ถ้าศาลยกคดีเสียเพราะเหตุคดีไม่อยู่ในอำนาจ
ศาล และกำหนดอายุความสิ้นไปแล้วในระวางพิจารณาคดี
ฎำจะสิ้นสุดในระวางหกเดือนภายหลัง ที่ได้พิพากษาคดีถึงที่สุด
คดี ท่านให้ขยายอายุความนั้นออกไปถึงหกเดือนภายหลัง
คำพิพากษานั้น

มาตรา ๑๗๗ การยื่นคำร้องขอพิศุจน์หนในคดีล้มละลาย
ท่านไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสตุตหยุดลง หากว่าไปพิศุจน์
หนนั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย ฎำต้องยกเสียแล้ว

มาตรา ๑๗๘ ในการพิศุจน์หนในคดีล้มละลายนั้น อายุ

ความสลดหุดหุดอยู่จนกว่าจะยกเลิกการล้มละลาย ฤจนกว่าจะเฉลี่ยทรัพย์สินรายได้เป็นครั้งสุดท้าย

ถ้ามีจำนวนเงินใดยึดไว้ เพราะข้อพิศุจน์หนี้ฤสิทธิเรียก ร้องยังเป็นที่ได้แย้งอยู่ อายุความก็คงสลดหุดอยู่จนกว่าจะ ได้วินิจฉัยข้อพิศุจน์ฤสิทธิเรียก ร้องนั้นเสร็จถึงที่สุด

มาตรา ๑๗๕ ในกรณีที่มีมอบให้อุญาโตตุลาการพิจารณา ท่านให้ ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๕ และ ๑๗๖ บังคับอนุโลมตามควร

มาตรา ๑๘๐ เจ้าหนี้ผู้จะได้รับใช้เงินเป็นคราว ๆ ตามมูล แห่งหนี้ มีสิทธิที่จะให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ในเวลา หนึ่งเวลาใดก่อนอายุความครบบริบูรณ์ เพื่อเป็นหลักฐานว่า อายุความสลดหุดลง

มาตรา ๑๘๑ เมื่ออายุความสลดหุดลงแล้ว ระยะเวลา ที่ได้ล่วงไปก่อนนั้นย่อมไม่นับเข้าในอายุความ

เมื่อเหตุที่ทำให้ อายุความ สลดหุด ลงนั้น สิ้นสุดสิ้น เวลาใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป

มาตรา ๑๘๒ อันอายุความ เมื่อครบกำหนดบริบูรณ์แล้ว ย่อมให้ผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันที่เริ่มนับอายุความ

มาตรา ๑๘๓ ถ้าเวลาหนึ่งเวลาใดใน หกเดือน ก่อน อายุ ความครบกำหนดนั้น ผู้เยาว์ก็ดี ญาบุคคลวิกลจริตอันศาล จะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถฤหาไม่ก็ดี มิได้มีผู้แทน โดยชอบธรรมไซ้ ท่านว่าอายุความอันให้โทษแก่บุคคลเช่น นั้นยังไม่ครบบริบูรณ์ จนกว่าจะสิ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ บุคคลนั้นได้ถึงความสามารถเต็มภูมิ ฤนับแต่เวลาเมื่อความ ที่ขาดตัวผู้แทนโดยชอบธรรมอยู่นั้นได้สิ้นไปแล้ว

มาตรา ๑๘๔ ในส่วนสิทธิของผู้เยาว์ ญาของบุคคลวิกล จริต ไม่ว่าศาลจะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถฤหาไม่ อันจะว่ากล่าวเอาแก่ผู้แทนโดยชอบธรรมของตนนั้น อายุ ความไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นปีหนึ่งภายหลังบุคคลนั้นได้ค ึ่งถึงความสามารถเต็มภูมิ ฤจนกว่าจะได้มีผู้แทนโดยชอบธรรม ขันใหม่

วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ ไซ้ตลอดถึงสิทธิของบุคคลผู้เสมือน ไร้ความสามารถ อันจะว่ากล่าวเอาแก่ผู้พิทักษ์ของตนด้วยโดย อนุโลม

มาตรา ๑๘๕ สิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา อายุความ ไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะขาดจากสามีภริยากันแล้วปีหนึ่ง

มาตรา ๑๘๖ อายุความแห่งสิทธิเรียกร้อง อันมีอยู่เป็น

คุณฤาเป็นโทษแก่บุคคลเมื่อเวลาตายนั้น ถ้าจะขาดลงภายใน เวลาต่ำกว่าปีหนึ่งนับแต่วันตายไซ้ร้ ท่านให้ขยายอายุความนั้น ออกไปเป็นปีหนึ่งนับแต่วันตาย

มาตรา ๑๘๗ ถ้าในเวลาที่อยู่ความจะสุดสละลงนั้น มีเหตุ สดวิสัยมากีดกันมิให้เจ้าหน้าที่สามารถทำให้อายุความสุดหยุดลง ได้ไซ้ร้ ท่านว่าอายุความนั้นยังไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้น เวลาสามสิบวันนับแต่วันที่อุปสัคเช่นนั้นได้สูญสิ้นไป

มาตรา ๑๘๘ เมื่อกำหนดอายุความได้ล่วงพ้นไปแล้ว ฝ่าย ลูกหนี้ชอบที่จะบอกปิดการชำระหนี้ได้

ถ้ามีการชำระหนี้ใดๆ ไปตามสิทธิเรียกร้องอันขาดอายุ ความแล้ว เป็นราคามากน้อยเท่าใด ท่านว่าจะเรียกคืนหา ได้ไม่ ถึงแม้ว่าการชำระหนี้นั้นจะได้ทำไปเพราะไม่รู้กำหนด อายุความก็เรียกคืนไม่ได้

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ ใช้ตลอด ถึงการรับสภาพความรับผิดชอบ โดยสัญญาแลกเปลี่ยนที่ลูกหนี้ให้ประกันด้วย

มาตรา ๑๘๙ เหตุที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ ย่อมไม่ ห้ามผู้รับจ้างนอง ผู้รับจำนำ ฤผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สิน ฤเจ้าหน้าที่ผู้มีพระมาสิทธิเหนือทรัพย์สินของตนได้ ปิดถือไว้ใน การที่จะใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินที่จ้างนอง จำนำฤยึดถือไว้ นั้น

แต่เมื่อใช้สิทธิอันที่ห้ามมิให้เข้าหนึกคิดเอาดอกเบญจที่ค้ำกว่า
ห้าปีขึ้นไป

มาตรา ๑๕๐ เมื่อสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานขาด
อายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ส่วนที่เป็นอุปกรณ
อันต้องอาศัยส่วนที่เป็นประธาน นั้นก็ตกเป็น อันขาด อายุความ
ตามกันไปด้วย แม้ถึงว่าอายุความอันพึงใช้เฉพาะแก่สิทธิเรียก
ร้องส่วนอุปกรณ อันนั้นจะยังไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม

มาตรา ๑๕๑ อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นผู้ใดหาอาจ
จะขยายออกภายนอกเข้าได้ไม่

มาตรา ๑๕๒ ประโยชน์แห่งอายุความนั้น จะอาจละเสีย
ได้ต่อเมื่ออายุความครบบริบูรณ์แล้ว แต่การที่ละเสียเช่นนี้
ย่อมไม่ลบล้างสิทธิของบุคคลภายนอก

อนึ่งการที่ลูกหนี้ยื่นตนละเสียซึ่งอายุความนั้น ย่อมไม่ลบ
ล้างสิทธิของผู้ค้ำประกัน

มาตรา ๑๕๓ เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ท่าน
ว่าศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นมูลยกฟ้องไม่ได้

บรรพ ๒

หน

ลักษณะ ๑

บทเปิดเสรีทั่วไป

หมวด ๑

วัตถุประสงค์แห่งหน

มาตรา ๑๕๔ ด้วยอำนาจแห่งมุลหน^๕ เจ้าหน^๕ ย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหน^๕ชำระหน^๕ได้ อนึ่งการชำระหน^๕ด้วยงวดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมีได้

มาตรา ๑๕๕ เมื่อทรัพย์ซึ่งเป้นวัตถุประสงค์แห่งหน^๕นั้นได้ระบุไว้แต่เพียงเป้นประเภท และถ้าตามสภาพแห่งนิติกรรม ฤตามเจตนาของคู่กรณีไม่อาจจะกำหนดได้ว่าทรัพย์นั้นจะพึงเป้นชนิดอย่างไรไซ้ ท่านว่าลูกหน^๕จะต้องส่งมอบทรัพย์ชนิดปานกลาง

ถ้าลูกหน^๕ได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำเพื่อส่งมอบทรัพย์สิ่งนั้นทุกประการแล้วก็ดี ฤถ้าลูกหน^๕ได้เลือกกำหนดทรัพย์ที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหน^๕ก็ดี ท่านว่าทรัพย์นั้นจึงเป้นวัตถุประสงค์แห่งหน^๕จำเดิมแต่เวลานั้นไป

มาตรา ๑๕๖ ถ้าหน^๕เงินได้แสดงไว้เป้นเงินต่างประเทศ ท่านว่าจะส่งใช้เป้นเงินสยามก็ได้

การเปลี่ยนเงินนี้ ให้คิดตามอัตรา แลกเปลี่ยนเงิน
ณสถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน

มาตรา ๑๙๓ ถ้าหนี้เงินจะพึงส่งใช้ด้วยเงินตรา ชนิดหนึ่ง
ชนิดใดโดยเงาะ อันเป็นชนิดที่ยกเลิกไม่ใช้กันแล้วใน
เวลาที่จะต้องส่งเงินใช้หนี้นั้นไซ้ การส่งใช้เงินท่านให้ถือ
เสมือนหนึ่งว่ามีได้ระบุไว้ให้ใช้ เป็นเงินตราชนิดนั้น

มาตรา ๑๙๔ ถ้าการอันมีกำหนดพึงกระทำเพื่อชำระหนี้
มีหลายอย่าง แต่จะต้องกระทำเพียงการใดการหนึ่งแต่อย่าง
เดียวไซ้ ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกทำการอย่างใดนั้นตกอยู่แก่
ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๙๕ การเลือกนั้นท่านให้ ทำด้วยแสดงเจตนาแก่
คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

การชำระหนี้ได้เลือกทำเป็นอย่างใดแล้ว ท่านให้ถือว่า
อย่างนั้นอย่างเดียวเป็นการชำระหนี้อันกำหนดให้กระทำแต่ต้นมา

มาตรา ๒๐๐ ถ้าจะต้องเลือกภายในระยะเวลาอันมีกำหนด
และฝ่ายที่มีสิทธิจะเลือก มิได้เลือกภายในระยะเวลานั้นไซ้
ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกนั้นย่อมตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่ง

ถ้ามิได้ กำหนดระยะเวลาให้เลือกไซ้ เมื่อหนถึงกำหนด

ชำระ ฝ้ายที่ไม่มีสิทธิจะเลือกอาจกำหนดเวลาพอสมควรแก่เหตุ แล้วบอกกล่าวให้ฝ้ายโน้นใช้สิทธิเลือกภายในเวลาอันนั้น

มาตรา ๒๐๑ ถ้าบุคคลภายนอกจะพึงเป็นผู้เลือก ท่านให้กระทำด้วยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ และลูกหนี้จะต้องแจ้งความนั้นแก่เจ้าหนี้

ถ้าบุคคลภายนอกนั้นไม่อาจจะเลือกได้ก็ดี ฤ็ไม่เต็มใจจะเลือกก็ดี ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกตกไปอยู่แก่ฝ้ายลูกหนี้

มาตรา ๒๐๒ ถ้าการอันจะพึงต้องทำเพื่อชำระหนี้นั้นมีหลายอย่าง และอย่างใดอย่างหนึ่งตกเป็นอันพ้นวิสัยจะทำได้มาแต่ต้นก็ดี ฤ็กลายเป็นพ้นวิสัยในภายหลังก็ดี ท่านให้จำกัดหนี้ไว้เพียงการชำระหนี้ อย่างอื่นที่ไม่พ้นวิสัย อนึ่งการจำกัดอันนี้ย่อมไม่เกิดมีขึ้น หากว่าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ้ายที่ไม่มีสิทธิจะเลือกนั้นต้องรับผิดชอบ

หมวด ๒

ผลแห่งหนี้

ส่วนที่ ๑

การไม่ชำระหนี้

12/10/2566

มาตรา ๒๐๓

ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้หนี้ได้ กำหนดลง

ไว้ ฤๅจะอนุমানจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ไซร์ ท่านว่า
เจ้าหนี้ย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้
ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดจกัน

ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ ก่อนถึงเวลานั้น
หาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้

มาตรา ๒๐๔ ถ้าหนี้ซึ่งกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่
นั้นเจ้าหนี้ได้ให้ ค่าเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ไซร์
ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งประเพณี และ
ลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซร์ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิด
นัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วรรคเดียวกันนี้ ท่านให้ ไซร์บังคับแก่
กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนด
เวลาลงไว้ว่าจำนวนนับได้โดยประเพณีนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว

มาตรา ๒๐๕ ตราบใดการชำระหนี้ นั้นยังมีได้ กระทำลง
เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบ
นั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่

มาตรา ๒๐๖ ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลลเมิด ลูกหนี้ได้ขอ
ว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทาลเมิด

มาตรา ๒๐๗ ถ้าลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้ และเจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้นั้นโดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ไซ้ร้ ท่านว่าเจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด

มาตรา ๒๐๘ การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างใด ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติชำระหนี้ ต่อเจ้าหนี้ เป็นอย่างนั้นโดยตรง แต่ถ้เจ้าหนี้ได้แสดงแก่ลูกหนี้ว่า จะไม่รับชำระหนี้ก็ดี ถ้เพื่อที่จะชำระหนี้จำเป้นที่เจ้าหนี้จะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนก็ดี ลูกหนี้จะบอกกล่าวแก่เจ้าหนี้ว่า ได้เตรียมการที่จะชำระหนี้ไว้พร้อมเสร็จแล้ว ให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แทนกันนับว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในกรณีเช่นนี้ท่านว่าคำบอกกล่าวของลูกหนี้นั้นก็เสมอกับคำขอปฏิบัติชำระหนี้

มาตรา ๒๐๙ ถ้ได้ กำหนดเวลาไว้เป็นแน่นอน เพื่อให้เจ้าหนี้กระทำการอันใด ท่านว่าถ้จะขอปฏิบัติชำระหนี้ นั้นจะต้องทำแต่เมื่อเจ้าหนี้ทำการอันนั้นภายในเวลากำหนด

มาตรา ๒๑๐ ถ้ลูกหนี้จำต้องชำระหนี้ส่วนของตนต่อเมื่อเจ้าหนี้ชำระหนี้ตอบแทนด้วยไซ้ร้ แม้ถ้เจ้าหนี้จะได้เตรียมพร้อมที่จะรับชำระหนี้ตามถ้ลูกหนี้ขอปฏิบัตินั้นแล้วก็ตาม หากไม่เสนอที่จะทำการชำระหนี้ตอบแทนตามถ้จะพึงต้องทำ เจ้าหนี้ก็เป็นอันได้ชื่อว่าผิดนัด

มาตรา ๒๑๑ ในเวลาที่ลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้ในนัดที่
 ฤๅในเวลาที่กำหนดไว้ให้เจ้าหนี้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดย
 กรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๕ นั้นก็ดี ถ้าลูกหนี้มิได้อยู่ใน
 สถานะที่จะสามารถชำระหนี้ได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ยังหาผิดนัดไม่

มาตรา ๒๑๒ ถ้ามิได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ก็ดี ถ้า
 ลูกหนี้มีสิทธิที่จะชำระหนี้ได้ก่อนเวลากำหนดก็ดี การที่เจ้าหนี้
 มีเหตุขัดข้องชั่วคราวไม่อาจรับชำระหนี้ที่เขาขอปฏิบัติแก่ตนได้
 นั้น หาทำให้เจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ เว้นแต่ลูกหนี้จะได้
 บอกกล่าวการชำระหนี้ไว้ล่วงหน้าโดยเวลาอันสมควร

มาตรา ๒๑๓ ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้
 จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ได้ เว้นแต่สภาพแห่ง
 หนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุ
 แห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอ
 ต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้
 ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้
 กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอา
 ตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้งดเว้นการอันใด เจ้าหนี้

จะเรียกร้องให้ รอดถอนการที่ได้ ครอบงำลงแล้วนั้น โดยให้ ลูกหนี้ เสียค่าใช้จ่าย และให้ จัดการอันควร เพื่อภาวะภายนอกด้วยก็ได้
อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาาก่อนนี้ หากกระทบ กระทั่งถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่

มาตรา ๒๑๔ เจ้าหนี้สิทธิที่จะให้ จำระหน ของตนจาก ทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย

มาตรา ๒๑๕ เมื่อ ลูกหนี้ ไม่ชำระหนี้ ให้ ต้อง ตามความ ประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่า สินใหม่ทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็ได้

มาตรา ๒๑๖ ถ้าโดยเหตุผิดนัด การชำระหนี้กลายเป็น อันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้จะบอกปิดไม่รับชำระหนี้ และจะเรียกเอาค่าสินใหม่ทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ก็ได้

มาตรา ๒๑๗ ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย บันดา ที่เกิด แต่ความ ประมาทเลินเล่อ ในระยะเวลาที่ตนผิดนัด จะต้องรับผิดชอบในการที่การชำระหนี้กลายเป็นพื้นวิสัยเพราะ อุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย เว้นแต่ความเสียหายนั้น ถึงแม้ว่าคนจะได้ชำระหนี้ทันเวลากำหนดก็ควรจะ ต้องเกิดมอยู่ตนเอง

มาตรา ๒๑๘ ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยจะทำได้ เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้

ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย แต่เพียงบางส่วน ถ้าหากว่าส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้น แล้วและเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดทีเดียวก็ได้

มาตรา ๒๑๙ ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง ที่ได้ ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบนั้นไซ้ ท่านว่าลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้

ถ้าภายหลังที่ได้ ก่อหนี้จนแล้วนั้น ลูกหนี้กลายเป็นคนไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ไซ้ ท่านให้ถือเสมือนว่าเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้ตกเป็นอันพ้นวิสัยนั้น

มาตรา ๒๒๐ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในความผิดของตนแห่งตน กับทั้งของบุคคลที่ตนใช้ในกิจการชำระหนี้นั้นโดยขนาดเสมอเหมือนกับว่าเป็นความผิดของตนเองฉนั้น แต่บทบัญญัติ

แห่งมาตรา ๓๗๓ หาใช่บังคับแก่กรณีเช่นนี้ด้วยไม่

มาตรา ๒๒๑ หนี้เงินอันต้องเสียดอกเบี้ยนั้น ท่านว่าจะคิดดอกเบี้ยในระวางที่เจ้าหนี้ผิดนัดหาได้ไม่

มาตรา ๒๒๒ การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็น ฤ็ ควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว

มาตรา ๒๒๓ ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ร้ ท่านว่าหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหน เป็นผู้ก่อยิ่งหย่อน กว่ากันเพียงไร

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ ใช้แม้ ทั้งที่ความผิดของฝ่ายผู้เสียหายจะมีแต่เพียงละเลยไม่เตือนลูกหนี้ ให้รู้สึกรังอันตรายแห่ง

การเสียหายอันเป็นอย่างร้ายแรงผิดปกติ ซึ่งลูกหนี้ไม่รู้ฤาไม้อาจจะรู้ได้ ฤาเพียงแต่ละเลยไม่บำบัดขจัดบ้อง ฤาบันเทาความเสียหายนั้นด้วย อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๒๐ นั้นท่านให้นำมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดต่อปี ถ้าเจ้าหน้ออาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจนค่าเสียหายอย่างอื่นนอกกว่านั้น ท่านอนุญาตให้พิสูจนได้

มาตรา ๒๒๕ ถ้าลูกหนี้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาวัตถุอันได้เสื่อมเสียไประหว่างผิดนัดก็ดี ฤาวัตถุอันไม่อาจส่งมอบได้เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเกิดขึ้นระหว่างผิดนัดก็ดี ท่านว่าเจ้าหน้อจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนที่จะต้องใช้เป็นค่าสินไหม ทดแทนคิดตั้งแต่เวลา อันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคานั้นก็ได้ วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการที่ลูกหนี้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การ ทรัพย์สินราคาวัตถุตกต่ำ เพราะวัตถุอันเสื่อมเสียลงในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย

ส่วนที่ ๒
รับช่วงสิทธิ

มาตรา ๒๒๖ บุคคลผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบนค่างที่เจ้าหนี้อยู่โดยมูลหนี้ รวมทั้งประกันแห่งหนี้นั้นได้ในนามของตนเอง

ช่วงทรัพย์ ได้แก่เอาทรัพย์สินอันหนึ่งเข้าแทนที่ทรัพย์สินอีกอันหนึ่ง ในฐานะนิติบัญญัติอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินอันก่อน

มาตรา ๒๒๗ เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค้ำสินใหม่ทดแทนความเสียหายเต็มตามราคาทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ นั้นแล้ว ท่านว่าลูกหนี้ยอมเข้าสู่ฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย

มาตรา ๒๒๘ ถ้าพฤติการณ์ซึ่งทำให้การชำระหนี้เป็นอันพ้นวิสัยนั้น เป็นผลให้ลูกหนี้ได้มาซึ่งของแทนที่ดี ฤๅได้สิทธิเรียกร้อง ค้ำสินใหม่ทดแทน เพื่อทรัพย์สินอันจะพึงได้ แก่ตนนั้นก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ส่งมอบของแทนที่ได้รับไว้ ฤๅจะเข้าเรียกเอาค้ำสินใหม่ทดแทนเสียเองก็ได้

ถ้าเจ้าหนี้มิสิทธิเรียกร้อง ค้ำสินใหม่ ทดแทน เพราะ การไม่ชำระหนี้ และถ้าใช้สิทธินั้นดังได้ระบไว้ในวรรคต้นไซ้ร้ ค้ำสินใหม่ทดแทนอันจะพึงใช้แก่เจ้าหนี้นั้นยอมลดจำนวนลงเพียง

เสมอราคาแห่งของแทนซึ่งลูกหนี้ได้รับไว้ ฤๅเสมอจำนวน
ค่าสินไหมทดแทนที่ลูกหนี้จะเรียกร้องได้นั้น

มาตรา ๒๒๕ การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย
และย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหนี้เอง และมาใช้หนี้ให้แก่
เจ้าหน้อกคนหนึ่งผู้สละสิทธิจะได้รับใช้หนี้ก่อนตน เพราะเขามี
บุริมสิทธิ ฤๅมีสิทธิจำนำจำนอง

(๒) บุคคลผู้ได้ไปซึ่งอสังหาริมทรัพย์ใด และเอาเงิน
ราคาค่าซื้อใช้ให้แก่ผู้รับจำนองทรัพย์สินนั้นเสร็จไป

(๓) บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น ฤๅเพื่อผู้อื่นใน
อันจะต้องใช้หนี้ มีส่วนได้เสียด้วยในการใช้หนี้นั้น และเข้า
ใช้หนี้

มาตรา ๒๓๐ ถ้าในการที่เจ้าหน้บังคับยึดทรัพย์อันหนึ่ง
อันใดของลูกหนี้นั้น บุคคลผู้ใดจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิใน
ทรัพย์อันนั้นเพราะการบังคับยึดทรัพย์ไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลผู้นั้น
มีสิทธิจะเข้าใช้หนี้เสียแทนได้ อนึ่งผู้ครองทรัพย์อันหนึ่งอันใด
ถ้าจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิครองทรัพย์นั้นไปเพราะการบังคับยึด
ทรัพย์ ก็ย่อมมีสิทธิจะทำได้เช่นเดียวกับที่ว่ามานัน

ถ้าบุคคลภายนอกผู้ใดมาใช้หนี้แทนจนเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้แล้ว บุคคลผู้นั้นย่อมเข้ารับช่วงสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ แต่สิทธิเรียกร้องอันนี้ จะยังคงเป็นหนี้แก่เจ้าหนี้หาได้ไม่

มาตรา ๒๓๑ ถ้าทรัพย์สินที่จำนอง จำนำ ฤๅอยู่ในบังคับบูรณสิทธิประการอื่นนั้น เป็นทรัพย์สินใดเอาประกันภัยไว้ไซ้ ท่านว่าสิทธิจำนอง จำนำ ฤๅบูรณสิทธิอย่างอื่นนั้น ย่อมครอบคลุมไปถึงสิทธิที่จะเรียกร้องเอาแก่ผู้รับประกันภัยด้วย

ในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้ ฤๅควรจะได้รู้ว่าจำนอง ฤๅบูรณสิทธิอย่างอื่นไซ้ ท่านยังมิให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย จนกว่าจะได้ทำเอกสารแจ้งเจตนาเช่นนั้นไปยังผู้รับจำนอง ฤๅเจ้าหนี้บูรณสิทธิคนอื่นแล้ว และมีได้รับคำคัดค้านการที่จะใช้เงินนั้นมาภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันบอกกล่าว แต่สิทธิอย่างใด ๆ ที่ได้ไปจดทะเบียนนอกเหนือที่ดินนั้น ท่านให้ถือว่าพ้นอันรู้ถึงผู้รับประกันภัย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการจำนองสังหาริมทรัพย์ ที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ นั้นด้วย

ในกรณีที่เป็นการสังหาริมทรัพย์ ผู้รับประกันภัยจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยโดยตรงก็ได้ เว้นแต่ตนจะได้รู้ ฤๅควรจะได้

ได้รู้ว่าทรัพย์สินนั้นตกอยู่ในบังคับจำนำ ฤ็าบุริมะสิทธิอย่างอื่น
 ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ ถ้าทรัพย์สินอื่น
 ได้เอาประกันภัยไว้นั้นได้คืนมา ฤ็าได้จัดของแทนให้
 ewiseเดียวกันนั้น ท่านให้ อนุโลมไว้ บังคับแก่กรณีบังคับชอกับ
 ึ่งกรณี ที่ต้องใช้ ค่าเสียหาย อันควรจะได้ แก่เจ้า ของทรัพย์สิน
 เพราะเหตุทรัพย์สินทำลายฤ็าบุบสลายนั้นด้วย

มาตรา ๒๓๒ ถ้าตามความในมาตราก่อนนี้เป็นอันว่าจะเอา
 เงินจำนวนหนึ่งให้แทนทรัพย์สินที่ทำลายฤ็าบุบสลายไว้ เงิน
 จำนวนนั้นท่านยังมีให้ส่งมอบแก่ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำ ฤ็า
 เจ้าหนี้บุริมะสิทธิคนอื่น ก่อนที่หนชงได้เอาทรัพย์สินเป็น
 ประกันไว้นั้นจะถึงกำหนด และถ้าผู้กรณีไม่สามารถจะตกลง
 กับลูกหนี้ได้ไซ้ ท่านว่าต่างฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้นำ
 เงินจำนวน นั้นไป วางไว้ ณ สำนักงาร วางทรัพย์สินเพื่อประโยชน์อัน
 ร่วมกัน เว้นแต่ลูกหนี้จะหาประกันให้ไว้ตามสมควร

ส่วนที่ ๓

การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้

มาตรา ๒๓๓ ถ้าลูกหนี้ขัดขั้นไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องฤ็า
 เพิกเฉยเสียมิใช่สิทธิเรียกร้อง เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ต้องเสีย

ประโยชน์ไซ้ร้ ท่านว่าเจ้าหน้จะใช้สิทธิเรียกร้องนั้นในนาม
 ของตนเองแทนลูกหน้เพื่อป้องกันสิทธิของค่นในมูลหน้หนักได้
 เว้นแต่ในข้อที่เป็นการของลูกหน้ส่วนตัวโดยแท้

มาตรา ๒๓๔ เจ้าหน้ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหน้จะ
 ต้องขอหมายเรียกลูกหน้มาในคดีนั้นด้วย

มาตรา ๒๓๕ เจ้าหน้จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหน้เรียก
 เงินเต็มจำนวนที่ยังค้างชำระแก่ลูกหน้ โดยไม่ต้องคำนึงถึง
 จำนวนที่ค้างชำระแก่ค่นก็ได้ ถ้าจำเลยยอมให้เงินเพียงเท่า
 จำนวนที่ลูกหน้เดิมค้างชำระแก่เจ้าหน้ ค่นก็จะเป็นเสร็จกันไป
 แต่ถ้าลูกหน้เดิมได้เข้าขอเป็นโจทก์ด้วย ลูกหน้เดิมจะขอให้
 ศาลพิจารณาพิพากษาต่อไปในส่วน จำนวนเงินที่ยังเหลือ ติดค้าง
 อยู่ก็ได้

แต่อย่างไรก็ดี ท่านมิให้เจ้าหน้ได้รับมากกว่าจำนวน
 ที่ค้างชำระแก่ค่นนั้นเลย

มาตรา ๒๓๖ จำเลยมีข้อต่อสู้ลูกหน้เดิมอยู่อย่างใด ๆ ท่าน
 ว่าจะยกข้อต่อสู้เจ้าหน้ใดค่นม เว้นแต่ข้อต่อสู้ซึ่งเกิดข้
 เมื่อยนฟ้องแล้ว

ส่วนที่ ๔

เพิกถอนการฉ้อฉล

มาตรา ๒๓๗ เจ้าหนี้ชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนเสีย
ได้ซึ่งนิติกรรมใด ๆ อันลูกหนี้ได้กระทำลงซึ่งรู้หรือจะ
เป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้า
ปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลงอก
แต่การนั้นมิได้รู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้ต้องเสีย
เปรียบนั้นด้วย แต่หากกรณีเป็นการทำให้โดยเสนาหา ท่าน
ว่าเพียงแต่ ลูกหนี้เป็นผู้ขายเดี่ยวเท่านั้น ก็พอแล้ว ที่จะขอเพิก
ถอนได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ
แก่นิติกรรมใดอันมิได้มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สิน

มาตรา ๒๓๘ การเพิกถอนดังกล่าวมาในบทมาตราก่อนนั้น
ไม่อาจ กระทบกระทั่ง ถึงสิทธิของ บุคคลภายนอกอันได้มาโดย
สุจริตก่อนเริ่มฟ้องคดีขอเพิกถอน

อนึ่งความที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ
ถ้าสิทธินั้นได้มาโดยเสนาหา

มาตรา ๒๓๙ การเพิกถอนนั้นย่อมได้เป็นประโยชน์แก่
เจ้าหนี้ทั้งหมดทุกคน

มาตรา ๒๔๐ การเรียกร้องขอเพิกถอนนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้อง ร้องเมื่อ ฟ้นปีหนึ่ง นับแต่เวลาที่ เจ้าหนี้ได้รู้ ต้น เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน ถ้าพ้นสิบปีนับแต่ได้ทำนิติกรรมนั้น

ส่วนที่ ๕

สิทธิยึดหน่วง

มาตรา ๒๔๑ ผู้ใดเป็นผู้ครองทรัพย์สินของผู้หนึ่ง และมีหนี้อันเป็นคุณ ประโยชน์ แก่ตน เกี่ยวกับ ทรัพย์สิน ซึ่งครองนั้นไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้ได้ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ เมื่อหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนด

อนึ่งบทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าการที่เข้าครอบครองนั้นเริ่มมาแต่ทำการอันใดอันหนึ่งซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๒๔๒ สิทธิยึดหน่วงอันใด ถ้าไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ก็ดี ไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนฤให้ ในเวลาที่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นก็ดี ฤเป็นการขัดกับความสะดวกเรียบร้อยของประชาชนก็ดี สิทธิยึดหน่วงเช่นนั้นท่านให้ถือว่าห้ามมิเลย

มาตรา ๒๕๓ ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นคนสิ้นลงพันตัวไม่สามารถใช้หนี้ เจ้าหนี้สิทธิจะยึดหน่วงทรัพย์สินไว้ได้ แม้ที่ยังไม่ถึงกำหนดเรียกร้อง ถ้าการที่ลูกหนี้ไม่สามารถใช้หนี้ได้เกิดเป็นขึ้นถึงเจ้าหนี้ต่อภายหลังเวลาที่ได้ส่งมอบทรัพย์สินไซ้ร้ ถึงแม้ว่าจะไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ไว้เดิม ๆ ไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก็ดี เจ้าหนี้ก็อาจจะใช้สิทธิยึดหน่วงได้

มาตรา ๒๕๔ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจะใช้สิทธิของตนแก่ทรัพย์สินทั้งหมดที่ยึดหน่วงไว้จนกว่าจะชำระหนี้จนเสร็จก็ได้

มาตรา ๒๕๕ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจะเก็บดอกผลแห่งทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้ และจัดสรรเอาไว้เพื่อการชำระหนี้แก่ตนก่อนเจ้าหนี้คนอื่นก็ได้

ดอกผลเช่นว่านั้นจะต้องจัดสรรเอาชำระดอกเบี้ยแห่งหนี้ก่อน ถ้ายังมีเหลือจึงให้จัดสรรใช้คืนเงิน

มาตรา ๒๕๖ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจำต้องจัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้ตามสมควร เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น

อนึ่งทรัพย์สินซึ่งยึดหน่วงไว้นั้น ถ้ามิได้รับความยินยอม

ของลูกหนี้ ท่านว่าผู้ทรงสิทธิยึดหน้าวงหาอาจจะให้สอยฎาให้
เช่า ฎาเอาไปทำเป็นหลักประกันได้หรือไม่ แต่ความที่กล่าวนี้
ท่าน มิให้ ใ้บังคับไป ถึงการ ใ้ สอยเช่น ที่ จำเป็น เพื่อ จะ รักษา
ทรัพย์สินนเอง

ถ้าผู้ทรงสิทธิยึดหน้าวงกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดที่กล่าว
มานี้ ท่านว่าลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธินั้นเสียก็ได้

มาตรา ๒๕๗ ถ้าผู้ทรงสิทธิยึดหน้าวงต้องเสียค่าใช้จ่ายไป
ตามที่ จำเป็น เกี่ยว ด้วยทรัพย์สิน อันตน ยึดหน้าวงไว้ นั้นเพียงใด
จะเรียกให้เจ้าทรัพย์สินชดเชยให้ก็ได้

มาตรา ๒๕๘ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๘๕
การใช้สิทธิยึดหน้าวงหาทำให้อายุความแห่งหนี้สุดหยุดลงไม่

มาตรา ๒๕๙ ลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธิยึดหน้าวงด้วย
หาประกันให้ ไว้ตามสมควรก็ได้

มาตรา ๒๕๐ การครองทรัพย์สินสูญสิ้นไป สิทธิยึด
หน้าวงก็เป็นอันระงับสิ้นไปด้วย แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ ใ้
บังคับแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันยึดหน้าวงไว้ นั้นได้ ให้เช่าไปฎาจำนำ
ไว้ด้วยความยินยอมของลูกหนี้

ส่วนที่ ๖

บริมะสัทธา

มาตรา ๒๕๑ ผู้ทรงบริมะสัทธาข้อมทรงไว้ซึ่งสัทธาเหนือทรัพย์
สินของลูกหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้ อันค้างชำระ แก่ตนจาก
ทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหน้อน ๆ โดยนัยดังบัญญัติไว้ในประมวล
กฎหมายนี้ ฤๅบทกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๕๒ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๔๔ นั้นท่านให้ใช้
บังคับตลอดถึงบริมะสัทธาด้วยตามแต่กรณี

๑ บริมะสัทธาสามัญ

มาตรา ๒๕๓ ถ้าหน้อมีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ใดในมูลอย่าง
หนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นข้อมมีบริมะสัทธา
เหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ คือ

- (๑) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกัน
- (๒) ค่าปลงศพ
- (๓) ค่าภาษีอากร
- (๔) ค่าจ้างเสมียน คนใช้ และคนงาร
- (๕) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นประจำวัน

12/10/2566

มาตรา ๒๕๔ บริมะสัทธาในมูลค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อัน

๒๕๖

ร่วมกันนั้น ใช้สำหรับเอาค่าใช้จ่ายอันได้เสียไปเพื่อประโยชน์
ของเจ้าหนี้หมดทุกคนร่วมกัน เกี่ยวด้วยการรักษา การชำระ
บัญชี ฤ็การเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้

ถ้าค่าใช้จ่ายนั้นมิได้เสียไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ หมด
ทุกคนไซ้ ทรัพย์สินที่ย่อมจะใช้ได้แต่เฉพาะต่อเจ้าหนี้ผู้ที่ได้
รับประโยชน์จากการนั้น

มาตรา ๒๕๕ ทรัพย์สินในมูลค่าปลงศพนั้น ใช้สำหรับ
เอาค่าใช้จ่ายในการปลงศพตามควรแก่ฐานะานุรูปของลูกหนี้

มาตรา ๒๕๖ ทรัพย์สินในมูลค่าภาษีอากรนั้น ใช้สำหรับ
เอาบันดาค่าภาษีอากรในที่ดิน ทรัพย์สิน ฤ็ค่าภาษีอากรอย่างอื่น
ที่ลูกหนี้ยังคงชำระอยู่ในปัจจุบันและก่อนนั้นขึ้นไปอีกปีหนึ่ง

มาตรา ๒๕๗ ทรัพย์สินในมูลค่าจ้างเสมียน ฤ็คนใช้ เพื่อ
การงานที่ได้ทำให้แก่ลูกหนี้นั้น ใช้สำหรับเอาค่าจ้างนับถอยหลัง
ขึ้นไปสี่เดือน แต่ไม่ให้เกินสามร้อยบาทต่อเสมียน ฤ็
คนใช้คนหนึ่ง ๆ

ทรัพย์สินในมูลค่าจ้างคนงานนั้น ใช้สำหรับเอาค่าจ้างนับ
ถอยหลังขึ้นไปสองเดือน แต่ไม่ให้เกินร้อยห้าสิบบาทต่อคนงาน
คนหนึ่ง ๆ

มาตรา ๒๕๔ บุริมะสิทธิในมูลค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอัน
จำเป็นประจำวันนั้น ใช้สำหรับเอาค่าเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งยัง
ค้างชำระอยู่ นับลดหย่อนหลังขึ้นไปหกเดือน เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม
คอมพิวเตอร์ ฟิล์ม ถ่าน อันจำเป็นเพื่อการทรงชีพของลูกหนี้ และ
บุคคลในสกุลซึ่งอยู่กับลูกหนี้และซึ่งลูกหนี้จำต้องอุปการะ กับ
ทั้งคนใช้ของลูกหนี้ด้วย

๒ บุริมะสิทธิพิเศษ

(ก) บุริมะสิทธิเหนือสิ่งหาหมัตทรัพย์

มาตรา ๒๕๕ ถ้าหนี้อยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ใดในมูลค่าอย่าง
หนึ่งอย่างใดตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีบุริมะสิทธิ
เหนือสิ่งหาหมัตทรัพย์เฉพาะอย่างของลูกหนี้ คือ

- (๑) เจ้าอสังหาหมัตทรัพย์
- (๒) พักอาศัยในโรงแรม
- (๓) รับชนคนโดยสาร ฤาของ
- (๔) รักษาสิ่งหาหมัตทรัพย์
- (๕) ซอขายสิ่งหาหมัตทรัพย์
- (๖) ค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ฤาปุ๋ย
- (๗) ค่าแรงจากรกสิกรรม ฤาอุตสาหกรรม

มาตรา ๒๖๐ บุริมะสิทธิในมูลเช่าอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์และหน้อย่างอื่นของผู้เช่าอันเกิดจากความเกี่ยวพันในเรื่องเช่า และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ของผู้เช่าซึ่งอยู่ในฤทธานอสังหาริมทรัพย์นั้น

มาตรา ๒๖๑ บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าที่ดินนั้นมียู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ทั้งหลายอันผู้เช่าได้นำเข้ามาไว้บนที่ดิน ที่ให้เช่า ฤทธานำเข้ามาไว้ในเรือนโรงอันใช้ประกอบกับที่ดินนั้น และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์เช่นสำหรับที่ไซ้ในที่ดินนั้น กับทั้งเหนือดอกผลอันเกิดจากที่ดินซึ่งอยู่ในครอบครองของผู้เช่านั้นด้วย

บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าเรือนโรงย่อมมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้เช่านำเข้ามาไว้ในเรือนโรงนั้นด้วย

มาตรา ๒๖๒ ถ้าการเช่าอสังหาริมทรัพย์ได้โอนไปก็ดี ฤทธานได้ให้เช่าช่วงก็ดี บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าเดิมย่อมครอบไปถึงอสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้รับโอน ฤทธานเช่าช่วงได้นำเข้ามาไว้ในทรัพย์สินนั้นด้วย ความที่กล่าวนี้ท่านให้ไซ้ได้ตลอดถึงเงินอันผู้โอน ฤทธานให้เช่าช่วงจะพึงได้รับจากผู้รับโอน ฤทธานเช่าช่วงนั้นด้วย

มาตรา ๒๖๓ ในกรณีที่ผู้เช่าต้องชำระบำนาญเฉลี่ยทรัพย์สินทั่วไปนั้น บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าย่อมมีอยู่แต่เฉพาะสำหรับเอาไซ้ค่าเช่าและหน้อย่างอื่นเท่าที่มีในระยะเวลาที่กำหนดส่งค่าเช่าเพียงสาม

ระยะ คือปัจจุบันระยะหนึ่ง ก่อนนั้นขึ้นไประยะหนึ่ง และต่อไปภายหน้าอีกระยะหนึ่งเท่านั้น และใช้สำหรับเอาค่าเสียหายซึ่งเกิดขึ้นในระยะกำหนดส่งค่าเช่า ปัจจุบัน และก่อนนั้น ขึ้นไปอีกระยะหนึ่งด้วย

มาตรา ๒๖๔ ในการเรียกร้องของผู้ให้เช่า ถ้าผู้ให้เช่าได้รับเงินประกันไว้ ผู้ให้เช่าย่อมมีบุริมสิทธิแต่เพียงในส่วนที่ไม่มีเงินประกัน

มาตรา ๒๖๕ บุริมสิทธิในมูลพักอาศัยในโรงแรมนั้น ใช้สำหรับเอาเงินมัดจำที่ค้างชำระแก่เจ้าสำนักเพื่อการพักอาศัยและการอื่นๆ อันได้จัดให้สำเร็จความปรารถนาแก่คนเค็รทาง ฤฯ แยกอาศัย รวมทั้งการชดใช้เงินทั้งหลายที่ได้ออกแทนไปและมีอยู่เหนือเครื่องเค็รทาง ฤฯ ทรัพย์สินอย่างอื่นของคนเค็รทาง ฤฯ แยกอาศัยอันเอาไว้ในโรงแรม โฮเต็ล ฤฯ สถานที่เช่นนั้น

มาตรา ๒๖๖ ผู้ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ ฤฯ เจ้าสำนักโรงแรม โฮเต็ล ฤฯ สถานที่เช่นนั้น จะใช้บุริมสิทธิของตนบังคับทำนองเดียวกับผู้รับจำนำก็ได้ บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการบังคับจำนำนั้น ท่านให้นำมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๖๓ บุริมะสิทธิในมูลรับขนนั้น ใช้สำหรับเอาค่า
 รวงพหณะในการรับขนคนโดยสารฤาของ กับทั้งค่าใช้จ่าย
 อันเป็นอุปกรณ และเป็นบุริมะสิทธิมีอยู่เหนือของและเครื่อง
 เติรทางทั้งหมดอันอยู่ในมือของผู้ขนส่ง

มาตรา ๒๖๔ ในกรณีดังได้ปรารภไว้ในความแต่มาตรา
 กอนั้นนั้น ผู้ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ก็ดี เจ้าสำนักโรงแรมก็ดี
 ฤาผู้ขนส่งก็ดี จะใช้บุริมะสิทธิของตนเหนืออสังหาริมทรัพย์
 อันเป็นของบุคคลภายนอกก็ได้ เว้นแต่ตนจะได้อันในเวลาที่อัน
 ควรรูได้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นของบุคคลภายนอก

ถ้าอสังหาริมทรัพย์นั้นถูกลักฤาสูญหาย ท่านให้บังคับ
 ตามบทกฎหมายว่าด้วยการแสวงคืนครองทรัพย์

มาตรา ๒๖๕ บุริมะสิทธิในมูลรักษาอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้
 สำหรับเอาค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาอสังหาริมทรัพย์ และมีอยู่เหนือ
 อสังหาริมทรัพย์อันนั้น

อนึ่งบุริมะสิทธินี้ยังใช้สำหรับเอาค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอันได้
 เสียไปเพื่อที่จะสงวนสิทธิ ฤาปรับสภาพสิทธิ ฤาบังคับสิทธิ อัน
 เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์นั้นอีกด้วย

มาตรา ๒๖๖ บุริมะสิทธิในมูลชื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้

สำหรับเอาราคาซื้อขายและดอกเบี้ยในราคานั้น และมีอยู่เหนือ
สังหาริมทรัพย์อันนั้น

มาตรา ๒๗๑ บุริมะสิทธิในมูลค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ญาปุ๋ย
นั้น ใช้สำหรับเอาราคาค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ญาปุ๋ย และ
ดอกเบี้ยในราคานั้น และมีอยู่เหนือดอกผลอันเกิดงอกใน
ที่ดินเพราะใช้สิ่งเหล่านั้นภายในปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ใช้

มาตรา ๒๗๒ บุริมะสิทธิในมูลค่าแรงงานเพื่อกสิกรรมและ
อุตสาหกรรมนั้น ในส่วนบุคคลที่ได้ทำการงารกสิกรรม ใช้
สำหรับเอาค่าจ้างนับถอยหลังขึ้นไปหนึ่ง และในส่วนบุคคลที่
ได้ทำการงารอุตสาหกรรม ใช้สำหรับเอาค่าจ้างนับถอยหลังขึ้น
ไปตามเดือน และเป็นบุริมะสิทธิมีอยู่เหนือดอกผลฤาสิ่งของ
ที่ประดิษฐ์ขึ้นอันเกิดแต่แรงงานของบุคคลนั้น ๆ

(๑) บุริมะสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๒๗๓ ถ้าหนมีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ใดในมูลอย่าง
หนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีบุริมะสิทธิ
เหนืออสังหาริมทรัพย์เฉพาะอย่างของลูกหนี้ คือ

(๑) รักษาอสังหาริมทรัพย์

(๒) จ้างทำของเป็นการงารทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์

(๓) ข้อขายอสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๒๗๔ บริمةสิทธิในมูลกรัษาอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาค่าไ้จ่ายเพื่กรัษาอสังหาริมทรัพย์ และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้น

อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๖๕ วรรคสองนั้น ท่านให้ นำมาใช้บังคับแก่กรณีทีกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ด้วย

มาตรา ๒๗๕ บริمةสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการรทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาสินจ้าง ค่าทำของเป็นการรอันผู้ก่อสร้าง สถาปนิก ฤผู้รับจ้างได้ทำลงบนอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนึ และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้น

อนึ่งบริمةสิทธินี้ย่อมเกิดมีขึ้น ต่อเมื่อ อสังหาริมทรัพย์นั้น มีราคาเพิ่มขึ้นในปัจจุบันเพราะการที่ได้อำขึ้นนั้น และมีอยู่เพียงเหนือราคาทีเพิ่มขึ้นเท่านั้น

มาตรา ๒๗๖ บริمةสิทธิในมูลข้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาราคาอสังหาริมทรัพย์และดอกเบี้ยในราคานั้น และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้น

๓ ลำดับแห่งบริمةสิทธิ

12/10/2566

มาตรา ๒๗๗)

เมื่อมีบริمةสิทธิสำัญหลายรายแย้งกัน

ท่านให้ถือว่าบุริมะสิทธิทั้งหลายนั้นมามีลำดับ ที่จะให้ผลก่อนหลัง ดังที่ได้เรียงลำดับไว้ในมาตรา ๒๕๓

เมื่อมีบุริมะสิทธิสามัญแย้งกับบุริมะสิทธิพิเศษ ท่านว่า บุริมะสิทธิพิเศษย่อมอยู่ในลำดับก่อน แต่บุริมะสิทธิในมูลค่า ใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน นั้นย่อมอยู่ในลำดับก่อนในฐานะที่จะใช้สิทธินั้นต่อ เจ้าหนี้ ผู้ได้รับประโยชน์ จากการ นั้น หมดทุกคนด้วยกัน

มาตรา ๒๗๘ เมื่อมีบุริมะสิทธิแย้งกันหลายรายเหนือสังหาริมทรัพย์อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ถือลำดับก่อนหลังดังที่เรียงไว้ต่อไปนี้ คือ

(๑) บุริมะสิทธิในมูลค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ พักอาศัยในโรงแรมและรับงาน

(๒) บุริมะสิทธิในมูลค่ารักษาสังหาริมทรัพย์ แต่ถ้ามีบุคคลหลายคนเป็นผู้รักษา ท่านว่าผู้ที่รักษาภายหลังอยู่ในลำดับก่อน ผู้ที่ได้รักษามาก่อน

(๓) บุริมะสิทธิในมูลค่าซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ค่าเมล็ดพันธุ์ไม้ พันธุ์ ฤๅษี และค่าแรงจากรกสิกรรมและอุตสาหกรรม ถ้าบุคคลผู้ใดมีบุริมะสิทธิอยู่ในลำดับเป็นที่หนึ่ง และรู้ อยู่ในขณะของตนได้ประโยชน์แห่งนั้นมานั้น ว่ายังมีบุคคลอื่น

ซึ่งมีบุริมะสิทธิอยู่ในลำดับที่สองๆที่สามไซ้ ท่านห้ามมิให้บุคคลผู้หนึ่งใช้สิทธิในการที่ตนอยู่ในลำดับก่อนนั้นต่อบุคคลอื่น เช่นว่ามา และท่านห้ามมิให้ใช้สิทธินี้ต่อผู้ที่ได้รับรักษาทรัพย์ไว้ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลผู้บุริมะสิทธิในลำดับที่หนึ่งนั้นเองด้วย

ในส่วนดอกผล ท่านให้บุคคลผู้ได้ทำการงารกสิกรรม อยู่ในลำดับที่หนึ่ง ผู้ส่งเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ญาปุย อยู่ในลำดับที่สอง และให้ผู้เช่าที่ดิน อยู่ในลำดับที่สาม

มาตรา ๒๓๕ เมื่อมีบุริมะสิทธิพิเศษแย้งกันหลายรายเห็นอสังหาริมทรัพย์อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ถือลำดับก่อนหลัง ดังที่ได้เรียงลำดับไว้ในมาตรา ๒๓๓

ถ้าได้ซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้นสืบต่อกันไปอีกไซ้ ลำดับก่อนหลังในระหว่างผู้ขายด้วยกันนั้น ท่านให้เป็นไปตามลำดับที่ได้ซื้อขายก่อนและหลัง

มาตรา ๒๔๐ เมื่อบุคคลหลายคนมีบุริมะสิทธิในลำดับเสมอกันเห็นอสังหาริมทรัพย์อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ต่างคนต่างได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วน มากน้อย แห่งจำนวนที่ดินเป็นเจ้าหนี้

๔ ผลแห่งบุริมะสิทธิ

มาตรา ๒๘๑ บุริมะสิทธิอันมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์นั้น
ท่านห้ามมิให้ใช้ เมื่อบุคคลภายนอกได้ ทรัพย์สินนั้นจากลูกหนี้
และได้ส่งมอบทรัพย์สินให้กันไปเสร็จแล้ว

มาตรา ๒๘๒ เมื่อมีบุริมะสิทธิแย้งกับสิทธิจำนำสังหาริม
ทรัพย์ ท่านว่าผู้รับจำนำยอมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกันกับผู้ทรง
บุริมะสิทธิในลำดับที่หนึ่งดังที่เรียงไว้ในมาตรา ๒๗๘ นั้น

มาตรา ๒๘๓ บุคคลผู้มีบุริมะสิทธิสามัญต้องรับชำระหนี้
เอาจากสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ก่อน ต่อเมื่อยังไม่พอจึงให้
เอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์ได้

ในส่วนอสังหาริมทรัพย์นั้น ก็ต้องรับชำระหนี้เอาจาก
อสังหาริมทรัพย์ อันมิได้ตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษ
เสียก่อน

ถ้าบุคคลใดมีบุริมะสิทธิสามัญและละเลยด้วยความประมาท
เกินเลื่อมไม่สอด เข้าแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ตาม ความ ที่
กล่าวมาในวรรคที่สองข้างบนนี้ไซ้ อันบุคคลนั้นจะใช้
บุริมะสิทธิของตนต่อบุคคลภายนอกผู้ได้จดทะเบียนสิทธิไว้แล้ว
เพื่อจะเอาไปจนถึงขนาดเช่นที่ตนจะหากได้รับเพราะได้สอดเข้า
แย้งขัดนั้น ท่านว่าหาอาจจะใช้ได้ไม่

อนึ่งบทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรค ทั้งสามข้างต้นนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ หากว่าเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์ได้^{๕๕}นั้นจะพึงต้องเอา มาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายทรัพย์สินอย่างอื่นก็ดี ฤฯหากว่าเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อันตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษนั้น จะพึงต้องเอา มาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ก็ดุจกัน

มาตรา ๒๔๔ บริมะสิทธิสามัญนั้น ถึงแม้จะมีได้ไปลง ทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ก็ดี ย่อมจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ใด ๆ ที่ไม่มีหลักประกันพิเศษนั้นได้ แต่ความที่กล่าวนี้ ท่านมิให้ใช้^{๕๖}ไป ถึง การต่อสู้บุคคล ภายนอก ผู้ได้ไปลง ทะเบียนสิทธิไว้

มาตรา ๒๔๕ บริมะสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์นั้น ถ้าหากว่าเมื่อทำการเพื่อบำรุงรักษานั้นสำเร็จแล้ว ไปบอกลง ทะเบียนไว้โดยพลันไซ้^{๕๗} บริมะสิทธิก็คงให้ผลต่อไป

มาตรา ๒๔๖ บริมะสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการงารทำขึ้น บนอสังหาริมทรัพย์นั้น หากทำรายการประมาณราคาชั่วคราว ไปบอกลงทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือทำการไซ้^{๕๘} บริมะสิทธิก็ คงให้ผลต่อไป แต่ถ้ราคาที่ทำจริงนั้นต่ำกว่าที่ได้ประมาณไว้ชั่วคราว ท่านว่าบริมะสิทธิในส่วนจำนวนที่ต่ำกว่านั้นห้ามมิ^{๕๙}

ส่วนการที่จะวินิจฉัยว่า อสังหาริมทรัพย์นั้นมีราคาเพิ่มขึ้น เพราะการอันใดทำขึ้นบน อสังหาริมทรัพย์ มากน้อย เพียงใดนั้น ท่านให้ศาลตั้งแต่งผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้กระประมาณ ในเวลาที่ มีแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ย

มาตรา ๒๔๗ บุริมะสิทธิใดได้ไปจดลงทะเบียนแล้วตาม บทบัญญัติแห่งมาตราทั้งสองข้างบนนี้ บุริมะสิทธินั้นท่านว่าอาจ จะใช้ได้ ก่อนสิทธิจำนอง

มาตรา ๒๔๘ บุริมะสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น หากว่าเมื่อไปลงทะเบียนแล้วสัญญาซื้อขายนั้น บอกลงทะเบียนไว้ ด้วยว่าราคาฤตอกเบี้ยในราคานั้นยังมีได้ชำระไ้หรือไม่ บุริมะสิทธิ นั้นก็คงให้ผลต่อไป

มาตรา ๒๔๙ ว่าถึงผลแห่งบุริมะสิทธิ นอกจากที่ได้ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๑ ถึง ๒๔๘ นี้แล้ว ท่านให้นำบท บัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้บังคับด้วยตามแต่กรณี

หมวด ๓

ลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายคน

มาตรา ๒๕๐ ถ้าการชำระหนี้เป็นการอันจะแบ่งกันชำระได้ และมีบุคคลหลายคนเป็นลูกหนี้ก็ดี มีบุคคลหลายคนเป็น

เจ้าหน้กัด้ เมอกรณัเป็นทังสัย ทานัว่าลูกหน้แต่ละคนจะต้ง
รับผิดเพียงเป็นส่วนเท่า ๆ กัน และเจ้าหน้แต่ละคนก็ชอบ
ที่จะได้รับแต่เพียงเป็นส่วนเท่า ๆ กัน

มาตรา ๒๕๑ ถ้าบุคคลหลายคนจะต้งทำการชำระหน้โดย
ทำนองซังแต่ละคนจำต้งชำระหน้สันเจงไซริ้ แม้ถึงว่าเจ้าหน้
ชอบที่จะได้รับชำระหน้สันเจงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือ
ลูกหน้ร่วมนกัน) กัด้ เจ้าหน้จะเรียกชำระหน้จากลูกหน้แต่คนใด
คนหน้สันเจงๆแต่โดยส่วนกัได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหน้
ทั้งปวง ก็ย้งคงต้ง ผูกพันอยู่ทัวทุกคนจนกว่าหน้ นั้นจะได้ชำระ
เสริ้จสันเจง

มาตรา ๒๕๒ การที่ลูกหน้ร่วมนกันคนหน้ชำระหน้นน ย่อม
ได้เป็นประโยชน์แก่ลูกหน้คนอื่น ๆ ด้วย วิชเดยวกันนทาน
ให้ใช้บังคับแก่การใด ๆ อันพึงกระทำแทนชำระหน้ วางทรัพย์สิน
แทนชำระหน้ และหักกลบลดหน้ด้วย

ลูกหน้ร่วมนกันคนหน้มีสิทธิเรียกร้องอย่างไร ลูกหน้
คนอื่น ๆ จะเอาสิทธิอันนั้นไปใช้หักกลบลดหน้หาได้ไม่

มาตรา ๒๕๓ การปลดหน้ให้แก่ลูกหน้ร่วมนกันคนหน้
ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ลูกหน้คนอื่น ๆ เพียงเท่าส่วนของ

ลูกหนี้ที่ได้ปลดให้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๕๔ การที่เจ้าหนี้ผิดนัดต่อลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่ง นั้น ย่อมได้เป็นคุณประโยชน์แก่ลูกหนี้คนอื่น ๆ ด้วย

มาตรา ๒๕๕ ข้อความจริงอันใด นอกจากที่ระบุไว้ใน มาตรา ๒๕๒ ถึง ๒๕๔ นั้น เมื่อแปลเรื่องทั่วถึงตัวลูกหนี้ร่วมกันคนใดก็ย่อมเป็นไปได้เพื่อคุณและโทษแต่เฉพาะแก่ลูกหนี้คนนั้น เว้นแต่จะปรากฏว่าขัดกับสภาพแห่งหนี้นั้นเอง

ความที่ว่่ามานี้ เมื่อจะกล่าวโดยเฉพาะก็คือว่าให้ใช้แก่การให้คำบอกกล่าว การผิดนัด การที่หยิบยกอ้างความผิด การชำระหนี้อันเป็นพันธกิจแก่ฝ่ายลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่ง กำหนดอายุความฤๅการที่อายุความสุดหยุดลง และการที่สิทธิเรียกร้องเกลอนกลั่นกันไปกับหนี้สิน

มาตรา ๒๕๖ ในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันทั้งหลายนั้น ท่านว่าต่างคนต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าส่วนที่ลูกหนี้ร่วมกันคนใดคนหนึ่งจะพึงชำระนั้น เป็นอันจะเรียกเอาจากคนอื่นไม่ได้ไซ้ร้ ยังขาดจำนวนอยู่เท่าไรลูกหนี้คนอื่น ๆ ซึ่งจำต้องออกส่วนด้วยนั้นก็ต้องรับใช้ แต่ถ้่าลูกหนี้ร่วมกันคนใดเจ้าหนี้ได้ปลดให้หลุด

พ้นจากหนัอันร่วมกันนั้นแล้ว ส่วนที่ถูกหนคนนั้นจะพึงต้องชำระหนักตกเป็นกัพแก่เจ้าหนไป

มาตรา ๒๕๗ ถ้าในสัญญาอันหนึ่งอันใดมีบุคคลหลายคนร่วมกันผูกพันตนในอันจะทำการชำระหนี้ไซ้ หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องรับผิดชอบอย่างเปนลูกหนร่วมกัน แม้ถึงวาเปนการอันจะแบ่งกันชำระหนี้ได้

มาตรา ๒๕๘ ถ้าบุคคลหลายคนมีสิทธิเรียกร้องการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนอาจจะเรียกให้ชำระหนี้สินเชิงได้ไซ้ แม้ถึงว่าลูกหนจำต้องชำระหนี้สินเชิงแต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือเจ้าหนร่วมกัน) ก็ดี ท่านว่าลูกหนจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนแต่คนใดคนหนึ่งก็ได้ตามแต่จะเลือก ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ แม้ถึงที่เจ้าหนคนหนึ่งจะไต่ยื่นฟ้องเรียกชำระหนี้ไว้แล้ว

มาตรา ๒๕๙ การที่เจ้าหนร่วมกันคนหนึ่งผิดนัดนั้น ย่อมเป็นโทษแก่เจ้าหนคนอื่น ๆ ด้วย

ถ้าสิทธิเรียกร้อง และ หนี้สินนั้นเป็นอันเคลื่อนกลันกันไป ในเจ้าหนร่วมกันคนหนึ่ง สิทธิของเจ้าหนคนอื่น ๆ อันมีต่อลูกหนก็ย่อมเป็นอันระงับสิ้นไป

นอกจากนี้/หมั้นให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๕๒, ๒๕๓ และ ๒๕๕ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม กล่าวโดยเฉาะก็คือ แม้

เจ้าหนี้ร่วมกัน คนหนึ่ง จะโอนสิทธิ เรียกร้องให้แก่บุคคลอื่นไป ก็หากระทบกระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหนี้คนอื่น ๆ ด้วยไม่

มาตรา ๓๐๐ ในระวางเจ้าหนี้ร่วมกันนั้น ท่านว่าต่างคน ชอบที่จะได้รับชำระหนี้เป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๐๑ ถ้าบุคคลหลายคนเป็นหนี้อันจะแบ่งกันชำระ มิได้ ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๓๐๒ ถ้าการชำระหนี้เป็นการอันจะแบ่งกันชำระ มิได้ และมีบุคคลหลายคนเป็นเจ้าหนี้ ถ้าบุคคลเหล่านั้น มิได้เป็นเจ้าหนี้ร่วมกันไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ใดแต่ละชำระหนี้ให้ ได้ประโยชน์แก่บุคคลเหล่านั้นทั้งหมดด้วยกัน และเจ้าหนี้ แต่ละคนจะเรียกชำระหนี้ได้ก็แต่เพื่อได้ประโยชน์ด้วยกันหมด ทุกคนเท่านั้น อนึ่งเจ้าหนี้แต่ละคนจะเรียกให้ลูกหนี้วางทรัพย์ ที่เป็นหนี้ไว้เพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้หมดทุกคนด้วยกันก็ได้ ฎีกาทรัพย์นั้นไม่ควรแก่การจะวางไว้ ก็ให้ส่งแก่ผู้พิทักษ์ ทรัพย์ซึ่งศาลจะได้ตั้งแต่งขึ้น

นอกจากนี้ ข้อความจริงใดที่ท้าวถึงเจ้าหนี้คนหนึ่งเท่านั้น หาเป็นไปเพื่อคุณประโยชน์แก่เจ้าหนี้คนอื่น ๆ ด้วยไม่

หมวด ๔
โอนสิทธิเรียกร้อง

มาตรา ๓๐๓ สิทธิเรียกร้องนั้นท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้น
 ไว้แต่สภาพแห่งสิทธินั้นเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้

ความที่กล่าวมานั้นย่อมไม่ใช่บังคับ หากกรณีใดที่แสดง
 เจตนาเป็นอย่างอื่น การแสดงเจตนาเช่นว่านี้ ท่านห้ามมิให้
 ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๓๐๔ สิทธิเรียกร้องเช่นใด ตามกฎหมายสาจะ
 สั่งยึดไม่ได้ สิทธิเรียกร้องเช่นนั้น ท่านว่าจะโอนกันหาได้ไม่

มาตรา ๓๐๕ เมื่อโอนสิทธิเรียกร้องไป สิทธิจำนอง
 จำนำที่มีอยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ สิทธิอันเกิดขึ้น
 แต่การชำระกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี ย่อมตก
 ไปได้แก่ผู้รับโอนด้วย

อนึ่งผู้รับโอนจะไข้บุริมะสิทธิใด ๆ ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับสิทธิ
 เรียกร้องในกรณีบังคับชำระทรัพย์ฤล้ล้มละลายนั้นก็ได้

มาตรา ๓๐๖ การโอนหนี้อื่นจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้
 คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่
 สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้
 ภายนอกบุคคลใดก็ได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้

ถ้าลูกหนี้จะได้อินยอมด้วยในการโอนนั้น ถ้าบอกกล่าวด้วยความยินยอมเช่นว่าท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พ่อแก่ใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน ถ้าด้วยประการอันเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าว ถ้าก่อนได้ตกลงให้ผู้โอนไซ้ ลูกหนี้นั้นก็พ้นอันหลุดพ้นจากหนี้

มาตรา ๓๐๗ ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้บอกกล่าวตกลงกันก่อน โอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่าโอนรายอื่น ๆ

มาตรา ๓๐๘ ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมดังกล่าวมาในมาตรา ๓๐๖ โดยมีใ้คดีเอาเงิน ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้คดีต่อผู้โอนชั้นต่อสู้ผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่ แต่ถ้าเพื่อจะระงับหนี้ ลูกหนี้ได้ใช้เงินให้แก่ผู้โอนไปไซ้ ลูกหนี้จะเรียกคืนเงินนั้นก็ไม่ได้ ถ้าถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้ อย่างไรอย่างหนึ่งชั้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้นั้นได้ก่อนชั้นเลยก็ได้

ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นอันใด ก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวไซ้

ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันก็ได้ หาก
ว่าสิทธินั้น จะได้ถึง กำหนดไม่ ชำกว่าเวลาดังกำหนด แห่ง สิทธิ
เรียกร้องอันได้โอนไปนั้น

มาตรา ๓๐๘ การโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น
ท่านว่าจะยกขึ้นเป็น ข้อต่อสู้ ลูกหนี้ ฤ็บุคคลภายนอกคนอื่นได้
แต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้น ได้สลักหลังไว้ ในตราสาร และตัว
ตราสารนั้น ได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนไปด้วย

มาตรา ๓๑๐ ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ลูกหนี้
มีสิทธิที่จะสอบสวนถึงตัวผู้ทรงตราสาร ฤ็สอบสวนความ
ถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อฤ็ดวงตราของผู้ทรงได้ แต่ห้าม
ความผูกพันที่จะต้องทำถึงเพียงนั้นไม่ แต่ถ้ลูกหนี้ทำการโดย
ทุจริตฤ็ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไซ้ร้ การชำระหนี้
ก็ไม่เป็นอันสมบูรณ์

มาตรา ๓๑๑ บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ท่านให้ใช้
บังคับตลอดถึงกรณี ที่มิ กำหนดตัวเจ้าหนี้ระบุไว้ในตราสารซึ่งมี
ข้อความจดไว้ด้วยว่า ให้ชำระหนี้แก่ผู้ทรงตราสาร

มาตรา ๓๑๒ ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น
ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอน

โดยสรวิตนั้นหาได้ไม่ เว้นแต่ที่ปรากฏในตัวตราสารนั่นเอง
ฤๅที่ขึ้นเป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น

มาตรา ๓๑๓ บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ท่านให้ใช้
บังคับตลอดถึงหน่ออันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือหุ้นด้วย แล้วแต่
กรณี

หมวด ๕

ความระงับหนี้

ส่วนที่ ๑

การชำระหนี้

มาตรา ๓๑๔ อันการชำระหนี้นั้น ท่านว่าบุคคลภายนอก
จะเป็นผู้ชำระก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้
บุคคลภายนอกชำระ ฤๅจะขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้
บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียด้วยในการชำระหนี้นั้น จะเข้า
ชำระหนี้โดยขึ้นใจลูกหนี้หาได้ไม่

มาตรา ๓๑๕ อันการชำระหนี้ต้องทำให้แก่ตัวเจ้าหนี้
ฤๅแก่บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ การชำระหนี้
ทำให้แก่บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้แล้ว ถ้าเจ้าหนี้ให้
สัตยาบันกันบวรสุมบูรณ์

มาตรา ๓๑๖ ถ้าการชำระหนี้นั้นได้ทำให้แก่ผู้ครองตาม
ปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ ท่านว่าการชำระหนี้นั้นจะสมบูรณ์
ก็แต่เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ได้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๓๑๗ นอกจากกรณีที่ได้กล่าวไว้ในมาตราก่อน
การชำระหนี้แก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะได้รับนั้น ท่านว่าย่อม
สมบูรณ์เพียงเท่าที่ตัวเจ้าหนี้ได้ตกลงยกขึ้นแต่การนั้น

มาตรา ๓๑๘ บุคคลผู้ถือใบเสร็จเป็นสำคัญ ท่านนับว่าเป็น
ผู้มีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ แต่ความที่กล่าวไว้ท่านมิให้ใช้ ถ้า
บุคคลผู้ชำระหนี้รู้ว่าสิทธิเช่นนั้นหาไม่มี ฤ็ไม่รู้เท่าถึงสิทธินั้น
เพราะความประมาทเลินเล่อของตน

มาตรา ๓๑๙ ถ้าศาลสั่งให้ลูกหนี้คนที่สามงดเว้นทำการชำระ
หนี้แล้ว ยังชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนเองไซ้ร้ ท่านว่า
เจ้าหนี้ผู้ทรงขอวิหะยัต ทรัพย์จะเรียกให้ ลูกหนี้ คน ที่สาม นั้น
ทำการชำระหาเอ้กให้ คู่กับ ความเสียหายอันตนได้รับก็ได้

อนึ่งข้อความซึ่งกล่าวมาในวรรคข้างต้นนี้หาเป็นข้อขัดขวาง
ในการที่ลูกหนี้คนที่สามจะใช้ สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่เจ้าหนี้ของตนเอง
นั้นไม่

มาตรา ๓๒๐ อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบาง

ส่วน ฎาให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่

มาตรา ๓๒๑ ถ้าเจ้าหนี้อยอมรับการชำระหนี้อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ท่านว่าหนี้เดิมก็เป็นอันระงับสิ้นไป

ถ้าเพื่อที่จะทำให้พอแก่ใจเจ้าหนี้ ถูกหนรวบภาระเป็นหน้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อเจ้าหนี้ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านมิให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้ได้ก่อหนี้ขึ้นจนแทนการชำระหนี้

ถ้าชำระหนี้ด้วยออก — ด้วยโอน — ฎาด้วยสลักหลัง ตัวเงิน ฎาประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้จะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงิน ฎาประทวนสินค้านั้นได้ใช้เงินแล้ว

มาตรา ๓๒๒ ถ้าเอาทรัพย์สินดี สิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกดี ฎาสีทธิอย่างอื่นที่ดี ให้แทนการชำระหนี้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ เพื่อชำระคบกพร่องและเพื่อการรอนสิทธิทำนองเดียวกับผู้ขาย

มาตรา ๓๒๓ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้ส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านว่าบุคคลผู้ชำระหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์สินตามสภาพที่เป็นอยู่ในเวลาที่จะพึงส่งมอบ

ถูกหน้จ้ต้องรักษาทรัพย์นั้นไว้ด้ว้ความมรัด้รังเช่นอ้บง
 ฎัญชนจ้ฟังสงวทรรัพย์สีนขงตนเอง จนก้ว้จ้ได้ส่งมอบ
 ทรรัพย์นั้น

มาตรา ๓๒๔ เมอม้ได้มีแสดงเจตนาไว้โดยเฉาะจ้จะงว้
 จ้ฟังข้ระหน้ณสถานท้ใดไซ้ร้ หากจ้ต้องส่งมอบทรรัพย์เฉาะ
 สั้ง ท้หน้ว้ต้องส่งมอบก้ณสถานท้ขงทรรัพย์นั้นได้ย้ในเวลา
 เมอก้ให้เกิดหน้ันน ส่วนการข้ระหน้โดยประการอื่น ท้หน้
 ว้ต้องข้ระณสถานท้ขงเป็นก้มถ้าเนาบ้จ้บุันขงเจ้หน้

มาตรา ๓๒๕ เมอม้ได้มีแสดงเจตนาไว้ในข้ค้่าไซ้จ้าย
 ในการข้ระหน้ ท้หน้ว้ฝ้ายถูกหน้ฟังเป็นผู้ออกค้่าไซ้จ้าย แต่ถ้
 ค้่าไซ้จ้ายนั้นมีจ้นวนเพิ่มข้นเพราะเจ้หน้ย้ายก้มถ้าเนาถ้ค้่า ฎ
 เพราะการอื่นใดอันเจ้หน้ได้กระทำถ้ค้่า ค้่าไซ้จ้ายเพิ่มข้นท้ใด
 เจ้หน้ต้องเป็นผู้ออก

มาตรา ๓๒๖ บุคค้ผู้ข้ระหน้ชอบท้จ้ได้รับใบเสร้จ้เป็น
 ส้ค้ัญจากผู้บ้ข้ระหน้ันน และถ้หน้ันนได้ข้ระสน้จ้งแล้ว ผู้
 ข้ระหน้ชอบท้จ้ได้รับเวนค้ันเอกสารอันเป็นหล้กฐ้านแห่งหน้
 ฎาให้ข้ดข้งเอกสารนั้นเสีย ถ้ันและเอกสารนั้นสูญหาย บุคค้
 ผู้ข้ระหน้ชอบท้จ้ให้จ้ดจ้งความข้อระงับหน้ลงไว้ใบบ้เสร้จ้
 ฎาในเอกสารอ้กถ้บ้หน้งต้างหากถ้ได้

ถ้าหนี้นั้นได้ชำระแต่บางส่วนก็ดี ถ้าถ้าเอกสารนั้นยังให้ สิทธิอย่างอื่นใดแก่เจ้าหน้อยก็ดี ท่านว่าลูกหนี้ชอบแต่ที่จะได้รับใบเสร็จไว้เป็นคู่มือ และให้จดแจ้งการชำระหนี้ลงไว้ในเอกสาร

มาตรา ๓๒๗ ในกรณีชำระดอกเบี้ย ถ้าชำระหนี้เป็นอย่างอื่น อันมีกำหนดชำระเป็นระยะเวลา นั้น ถ้าเจ้าหน้ออกใบเสร็จให้เพื่อระยะหนึ่งแล้วโดยมิได้อัดอ้อน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เพื่อระยะก่อน ๆ นั้นด้วยแล้ว

ถ้าเจ้าหน้ออกใบเสร็จให้เพื่อการชำระต้นเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ได้รับดอกเบี้ยแล้ว

ถ้าเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ใดเว้นคนแล้วไซ้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหนี้เป็นอันระงับสิ้นไปแล้ว

มาตรา ๓๒๘ ถ้าลูกหนี้ต้องผูกพันต่อเจ้าหนี้ในอันจะกระทำการเพื่อชำระหนี้เป็นการอย่างเดียวกันโดยมูลหนี้หลายราย และถ้าการที่ลูกหนี้ชำระหนี้นั้นไม่เพียงพอ จะเปลืองหนี้สินได้หมดทุกรายไซ้ เมื่อทำการชำระหนี้ ลูกหนี้ระบุว่าชำระหนี้สินรายใด ก็ให้หนี้สินรายนั้นเป็นอันได้เปลืองไป

ถ้าลูกหนี้ไม่ระบุ ท่านว่าหนี้สินรายไหนถึงกำหนด ก็ให้รายนั้นเป็นอันได้เปลืองไปก่อน ในระหว่างหนี้สินหลายรายที่ถึง

กำหนดนั้น รายใดเจ้าหนี้ประกันน้อยที่สุด ก็ให้รายนั้นเป็นอัน
ได้เปลื้องไปก่อน ในระหว่างหนี้หลายรายที่มีประกันเท่า ๆ กัน
ให้รายที่ตกหนักที่สุดแก่ลูกหนี้เป็นอันได้เปลื้องไปก่อน ใน
ระหว่างหนี้หลายรายที่ตกหนักแก่ลูกหนี้เท่า ๆ กัน ให้หนี้
สินรายเก่าที่สุดเป็นอันได้เปลื้องไปก่อน และถ้ามีหนี้สิน
หลายรายเก่าเท่า ๆ กัน ก็ให้หนี้ทุกรายเป็นอันได้เปลื้องไปตาม
ส่วนมากและน้อย

มาตรา ๓๒๕ ถ้านอกจากการชำระหนี้อันเป็นประธาน ลูกหนี้
ยังจะต้องชำระ ดอกเบี้ย และเสีย ค่าฤชา กรรมเนียม อีกด้วยไซ้
หากการชำระหนี้ในครั้งหนึ่ง ๆ ไม่ได้ราคาเพียงพอจะเปลื้องหนี้สิน
ได้ทั้งหมด ท่านให้เอาจัดใช้เป็นค่าฤชากรรมเนียมเสียก่อน
แล้วจึงใช้ดอกเบี้ย และในที่สุดจึงให้ ใช้ในการชำระหนี้
อันเป็นประธาน

ถ้าลูกหนี้ระบุให้จัดใช้เป็นประการอื่น ท่านว่าเจ้าหนี้
จะบอกบัดไม่ยอมรับชำระหนี้ก็ได้

มาตรา ๓๓๐ เมื่อขอปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบแล้ว นับแต่
ความรับผิดชอบอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ ก็เป็นอันปลดเปลื้อง
ไป นับแต่เวลาที่ขอปฏิบัติชำระหนี้

มาตรา ๓๓๑ ถ้าเจ้าหน้าที่บอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ก็ดี ฤ
ไม่สามารถจะรับชำระหนี้ได้ก็ดี หากบุคคลผู้ชำระหนี้วางทรัพย์
อันเป็นวัตถุแห่งหนี้ไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่แล้ว ก็ย่อมจะ
เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ได้ ความข้อนี้ทำให้ใช้ตลอดถึงกรณี
ที่บุคคลผู้ชำระหนี้ไม่สามารถจะหยั่งรู้อุบัติการณ์ ฤไม่รู้ตัวเจ้าหน้าที่
ได้แน่นอนโดยมิใช่เป็นความผิดของตน

มาตรา ๓๓๒ ถ้าลูกหนี้จำต้องชำระหนี้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ต้อง
ชำระหนี้ตอบแทนด้วยไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะกำหนดว่าต่อเมื่อ
เจ้าหน้าที่ชำระหนี้ตอบแทนจึงให้มสัทธรับเอาทรัพย์สินที่วางไว้นั้นก็ได้

มาตรา ๓๓๓ การวางทรัพย์สินนั้นต้องวางณสำนักการวางทรัพย์
ประจำตำบลที่จะต้องชำระหนี้

ถ้าไม่มี บทบัญญัติ แห่งกฎหมาย ฤกฎข้อ บังคับเฉพาะ การ
ในเรื่องสำนักการวางทรัพย์ เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ร้องขอ ศาลจะ
ต้องกำหนดสำนักการวางทรัพย์ และตั้งแต่งผู้พิทักษ์ทรัพย์ที่
วางนั้นขึ้น

ผู้วางต้อง บอกกล่าวให้เจ้าหน้าที่ทราบการที่ได้วางทรัพย์นั้น
โดยพลัน

มาตรา ๓๓๔ ลูกหนี้มีสิทธิจะถอนทรัพย์ที่วางนั้นได้ ถ้า
ลูกหนี้ถอนทรัพย์นั้น ท่านให้ถือว่าเสมือนว่ามีได้วางทรัพย์ไว้เลย

สิทธิถอนทรัพย์สินเป็นอันขาดในกรณีต่อไปนี้

(๑) ถ้าลูกหนี้ แสดงต่อ สำนักงาน วางทรัพย์สินว่าตนยอมและ สิทธิที่จะถอน

(๒) ถ้าเจ้าหนี้ แสดงต่อ สำนักงาน วางทรัพย์สินว่าจะรับเอา ทรัพย์สิน

(๓) ถ้าการวางทรัพย์สินได้ เป็นไปโดยคำสั่งฎานุมัติของ ศาล และได้บอกกล่าวความนั้นแก่สำนักงานวางทรัพย์สิน

มาตรา ๓๓๕ สิทธิถอนทรัพย์สิน ตามกฎหมาย ศาล จะสั่งยึดหาได้ไม่

เมื่อได้ฟ้องคดีล้มละลายเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้แล้ว ท่านห้ามมิให้ใช้สิทธิถอนทรัพย์สินในระวางพิจารณาคดีล้มละลาย

มาตรา ๓๓๖ ถ้าทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งการชำระหนี้ไม่ควร แก่การจะวางไว้ก็ดี ฎาเป็นที่พึงวิถกว่าทรัพย์สินนกลอกจะเสื่อม เสีย ฎาทำลาย ฎาบุบสลายได้ก็ดี เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล บุคคลผู้ชำระหนี้จะเอาทรัพย์สินนออกขายทอดตลาด แล้ว เอาเงินที่ได้แต่การขายวางแทนทรัพย์สินนก็ได้ ความข้อนี้ท่านให้ ใช้ตลอดถึงกรณีการค้ารักษาทรัพย์สินจะแพงเกินควรนั้นด้วย

มาตรา ๓๓๗ ท่านไม่อนุญาตให้เอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด

จนกว่าจะได้บอกให้เจ้าหนี้รู้ตัวก่อน การบอกนั้นจะงดเสียก็ได้ ถ้าทรัพย์สินนั้นอาจเสื่อมทรมลง ฤๅภัยมีอยู่ในการที่จะหน่วงการ ขายทอดตลาดไว้

ในการที่จะขายทอดตลาดนั้น ท่านให้ลูกหนี้บอกกล่าวแก่ เจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า ถ้าละเลยเสียไม่บอกกล่าว ลูกหนี้ จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

การบอกให้รู้ตัวและบอกกล่าวนี้ ถ้าไม่เป็นอันจะทำได้ จะงดเสียก็ได้

เวลาและสถานที่ที่จะขายทอดตลาด กับทั้งคำพรรณนา ลักษณะแห่งทรัพย์สินนั้น ท่านให้ประกาศโฆษณาให้ประชาชนทราบ

มาตรา ๓๓๘ คำฤชาธรรมเนียมในการวางทรัพย์สินฤๅขายทอด ตลาดนั้น ให้ฝ่ายเจ้าหนี้เป็นผู้ออก เว้นแต่ลูกหนี้จะได้ถอน ทรัพย์สินที่วาง

มาตรา ๓๓๙ สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินที่วางไว้นั้น เป็นอันระงับสิ้นไปเมื่อพ้นเวลาสิบปี นับแต่ได้รับคำบอกกล่าว การวางทรัพย์สิน

อนึ่งเมื่อสิทธิของเจ้าหนี้ระงับสิ้นไปแล้วถึงแม้ ลูกหนี้จะได้ ละสิทธิถอนทรัพย์สิน ก็ยังชอบที่จะถอนทรัพย์สินนั้นได้

๒๘๔

ส่วนที่ ๒

ปลดหนี้

มาตรา ๓๔๐ ถ้าเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ ท่านว่าหนี้นั้นก็พ้นอันระงับสิ้นไป

ถ้าหนี้หนึ่งข้อเป็นหลักฐาน การปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย ฤๅต้องเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ฤๅขุดมาเอกสารนั้นเสีย

ส่วนที่ ๓

หักกลบลบหนี้

มาตรา ๓๔๑ ถ้าบุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนี้อันมีวัตถุเป็นอย่างเดียวกัน และหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดชำระชำระไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมจะหลุดพ้นจากหนี้ของตนด้วยหักกลบลบกันได้ เพียงเท่าจำนวนที่ตรงกันในมูลหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้น เว้นแต่สภาพแห่งหนี้ฝ่ายหนึ่งจะไม่เปิดช่องให้หักกลบลบกันได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นท่านมิให้ใช้บังคับ หากเป็นการขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้ แต่เจตนาเช่นนั้นท่าน

ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต
 มาตรา ๓๔๒ หักกลบหนี้หนี้ ทำได้ด้วยคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง
 แสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การแสดงเจตนาเช่นนี้ทำนองจะมี
 เงื่อนไขฤกษ์เงื่อนไขเริ่มต้นฤกษ์เวลาสิ้นสุดอีกด้วยหาได้ไม่

การแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ทำนองมีผล
 ย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลาซึ่งหนังสือสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบ
 กันได้เป็นครั้งแรก

มาตรา ๓๔๓ การหักกลบหนี้หนี้ ถึงแม้ว่าสถานที่ซึ่งจะ
 ต้องชำระหนี้ทั้งสองจะต่างกัน ก็หักกันได้ แต่ฝ่ายผู้ขอหักหนี้
 จะต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อความเสียหายอย่าง
 หนึ่งอย่างใดอันเกิดแต่การนั้น

มาตรา ๓๔๔ สิทธิเรียกร้องไต่ยังมีข้อต่อสู้อยู่ สิทธิเรียก
 ร้องนั้นทำนองว่าอาจจะเอามาหักกลบหนี้ได้ไม่ อนึ่งอายุความ
 ย่อมไม่ตัดรอนการหักกลบหนี้หนี้ แม้สิทธิเรียกร้องขาด
 อายุความแล้ว แต่ไว้ในเวลาที่จะหักกลบหนี้กับสิทธิเรียก
 ร้องฝ่ายอื่นได้นั้น สิทธิยังไม่ขาด

มาตรา ๓๔๕ หนี้รายได้เกิดแต่การอันมิชอบด้วยกฎหมาย
 เป็นมูลห้ามมิให้ลูกหนี้ถือเอาประโยชน์แห่งหนี้รายนั้น
 เพื่อหักกลบหนี้กับเจ้าหนี้

มาตรา ๓๔๖ สิทธิเรียกร้องรายได้อัตโนมัติ ตามกฎหมาย ศาลจะสั่งยึดอัตโนมัติ สิทธิเรียกร้องรายได้นั้นหาอาจจะเอาไปหักกลบลบหนี้ได้หรือไม่

มาตรา ๓๔๗ ลูกหนี้คนที่สามหากได้รับคำสั่งศาลห้ามมิให้โอนเงินแล้ว จะยกเอาหนี้ของตนได้มาภายหลังแต่นั้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ผู้ขอให้ยึดทรัพย์นั้น ท่านว่าหาอาจจะยกได้หรือไม่

มาตรา ๓๔๘ ถ้าคู่กรณีต่างฝ่ายต่างมีสิทธิเรียกร้องหลายราย อันควรแก่การที่จะใช้หักกลบลบหนี้ได้ ไซ้ ฝ่ายผู้ขอหักหนี้ จะระบุก็ได้ ว่าพึงเอาสิทธิเรียกร้อง รายใดบ้าง เข้าหักกลบลบกัน ถ้าการหักกลบลบหนี้ได้แสดงโดยมิได้ระบุเช่นนั้นก็ดี ฤถ้าระบุ แต่ออกฝ่ายหนึ่งทั่วจัดข้อโดยไม่ชักช้าก็ดี ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๒๘ วรรค ๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าฝ่ายที่ขอหักกลบลบหนี้ยังเป็นหนี้ค่าดอกเบี้ยและค่าฤชาธรรมเนียมแก่อกฝ่ายหนึ่งอยู่ นอกจากการชำระหนี้อันเป็นประธานนั้นด้วยไซ้ ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๒๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๔

แปลงหนี้ใหม่

มาตรา ๓๔๙ เมื่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญาเปลี่ยนแปลงสิ่ง

ซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ไซ้ ท่านว่าหนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้น
ไปด้วยแปลงหนี้ใหม่

ถ้าทำหนี้มีเงื่อนไขให้กลายเป็นหนี้ปราศจากเงื่อนไขก็ดี
เพิ่มเติมเงื่อนไขเข้าในหนี้อันปราศจากเงื่อนไขก็ดี เปลี่ยน
เงื่อนไขก็ดี ท่านถือว่าเป็นอันเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่ง
หนี้

ถ้าแปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ ท่านให้บังคับด้วย
บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยโอนสิทธิ
เรียกร้อง

มาตรา ๓๕๐ แปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นั้น จะทำ
เป็นสัญญาวางเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะทำโดยเงิน
ใจลูกหนี้เต็มหาได้ไม่

มาตรา ๓๕๑ ถ้าหนี้อันจะพึงเกิดขึ้นเพราะแปลงหนี้ใหม่นั้น
มิได้เกิดขึ้นก็ดี ได้ยกเลิกเสียเพราะมูลแห่งหนี้ไม่ชอบด้วย
กฎหมาย ฤ็เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันมิรูถึงคู่กรณีก็ดี
ท่านว่าหนี้เดิมนั้นก็ยังหารงับสิ้นไปไม่

มาตรา ๓๕๒ คู่กรณีในการแปลงหนี้ใหม่อาจโอนสิทธิจำนำ
จำนองที่ได้ให้ไว้เป็นประกันหนี้เดิมนั้นไปเป็นประกันหนี้ราย
ใหม่ได้ ^{12/10/2566} เพียงเท่าที่เป็นประกันวัตถุแห่งหนี้เดิม แต่หลักประกัน

เช่นว่านี้ ถ้าบุคคลภายนอกเป็นผู้ให้ไว้ไซ้ ท่านว่าจำต้องได้
รับความยินยอมของบุคคลภายนอกนั้นด้วยจึงโอนได้

ส่วนที่ ๕

หนี้เกลื่อนกล่นกัน

มาตรา ๓๕๓ ถ้าสิทธิและความรับผิดชอบในหนี้รายใดตกอยู่
แก่บุคคลคนเดียวกัน ท่านว่าหนี้รายนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป
เว้นแต่เมื่อหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก
ถ้าเมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนตามความในมาตรา ๔๑๗ วรรค ๓

ลักษณะ ๒

สัญญา

หมวด ๑

ก่อให้เกิดสัญญา

มาตรา ๓๕๔ คำเสนอจะทำสัญญาอันแบ่งระยะเวลาให้ทำ
คำสนองนั้น ท่านว่าไม่อาจจะถอนได้ภายในระยะเวลาที่แบ่งไว้

มาตรา ๓๕๕ บุคคลทำคำเสนอไปยังผู้อื่นซึ่งอยู่ห่างกันโดย
ระยะทาง และมีได้แบ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง จะถอนคำ

เสนอของตนเสียภายในเวลาอันควร คาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนองนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่

มาตรา ๓๕๖ คำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า โดยมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองนั้น เสนอคนที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ตั้งแต่วันนั้น ความข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการ ที่บุคคล คนหนึ่ง ทำคำเสนอไปยัง บุคคล อีก คนหนึ่ง ทางโทรศัพท์ ด้วย

มาตรา ๓๕๗ คำเสนอใดเขาบอกปฏิเสธไปยังผู้เสนอแล้วก็ได้ ฤๅมิได้ สอนองรับภายในเวลากำหนดตั้งกล่าวมาในมาตรา ทั้งสามก่อนนี้ก็ได้ คำเสนอนั้นท่านว่าเป็นอันสิ้นความผูกพันแต่นั้นไป

มาตรา ๓๕๘ ถ้าคำบอกกล่าวสนองมาถึงล่วงเวลา แต่เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าคำบอกกล่าวนั้นได้ส่งโดยทางการซึ่งตามปกติ ควรจะมาถึงภายในเวลากำหนดไซ้ ผู้เสนอต้องบอกกล่าวแก่ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งโดยพยานว่าคำสนองนั้นมาถึงเนิ่นช้า เว้นแต่จะได้บอกกล่าวเช่นนั้นก่อนแล้ว

ถ้าผู้เสนอละเลยไม่บอกกล่าวดังว่ามาในวรรคต้น ท่านให้ถือว่าคำบอกกล่าวสนองนั้นมิได้ล่วงเวลา

มาตรา ๓๕๙ ถ้าคำสนองมาถึงล่วงเวลา ท่านให้ถือว่าคำ
๑๒/10/2566
 สอนองนั้นกลายเป็นคำเสนออันใหม่

คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด ฤๅมีข้อแก้ไข
อย่างอื่นประกอบด้วยนั้น ท่านให้ถือว่า เป็นคำบอกปิดไม่รับ
ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ด้วยในตัว

มาตรา ๓๖๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๓๐ วรรค ๒ นั้น ท่าน
มิให้ใช้บังคับ ถ้าหากว่าขัดกับเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง ฤๅ
หากว่าก่อนจะสนองรับนั้น คู่กรณีออกฝ่ายหนึ่งได้รื้ออยู่แล้วว่า
ผู้เสนอตายตกตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

มาตรา ๓๖๑ อันสัญญาะวางบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะ
ทางนั้น ย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวสนอง
ไปถึงผู้เสนอ

ถ้าตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง ฤๅตามปกติประเพณี
ไม่จำเป็นจะต้องมีคำบอกกล่าวสนองไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเกิด
เป็นสัญญาขึ้นในเวลาเมื่อมีการอันใดอันหนึ่งขึ้น อันจะพึง
สันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ

มาตรา ๓๖๒ บุคคลออกโฆษณาให้คำมั่นว่าจะให้รางวัล
แก่ผู้ซึ่งกระทำการอันใด ท่านว่าจำต้องให้รางวัลแก่บุคคลใดๆ
ผู้ได้กระทำการอันนั้น แม้ถึงมิใช่ผู้นั้นจะได้กระทำเพราะ
เห็นแก่รางวัล

มาตรา ๓๖๓ ในกรณีที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ เมื่อยังไม่มีใครทำการสำเร็จตั้งแต่วันยื่นขอทราบใด ผู้ให้คำมั่นจะถอนคำมั่นของตนเสียโดยวิธีเดียวกับที่โยชนานั้นก็ได้ เว้นแต่จะจะได้แสดงไว้ในโยชนานั้นว่าจะไม่ถอน

ถ้าคำมั่นนั้นไม่อาจจะถอนโดยวิธีดังกล่าวมาก่อน จะถอนโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ถ้าเช่นนั้นการถอนจะเป็นอันสมบูรณ์ใช้ได้เพียงเฉพาะต่อบุคคลที่

ถ้าผู้ให้คำมั่นได้กำหนดระยะเวลาให้ด้วยเพื่อทำการอันมีขึ้นในชั่ว ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ให้คำมั่นได้สละสิทธิที่จะถอนคำมั่นนั้นเสียแล้ว

มาตรา ๓๖๔ ถ้าบุคคลหลายคนกระทำการอันมีขึ้นใน โยชนา ท่านว่าเฉพาะแต่คนที่ทำได้ก่อนใครหมดเท่านั้น มีสิทธิจะได้รับรางวัล

ถ้าบุคคลหลายคนกระทำการอันนั้นได้พร้อมกัน ท่านว่าแต่ละคนมีสิทธิจะได้รับรางวัลเป็นส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน แต่ถ้ารางวัลนั้นเมื่อสภาพแบ่งไม่ได้ก็ดี ถ้าทำตามข้อความแห่งคำมั่นนั้น บุคคลแต่คนเดียวจะพึงรับรางวัลก็ดี ทำให้วินิจฉัยด้วยวิธีจับสลาก

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคทั้งสองข้างต้นนั้นท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าในโฆษณานั้นแสดงเจตนาไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๖๕ คำมั่นจะให้รางวัลอันมีความประสงค์เป็นการประกวดชิงรางวัลนั้น จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้กำหนดระยะเวลาไว้ในคำโฆษณาด้วย

การที่จะตัดสินว่าผู้ประกวด คนไหนได้กระทำสำเร็จตามเงื่อนไขในคำมั่นภายในเวลากำหนดฤไม่ก็ดี ฤตัดสินในระหว่างผู้ประกวดหลายคนนั้นว่าคนไหนดีกว่ากันอย่างไรก็ดี ให้ผู้ขาดซึ่งได้ระบุชื่อไว้ในโฆษณานั้นเป็นผู้ตัดสิน ฤถ้ามิได้ระบุชื่อผู้ขาดไว้ ก็ให้ผู้ให้คำมั่นเป็นผู้ตัดสิน ถ้าตัดสินอันนี้ยอมผูกพันผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยทุกฝ่าย

ถ้าได้คะแนนเท่าเทียมกัน ท่านให้นับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๖๔ วรรค ๒ มาใช้บังคับ แล้วแต่กรณี

การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ทำงานประกวดนั้น ผู้ให้คำมั่น จะเรียกให้โอน แก่ตนได้ ต่อ เมื่อได้ระบุไว้ในโฆษณาว่า จะพึงโอนเช่นนั้น

มาตรา ๓๖๖ ข้อความใด ๆ แห่งสัญญาอันคู่สัญญาแม่เพียงฝ่ายเดียวได้แสดงไว้ว่าเป็นสาระสำคัญอันจะต้องตกลงกันหมด

ทุกข้อนั้น หากคู่สัญญายังไม่ตกลงกันได้หมดทุกข้ออยู่ตราบใด เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน การที่ได้ทำความเข้าใจกันไว้เฉพาะบางสิ่งบางอย่าง ถึงแม้ว่าจะได้ตกลงไว้ก็หาเป็นการผูกพันไม่

ถ้าได้ตกลงกันว่าสัญญาอันมุ่งจะทำนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือไว้ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน จนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือ

มาตรา ๓๖๗ สัญญาใดคู่สัญญาได้ถือว่าเป็นอันได้ทำกันขึ้นแล้ว แต่แท้จริงยังมีได้ตกลงกันในข้อหนึ่งข้อใดอันจะต้องทำความตกลงให้สำเร็จ ถ้าจะพึงอนมมานได้ว่า ถึงหากจะไม่ทำความตกลงกันในข้อนี้ได้ สัญญานั้นก็จะได้ทำขึ้นไว้ ท่านว่าข้อความที่ได้ตกลงกันแล้วก็ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

มาตรา ๓๖๘ สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปรกติประเพณีด้วย

หมวด ๒

ผลแห่งสัญญา

มาตรา ๓๖๙ ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง จะไม่ยอมชำระหนี้ จนกว่า อีกฝ่ายหนึ่ง จะชำระหนี้ ฤ็ขอ

ปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้ แต่ความซื้อหนี้ท่านมิให้ไว้บังคับ ถ้า
หนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด

มาตรา ๓๗๐ ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็น
การก่อให้เกิดฤโณทรัพย์สิทธิในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และทรัพย์สิน
นั้นสูญหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้
มิได้ไซ้ ท่านว่าการสูญหายไปนั้นตกเป็นภัยแก่เจ้าหนี้

ถ้ามิใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านให้ไว้บังคับบัญญัติที่กล่าวมา
ในวรรคก่อนนี้บังคับแต่เวลาที่ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะ
สิ่งตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕๕ วรรค ๒ นั้นไป

มาตรา ๓๗๑ บทบัญญัติที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ท่านมิ
ให้ไว้บังคับ ถ้าเป็นสัญญาต่างตอบแทนมีเงื่อนไขบังคับก่อน
และทรัพย์สินอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญานั้นสูญหายไปโดย
เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

ถ้าทรัพย์สินนั้นเสียหายเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษ
เจ้าหนี้ไม่ได้ และเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว เจ้าหนี้จะเรียก
ให้ชำระหนี้โดยลด ส่วนอัน ตนจะต้อง ชำระหนี้ตอบแทนนั้นลง
ฤเล็กสัญญานั้นเสียก็ได้ แล้วแต่จะเลือก แต่ในกรณีที่
ต้นเหตุเสียหายเกิดเพราะฝ่ายลูกหนี้นั้น ท่านว่าหากกระทบ
กระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนไม่

มาตรา ๓๗๒ นอกจากกรณีทีกล่าวก่อนไว้ในสองมาตราก่อน ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะ โทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ห้ามสิทธิจะรับ ชำระหนี้ตอบแทนไม่

ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะโทษเจ้าหนี้ได้ ลูกหนี้ก็หาเสียสิทธิที่จะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่ แต่ว่าลูกหนี้ได้อะไรไว้เพราะการปลดหนี้ก็ดี ฤ ใ้คุณวุฒิ ความสามารถของตนเป็น ประการอื่น เป็นเหตุให้ได้อะไรมา ฤ แก่สิ่งละเลยเสียไม่ชวนชวยเอาอะไรที่สามารถ จะทำได้ก็ดี มากน้อยเท่าไร จะต้องเอามาหักกับจำนวนอันตน จะได้รับชำระหนี้ตอบแทน วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึง กรณีที่การชำระหนี้ฝ่ายหนึ่งยังคงชำระอยู่นั้นตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนั้นมิต้องรับผิดชอบ ใน เวลาเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งผิดนัดไม่รับชำระหนี้

มาตรา ๓๗๓ ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้น มิให้ลูกหนี้ ต้องรับผิดชอบ เพื่อ กลฉ้อฉลฤ ความ ประมาท เลินเล่อ อย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๓๗๔ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาตกลงว่าจะ

ชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลภายนอกมีสิทธิ
จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้โดยตรงได้

ในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น สิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดมีขึ้น ตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือ
เอาประโยชน์จากสัญญาขึ้น

มาตรา ๓๗๕ เมื่อสิทธิของบุคคลภายนอกได้เกิดมีขึ้นตาม
บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนแล้ว คู่สัญญาหาอาจจะเปลี่ยนแปลง
ภาระบังคับหนี้ในภายหลังได้ไม่

มาตรา ๓๗๖ ข้อต่อสู้อันเกิดแต่มูลสัญญาดังกล่าวมาใน
มาตรา ๓๗๔ นั้น ลูกหนี้อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้
จะได้รับประโยชน์จากสัญญาขึ้นได้

หมวด ๓

มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับ

มาตรา ๓๗๗ เมื่อเข้าทำสัญญา ถ้าได้ให้สิ่งใดไว้เป็น
มัดจำ ท่านให้ถือว่า การที่ให้มัดจำนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐาน
ว่าสัญญาขึ้นได้ทำกันจนแล้ว อนึ่งมัดจำนั้นย่อมเป็นประกันการ
ที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วย

12/10/2566

มาตรา ๓๗๘ มีคำขึ้น ถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น
ท่านให้เป็นไปดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ให้ส่งคืน ฤๅจัดเอาเป็นการใช้เงินบางส่วนในเมื่อ
ชำระหนี้

(๒) ให้รับ ถ้าฝ่ายที่วางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ ฤๅ
การชำระหนี้ ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์ อันใด อันหนึ่ง ซึ่ง
ฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบ ฤๅถ้ามีการเลิกสัญญาเพราะความผิด
ของฝ่ายนั้น

(๓) ให้ส่งคืน ถ้าฝ่ายที่รับมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ ฤๅ
การชำระหนี้ ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์ อันใด อันหนึ่ง ซึ่ง
ฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบ

มาตรา ๓๗๙ ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวน
หนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดี ฤๅไม่ชำระหนี้ให้ถูก
ต้องสมควรก็ดี เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ก็ให้รับเบี้ยปรับ ถ้า
การชำระหนี้อันจะพึงทำนั้นได้แก่งวดวันการอันใดอันหนึ่ง หาก
ทำการอันนั้นฝ่าฝืนมูลหนี้เมื่อใด ก็ให้รับเบี้ยปรับเมื่อวัน

มาตรา ๓๘๐ ถ้าลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อ
ตนไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้น
แทนการชำระหนี้ก็ได้ แต่ถ้าเจ้าหนี้แสดงต่อลูกหนี้ว่าจะเรียก

เอาเบี้ยปรับนั้นแล้ว ก็เป็นอันขาดสิทธิเรียกร้องชำระหนี้
อีกต่อไป

ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการไม่
ชำระหนี้ จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงปรับนั้นในฐานะเป็นจำนวน
น้อยที่สุดแห่งค่าเสียหายก็ได้ การพิสูจน์ค่าเสียหายยิ่งกว่านั้น
ทำนองก่อนญาติให้พิสูจน์ได้

มาตรา ๓๘๑ ถ้าลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อ
ตนไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร เช่นว่าไม่ชำระหนี้ตรงตาม
เวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น นอกจากเรียกให้ชำระหนี้ เจ้าหนี้
จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงปรับนั้นอีกด้วยก็ได้

ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนในมูลชำระหนี้
ไม่ถูกต้องสมควร ทำนองให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๘๐
วรรค ๒

ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้แล้ว จะเรียกเอาเบี้ยปรับได้
ต่อเมื่อได้บอกสงวนสิทธิไว้เช่นนั้นในเวลารับชำระหนี้

มาตรา ๓๘๒ ถ้าสัญญาว่าจะทำการชำระหนี้ให้อย่างอื่นให้เป็น
เบี้ยปรับ ไม่ใช่ให้เป็นจำนวนเงินไซ้ ทำนองให้บังคับตามบทบัญญัติ
แห่งมาตรา ๓๗๕ ถึง ๓๘๑ มาใช้บังคับ แต่ถ้าเจ้าหนี้เรียก

เอาเบี้ยปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก็เป็นอันขาดไป

มาตรา ๓๘๓ ถ้าเบี้ยปรับที่รับนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ในการที่จะวินิจฉัยว่าสมควรเพียงใดนั้น ท่านให้พิจารณาถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่าง อันชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สิน เมื่อได้ ไซ้เงินตามเบี้ยปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องขอลดก็เป็นอันขาดไป

นอกจากกรณีดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๗๕ และ ๓๘๒ ท่านให้ไซ้วิธีเดียวกันนี้บังคับ ในเมื่อบุคคลสัญญาว่าจะให้เบี้ยปรับ เมื่อตนกระทำผิดแล้วกระทำการอันหนึ่งอันใดนั้นด้วย

มาตรา ๓๘๔ ถ้าการชำระหนี้ตามที่สัญญาไว้ นั้น ไม่สมบูรณ์ การที่ตกลงกันด้วยข้อเบี้ยปรับในการไม่ปฏิบัติตามสัญญา นั้น ก็ย่อมไม่สมบูรณ์ด้วยกัน แม้ถึงคู่กรณีจะได้อำนาจสัญญาอันไม่สมบูรณ์

มาตรา ๓๘๕ ถ้าลูกหนี้ได้แจ้งการปรับเบี้ยปรับโดยอ้างเหตุว่าตนได้ชำระหนี้แล้วไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องพิสูจน์การชำระหนี้ เว้นแต่การชำระหนี้ของตนจะต้องทำขึ้นเป็นการให้
 12/10/2566
 งดเว้นการอันใดอันหนึ่ง

หมวด ๔

เลิกสัญญา

มาตรา ๓๘๖ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาฯ โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย . การเลิกสัญญาเช่นนี้ ย่อมทำได้ด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจถอนได้ไม่

มาตรา ๓๘๗ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่ง จะกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะเวลาอันสั้นได้ ถ้าและฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ไซ้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้

มาตรา ๓๘๘ ถ้าวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญานั้น ว่าโดยสภาพฯ โดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้ จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ในเวลามีกำหนดที่ดี ฤภายใต้อันใดอันหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ก็ดี และกำหนดเวลาฤระยะเวลาอันใดล่วงพ้นไปโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไซ้ ท่านว่า

อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญา^๕นั้นเสียก็ได้ มีพักต้องบอกกล่าวตั้ง
ว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย

มาตรา ๓๔๘ ถ้าการชำระหนี้ทั้งหมดๆแต่บางส่วน
กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษ ลูกหนี้^๕
ได้ชำระ เจ้าหนี้จะเลิกสัญญา^๕นั้นเสียก็ได้

มาตรา ๓๕๐ ถ้าในสัญญาใดคู่สัญญาเป็นบุคคลหลายคน
ด้วยกันอยู่ข้างหนึ่งๆอีกข้างหนึ่ง ท่านว่าจะใช้สิทธิเลิกสัญญา^๕
ได้ก็แต่เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดรวมกันใช้ ทั้งใช้ต่อบุคคล
เหล่านั้นรวมหมดทุกคนด้วย ถ้าสิทธิเลิกสัญญาอันมีแก่บุคคล
คนหนึ่ง^๕ในจำพวกที่มีสิทธิ^๕นั้นเป็นอันระงับสิ้นไปแล้ว สิทธิเลิก
สัญญาอันมีแก่คนอื่น ๆ ก็ย่อมระงับสิ้นไปด้วย

มาตรา ๓๕๑ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญา^๕
แล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืน
สู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม แต่ทั้งนี้จะให้เป็นทีที่เสื่อมเสียแก่สิทธิ
ของบุคคลภายนอกหาได้ไม่

ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น
ท่านให้บวกดอกเบี้ยเข้าด้วย คิดตั้งแต่เวลาที่ได้รับไว้

ส่วนที่เป็นการรอนันได้ กระทำให้และเป็นการ ยอมให้ใช้^๕
ทรัพย์สิน^๕ 12/10/2566 การที่จะชดใช้คืน ท่านให้ทำได้ด้วยใช้เงินตามควร

ค่าแห่งการนั้น ๆ ฤๅถ้าในสัญญาที่กำหนดว่าให้ใช้เงินตอบแทน ก็ให้ใช้ตามนั้น

การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้อง ค่าเสียหายไม่

มาตรา ๓๕๒ การชำระหนี้ของคู่สัญญาอันเกิดแต่การเลิก สัญญานั้น ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๖๕

มาตรา ๓๕๓ ถ้ามิได้กำหนดระยะเวลาไว้ให้ใช้สิทธิเลิก สัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้ว บอกกล่าวให้ฝ่ายที่มีสิทธิ เลิก สัญญา นั้น แลลงให้ทราบ ภายในระยะเวลานั้นก็ไว้ ว่าจะเลิกสัญญาฤๅหาไม่ ถ้ามิได้รับ คำบอกกล่าวเลิกสัญญาภายในระยะเวลานั้น สิทธิเลิกสัญญา ก็เป็นอันระงับสิ้นไป

มาตรา ๓๕๔ ถ้าทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นบุบสลาย ไปในส่วน สำคัญเพราะการกระทำ ฤๅ เพราะความผิดของ บุคคล ผู้มีสิทธิเลิกสัญญาก็ดี ฤๅบุคคลนั้นได้ทำให้การคืนทรัพย์สิน กลายเป็นพันวิสัยก็ดี เปลี่ยนแปลงทรัพย์สินนั้นให้ผิดแผกไป เป็นอย่างอื่นด้วยประกอบขึ้นฤๅตัดแปลงก็ดี ท่านว่าสิทธิ เลิกสัญญานั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป

แต่ถ้าทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาได้สูญหายถูกบุบสลาย
ไปโดยปราศจากการกระทำจากความผิดของบุคคลผู้มีสิทธิเลิก
สัญญาไซ้ สิทธิเลิกสัญญานั้นก็หาระงับสิ้นไปไม่

ลักษณะ ๓

จัดการงานนอกสั่ง

มาตรา ๓๕๕ บุคคลใดเข้าทำกิจการแทนผู้อื่นโดยเขามีได้
ว่าขานวนใช้ให้ทำก็ดี ฤโดยมิได้มีสิทธิที่จะทำการงานนั้น
แทนผู้อื่นด้วยประการใดก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นจะต้องจัด
การงานไปในทางที่จะให้สมประโยชน์ของตัวการ ตามความ
ประสงค์อันแท้จริงของตัวการ ฤตามที่พึงสันนิษฐานได้ว่า
เป็นความประสงค์ของตัวการ

มาตรา ๓๕๖ ถ้าการที่เข้าจัดการงานนั้นเป็นการขัดกับความ
ประสงค์อันแท้จริงของตัวการก็ดี ฤขัดกับความประสงค์
ตามที่พึงสันนิษฐานได้ก็ดี และผู้จัดการก็ควรจะได้รู้สึก
เช่นนั้นแล้วด้วยไซ้ ท่านว่าผู้จัดการจำต้องใช้ค่าสินไหม
ทดแทนให้แก่ตัวการเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่
ที่ได้เข้าจัดการนั้น แม้ผู้จัดการจะมีได้มีความผิดประการอื่น

มาตรา ๓๕๗ ถ้าผู้จัดการทำกิจอันใดซึ่งเป็นหน้าที่บังคับให้
 ตัวการ^๕ทำเพื่อสาธารณประโยชน์^๕ก็ดี ฤ็าเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย^๕
 ที่จะบำรุงรักษา^๕ผู้อื่น^๕ก็ดี และหากผู้จัดการมิได้เข้าทำแล้ว กิจ
 อันนั้นจะไม่สำเร็จภายในเวลาอันควรไซ้^๕ การที่ได้ทำขัดกับ
 ความประสงค์^๕ของตัวการเช่นนั้น ท่านมิให้^๕ยกขึ้นเป็นข้อวินิจฉัย

มาตรา ๓๕๘ ถ้าผู้จัดการทำกิจอันใดเพื่อประสงค์จะปิดป้อง
 อันตรายอันมีมาใกล้ตัวการ^๕ จะเป็นภัยแก่ตัว^๕ก็ดี แก่ชื่อเสียง^๕
 กิตติ^๕ ฤ็าแก่ทรัพย์สิน^๕ก็ดี ท่านว่าผู้จัดการต้องรับผิดชอบแต่
 เพียงที่จงใจทำผิด ฤ็าที่เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
 เท่านั้น

มาตรา ๓๕๙ ผู้จัดการต้องบอกกล่าวแก่ตัวการโดยเร็วที่สุด
 ที่จะทำได้ว่าตนได้เข้าจัดการแทน และต้องรอฟังคำวินิจฉัย
 ของตัวการ เว้นแต่ภัยจะมีขึ้นเพราะการที่หน่วงเหนี่ยว^๕ นอก
 จาก^๕ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๐๕ ถึง ๔๑๑ อันบังคับ
 แก่ตัวแทนนั้นมาใช้บังคับแก่นำ^๕ที่ของผู้จัดการด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๐๐ ถ้าผู้จัดการเป็นผู้ไร้ความสามารถ ท่านว่า
 จะต้องรับผิดชอบ^๕แต่เพียง ตาม บทบัญญัติว่า ด้วย^๕ค่าสินไหม
 ทดแทน^๕เพื่อลเมิด^๕ และว่าด้วย^๕การคืนลาภมิควร^๕ได้เท่านั้น

มาตรา ๔๐๑ ถ้าการที่เข้าจัดการงารนั้นเป็นการสมประโยชน์
ของตัวการ และต้องตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการ
จากความประสงค์ตามที่พึงสันนิษฐานได้นั้นไซ้ ท่านว่า
ผู้จัดการ จะเรียกให้ชดใช้เงินอันตนได้ออกไปคืนแก่ตนเช่น
อย่างตัวแทนก็ได้ และบทบัญญัติมาตรา ๔๐๖ วรรค ๒ นั้น
ท่านก็ให้นำมาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

อนึ่งในกรณีทีกล่าวมาในมาตรา ๓๕๗ นี้ แม้ถึงว่าที่เข้าจัด
การงารนั้นจะเป็นการจัดกับความประสงค์ของตัวการก็ดี ผู้
จัดการก็ยังคงมีสิทธิเรียกร้องเช่นนี้

มาตรา ๔๐๒ ถ้าเงื่อนใจตั้งว่ามาในมาตราก่อนนั้นมิได้มี
ท่านว่าตัวการจำต้องคืนสิ่งทั้งหลายนั้นมาได้มาเพราะเขาเข้าจัด
การงารนั้นให้แก่ผู้จัดการ ตามบทบัญญัติว่าด้วยการคืนลาภ
มิควรได้

ถ้าตัวการให้สัตย์บันแก่การที่จัดเท่านั้น ท่านให้นำบท
บัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทนมาใช้บังคับ
แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๐๓ ถ้าผู้จัดการมิได้มีบรรพเจตนาจะเรียกให้ตัวการ
ชดใช้คืน ผู้จัดการก็ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องเช่นนี้

การที่บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย บำรุงรักษาผู้สืบสันดานเป็น
 ทางอุปการะก็ดี ถูกกลับกันเป็นทางปฏิบัติระก็ดี เมื่อกรณี
 เป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีเจตนาจะเรียก
 ให้ผู้รับประโยชน์ชดใช้คืน

มาตรา ๔๐๔ ถ้าผู้จัดการทำแทนผู้หนึ่งโดยสำคัญว่าทำแทน
 ผู้นอกคนหนึ่งไซ้ ท่านว่าผู้เป็นตุ๊กการคนก่อนผู้เดียวมีสิทธิ
 และนำฟ้องเกิดแต่การที่ได้จัดทำไปนั้น

มาตรา ๔๐๕ บทบัญญัติทั้งหลายที่กล่าวมาในสิบมาตราก่อน
 นั้น ท่านมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ถูกกลคนหนึ่งเข้าทำการงาร
 ของผู้อื่นโดยสำคัญว่าเป็นการงารของตนเอง

ถ้าบุคคลใดถือเอา กิจการของผู้อื่นว่าเป็นของตนเอง ทั้งที่รู้
 แล้วว่าตนไม่มีสิทธิจะทำเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าตุ๊กการจะใช้สิทธิ
 เรียกร้องบังคับโดยมูลตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๕, ๓๕๖, ๓๕๘
 และ ๔๐๐ นั้นก็ได้ แต่เมื่อได้ใช้สิทธิตั้งว่ามานี้แล้ว ตุ๊กการ
 จะต้องรับผิดชอบต่อผู้จัดการตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐๒ วรรค ๑

ลักษณะ ๔

ตกมิควรได้

12/10/2566
 มาตรา ๔๐๖

บุคคลใดได้มาซึ่งทรัพย์สินใดเพราะการที่

บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำเพื่อชำระหนี้ก็ดี ถ้าได้มาด้วยประการ
อื่นก็ดี โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ และเป็นทาง
ให้บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเสียเปรียบไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นจำต้อง
คืนทรัพย์สินให้แก่เขา อนึ่งการรับสภาพหนี้สินว่ามีอยู่หาไม่
นั้น ท่านก็ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อชำระหนี้ด้วย

บทบัญญัติอันนี้ท่านให้ใช้บังคับตลอดถึงกรณีที่ได้ทรัพย์สินมา
เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีได้เป็นขึ้น ถ้าเป็นเหตุที่
ได้สิ้นสุดไปเสียก่อนแล้วนั้นด้วย

มาตรา ๔๐๗ บุคคลใดได้กระทำการอันใดตามอำเภอใจ
เหมือนหนึ่งว่าเพื่อชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่าตนไม่มี ความผูกพันที่จะ
ต้องชำระ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นห้ามสิทธิจะได้รับคืนทรัพย์สินไม่

มาตรา ๔๐๘ บุคคลตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ไม่มีสิทธิจะได้รับ
คืนทรัพย์สิน คือ

- (๑) บุคคลผู้ชำระหนี้ อันมีเงื่อนไข บังคับ เมื่อก่อนถึง
กำหนดเวลานั้น
- (๒) บุคคลผู้ชำระหนี้ซึ่งขาดอายุความแล้ว
- (๓) บุคคลผู้ชำระหนี้ตามนำทศกรรม ถ้าตามควรแก่
อิทธิพลในสมาคม

มาตรา ๔๐๕ เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งมิได้เป็นลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปโดยลำคัญผิด เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ผู้ทำการโดยสุจริตได้ทำลาย ฤๅลบล้างเสียซึ่งเอกสารอันเป็นพยานหลักฐานแห่งหนี้ก็ดี ยกเลิกหลักประกันเสียก็ดี สิ้นสิทธิไป เพราะขาดอายุความก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้ไม่จำต้องคืนทรัพย์สิน

บทบัญญัติที่กล่าว มาในวรรค ก่อนนี้ไม่ขัดขวาง ต่อ การที่บุคคลผู้ได้ชำระหนี้นั้นจะใช้สิทธิได้เบียดเอาแก่ลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน ถ้าจะพึงมี

มาตรา ๔๐๖ บุคคลผู้ใดได้ทำการชำระหนี้โดยมุ่งต่อผลอย่างหนึ่ง แต่มิได้เกิดผลเช่นนั้น ถ้าและบุคคลนั้นได้รู้มาแต่แรกว่าการที่จะเกิดผลนั้นเป็นพ้นวิสัยก็ดี ฤๅได้เข้าบงกชขัดขวางเสียมิให้ เกิดผลเช่นนั้นโดยอาการอันฝ่าฝืนความสุจริตก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้นั้นไม่มีสิทธิจะคืนทรัพย์สิน

มาตรา ๔๐๗ บุคคลใดได้กระทำการเพื่อชำระหนี้ เป็นการอันฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายฤๅศีลธรรมอันดี ท่านว่าบุคคลนั้นหาอาจจะเรียกร้องคืนทรัพย์สินได้ไม่

มาตรา ๔๐๘ ถ้าทรัพย์สินซึ่งได้รับไว้เป็นลาภมิควรได้นั้น เป็นเงินจำนวนหนึ่ง ท่านว่าต้องคืนเต็มจำนวนนั้น เว้นแต่เมื่อ

บุคคลได้รับไว้โดยสุจริต จึงต้องคืนลามิควรได้เพียงส่วนที่
ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน

มาตรา ๔๑๓ เมื่อทรัพย์สินอันจะต้องคืนนั้นเป็นอย่างอื่น
นอกจากจำนวนเงิน และบุคคลได้รับไว้โดยสุจริต ท่านว่า
บุคคลเช่นนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินเพียงตามสภาพที่เป็นอยู่ และ
มีต้องรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายถูบบุบสลาย แต่
ถ้าได้อะไรมาเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อการสูญหายถูบบุบสลาย
เช่นนั้นก็ต้องให้ไปด้วย

ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าจะต้องรับ
ผิดชอบในการสูญหายถูบบุบสลายนั้นเต็มภูมิ แม้กระทั้งการ
สูญหายถูบบุบสลายจะเกิดเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์
ได้ว่าถึงอย่างไร ทรัพย์สินนั้น ก็คงต้องสูญหาย ถูบบุบสลาย อยู่
นั่นเอง

มาตรา ๔๑๔ ถ้าการคืนทรัพย์สินตกเป็นพื้นวิสัยเพราะสภาพ
แห่งทรัพย์สินที่ได้รับไว้ นั่นเองก็ดี ถูเพราะเหตุอย่างอื่นก็ดี
และบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าบุคคลเช่นนั้น
จำต้องคืนลามิควรได้เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน

ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าต้อง
ใช้ราคาทรัพย์สินนั้นเต็มจำนวน

มาตรา ๔๑๕ บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริตย่อมจะ
ได้ดอกผลอันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นตลอดเวลาที่ยังคงสุจริตอยู่
ถ้าผู้ได้รับไว้จะต้องคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อใด ให้ถือว่า
ผู้แนตลอยู่ในฐานะสุจริตจำเดิมแต่เวลาที่เรียกคืนนั้น

มาตรา ๔๑๖ ค่าใช้จ่ายทั้งหลายอันควรแก่การเพื่อรักษา
บำรุงอุปช่อมแซมทรัพย์สินนั้น ท่านว่าต้องชดใช้แก่บุคคล
ผู้คืนทรัพย์สินนั้นเต็มจำนวน

แต่บุคคลเท่านั้นจะเรียกร้องให้ชดใช้ ค่าใช้จ่ายตามธรรมดา
เพื่อบำรุง ซ่อมแซมทรัพย์สินนั้น ถ้าค่าภาระติดพันที่ต้องเสียไป
ในระหว่างที่ตนคงเก็บดอกผลอยู่นั้นหาได้ไม่

มาตรา ๔๑๗ ในส่วนค่าใช้จ่ายอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวมา
ในวรรคต้นแห่งมาตราก่อนนั้น บุคคลผู้คืนทรัพย์สินจะเรียก
ให้ชดใช้ได้ แต่เฉพาะที่เสียไปในระหว่างที่ตน ทำการโดยสุจริต
และเมื่อทรัพย์สินนั้นได้มีราคาเพิ่มสูงขึ้นเพราะค่าใช้จ่ายนั้นใน
เวลาที่ตน และจะเรียกได้ก็แต่เพียงเท่าราคาที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๑๕ วรรค ๒ นั้น ท่านให้นำ
มาใช้บังคับด้วย แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๑๘ ถ้าบุคคลรับทรัพย์สินอันมิควรได้ไว้โดย
สุจริต ^{12/}และได้ทำการดัดแปลงอุปชดต่อเติมขึ้นในทรัพย์สินนั้น

ท่านว่าบุคคลเช่นนั้นต้องจัดทำทรัพย์สินนั้นให้คืนคงสภาพเดิม ด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองแล้วจึงส่งคืน เว้นแต่เจ้าของทรัพย์สิน จะเลือกให้ส่งคืนตามสภาพที่เป็นอยู่ ในกรณีเช่นนั้นเจ้าของ จะใช้ราคาค่าทำดัดแปลงถูกต้องเดิม ฤ็าให้เงินจำนวนหนึ่งเป็น ราคาสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นนั้นก็ได้ แล้วแต่จะเลือก

ถ้าในเวลาที่จะต้องคืนทรัพย์สินนั้นเป็นพันวิสัยจะทำให้ทรัพย์สินคืนคงสภาพเดิมได้ ฤ็าถ้าทำไปทรัพย์สินนั้นจะบอบสลายไซ้ร ท่านว่าบุคคลผู้ได้รับไว้จะต้องส่งคืนทรัพย์สินตามสภาพที่เป็นอยู่ และไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นเพราะการดัดแปลงถูกต้องเดิมนั้นได้

มาตรา ๔๑๕ ในเรื่องลาภมิควรได้นั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ฝ่ายผู้เสียหายรู้ว่าตนมีสิทธิเรียกคืน ฤ็าเมื่อพ้นสิบปีนับแต่เวลาที่สิทธินั้นได้มีขึ้น

ลักษณะ ๕

ลเมิด

หมวด ๑

ความรับผิดเพื่อลเมิด

12/10/2566
มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจฤ็าประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น

โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี
อนามย์ก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินสุจริตหรืออย่างหนึ่งอย่างใด
ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำผิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา ๔๒๑ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่
บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๔๒๒ ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับ
แห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์ เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ
ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้น
เป็นผู้ผิด

มาตรา ๔๒๓ ผู้ใดกล่าวหาว่าเข้าแพร่หลายซึ่งข้อความอัน
ฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงฤทธิคุณ
ของบุคคลอื่นก็ดี ฤ็ว่าเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ฤ็ทาง
เจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่า
สินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิด
แต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หาก
ควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่า
ตนเองฤ็ผู้รับข่าวสาส์นนั้นมิได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วย

แล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้หนึ่งต้องรับผิดชอบ
ใช้คำสินไหมทดแทนไม่

มาตรา ๔๒๔ ในการพิพากษาคดีข้อความรับผิดชอบเพื่อลเมิด
และกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าศาลไม่จำเป็นต้องดำเนิน
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญาอันว่าด้วยการที่จะต้อง
รับโทษ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการที่ผู้กระทำความผิดต้องคำ
พิพากษาลงโทษทางอาญาฤไม่

มาตรา ๔๒๕ นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผล
แห่งลเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้าง

มาตรา ๔๒๖ นายจ้างซึ่งได้ใช้คำสินไหมทดแทนให้แก่
บุคคลภายนอกเพื่อลเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดเชย
จากลูกจ้างนั้น

มาตรา ๔๒๗ บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่าน
ให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๒๘ ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหาย
อันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำ
การงานที่จ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่ส่ง
ให้ทำ ฤในคำสั่งที่ตนให้ไว้ ฤในการเลือกหาผู้รับจ้าง

มาตรา ๔๒๕ บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็นผู้เยาว์ญาวิกลจริตก็ยังคงรับผิดชอบในผลที่ตนทำลเมิด บิดามารดา ญาติอุปนุมาล ของ บุคคล เช่นว่า นี่ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่น้ำที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น

มาตรา ๔๓๐ ครูบาอาจารย์ นายจ้าง ญาติบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตย์ก็ดี ชั่วครั้งคราวก็ดี จำ ต้อง รับผิดชอบร่วมกับ ผู้ไร้ความสามารถในการ ลเมิด ซึ่งเขาได้กระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่า บุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร

มาตรา ๔๓๑ ในกรณีที่กำลังกล่าวมาในสองมาตราก่อนนั้น ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๒๖ มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๓๒ ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยร่วมกันทำลเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันรับผิดชอบให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความที่ท่านให้ ใจตลอดถึงกรณีที่ไม่สามารถสืบรู้ตัวได้แน่ว่าในจำนวนผู้ที่ทำลเมิดร่วมกันนั้น คนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วย

อนึ่งบุคคลผู้ยุงส่งเสริมฤกษ์ช่วยเหลือในการทำลเมิต ท่านก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำลเมิตร่วมกันด้วย

ในระวางบุคคลทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่โดยพฤติการณ์ ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่น

มาตรา ๔๓๓ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์ฤกษ์บุคคลผู้รับเลี้ยงรักษาไว้ แทนเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาดูแลตามชนิดและวิสัยของสัตว์ ฤกษ์ตามพฤติการณ์อย่างอื่น ฤกษ์พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้น ย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังเพียงนั้น

อนึ่งบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น จะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ที่เร่าฤกษ์สัตว์นั้นโดยลเมิต ฤกษ์เอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร่าฤกษ์สัตว์นั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๔๓๔ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรือนฤกษ์สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี ฤกษ์บำรุงรักษาไม่เพียงพอก็ดี ท่านว่าผู้ครองโรงเรือนฤกษ์สิ่งปลูกสร้าง

นั้น ๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ ได้รับความ
 รมิตรวังตามสมควรเพื่อคุ้มครองมิให้เกิดเสียหายฉนั้นแล้ว ท่าน
 ว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนั้นให้ใช้บังคับได้ตลอด
 ถึงความบกพร่องในการปลูกปลูกค่าจนต้นไม้ถูกกอไผ่ด้วย

ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคข้างต้นนั้น ถ้ายังมีผู้อื่นอีก
 ที่ต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วยไซ้ ท่านว่า
 ผู้ครองดูแลเจ้าของจะใช้สิทธิไล่เบียดเบียนแก่ผู้อื่นก็ได้

มาตรา ๔๓๕ บุคคลใดจะประสบความเสียหายอันพึงเกิด
 จากโรงเรือนปลูกสร้างอย่างอื่นของผู้อื่น บุคคลผู้นั้นชอบ
 ที่จะเรียกให้จัดการตามที่จะเป็นเพื่อบำบัดคุ้มครองภัยอันตรายนั้น
 เสียได้

มาตรา ๔๓๖ บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนต้องรับผิดชอบใน
 ความเสียหายอันเกิดเพราะของตกหล่นจากโรงเรือนนั้น ๆ
 เพราะกิ่งข่างของไม้ตกในที่อันมิควร

มาตรา ๔๓๗ บุคคลใดครอบครองควบคุมดูแลยาน
 พาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้น
 จะต้องรับผิดชอบต่อ การเสียหาย อันเกิด แต่ ยานพาหนะนั้น

เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย ฤๅ
เกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ ใ้ บังคับได้ ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบ
ครองของตนซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้ โดยสภาพ ฤๅ
โดยความมุ่งหมายที่จะใ้ ฤๅโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย

หมวด ๒

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อลเมิด

มาตรา ๔๓๘ ค่าสินไหม ทดแทนจะพึงใ้ โดยสถานใด
เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความ
ร้ายแรงแห่งลเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้
เสียหายต้องเสียไปเพราะลเมิด ฤๅใ้ราคาทรัพย์สินนั้น รวม
ทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับใ้ใ้ เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ
อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย

มาตรา ๔๓๙ บุคคลผู้จำต้องคืนทรัพย์สินอันตนต้องเสียไป
เพราะลเมิดแห่งตนนั้น ยังต้องรับผิดชอบตลอดถึงการที่ทรัพย์สิน
นั้นทำลายลงโดยอุบัติเหตุ ฤๅการคืนทรัพย์สินตกเป็นแพ้ววิสัย
เพราะเหตุอื่นโดยอุบัติเหตุ ฤๅทรัพย์สินนั้นเสื่อมเสียลง

โดยอุบัติเหตุส่วนตัว เว้นแต่เมื่อการทำทรัพย์สินทำลาย ฤๅตก
เป็นพันวิสัยจะคน ฤๅเสื่อมเสียอื่น ถึงแม้ว่าจะมีใ้มีการ
ทำลเมิด ก็คงจะต้องตกไปเป็นไปอย่างนั้นอยู่เอง

มาตรา ๔๔๐ ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินอันได้เอาของเขา
ไปก็ดี ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินอันลดน้อยลงเพราะ
บสลายก็ดี ฝ่ายผู้ต้องเสียหายจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงิน
ที่จะต้องใช้ คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณ
ราคานั้นก็ได้

มาตรา ๔๔๑ ถ้าบุคคลจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ
ความเสียหายอย่างใด ๆ เพราะเอาสิ่งหรือทรัพย์สินของเขาไปก็ดี
ฤๅเพราะทำของเขาให้บสลายก็ดี เมื่อใช้ค่าสินไหมทดแทน
ให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้ครองทรัพย์สินนั้นอยู่ในขณะที่เอาไป ฤๅ
ขณะที่ทำให้บสลายนั้นแล้ว ท่านว่าเป็นอันหลุดพ้นไปเพราะ
การที่ได้ใช้ให้เท่านั้น แม้กระทั่งบุคคลภายนอกจะเป็นเจ้า
ของทรัพย์สินก็ตามสิทธิอย่างอื่นเหนือทรัพย์สินนั้น เว้นแต่สิทธิของ
บุคคลภายนอกเช่นนั้นจะเป็นที่รู้ยกเว้นแต่ตนฤๅมิได้รู้เพราะความ
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน

มาตรา ๔๔๒ ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิด

อย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ต้องเสียหายประกอบด้วยไซร้ ท่าน
ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๒๓ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

มาตรา ๔๔๓ ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหม
ทดแทนได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ
อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่ารักษา
พยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ที่นำมาหาได้เพราะ
ไม่สามารถประกอบกิจการนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลคนหนึ่งคนใดต้องขาดไร
อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซร้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่
จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา ๔๔๔ ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายถาวรนั้น
นั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป
และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการ สิ้น
เชิงฤๅแต่บางส่วน ทั้งในเวลาปัจจุบันนั้น และในเวลา อนาคต
ด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทคดี เป็นพื้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่า
ความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำ

พิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไข คำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๔๔๕ ในกรณีทำให้เขาถึงตาย ฎาให้เสียหายแก่ร่างกายฤอนามย์ก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหาย มีความผูกพัน ตามกฎหมาย จะต้องทำ การงารให้ เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือน ฤาดุสสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนให้ แก่บุคคลภายนอก เพื่อที่เขาต้องขาดแรงจรรอแน่นไปด้วย

มาตรา ๔๔๖ ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายฤอนามย์ก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอา ค่าสินไหม ทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ต้องสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาฤาได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่งหญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุศลธรรม แก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้

มาตรา ๔๔๗ บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตาม

ควรเพื่อให้ชื่อเสียงของผู้หนึ่งกลับคืนแทนให้ใช้ค่าเสียหาย
เท่าที่จำเป็นใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

มาตรา ๔๔๘ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลผิด
นั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหาย
รู้ถึงการลเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องให้ค่าสินไหมทดแทน ฤ
เมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันการลเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมีโทษตาม
ตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญา
ยาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้น
มาบังคับ

หมวด ๓

นรโทษกรรม

มาตรา ๔๔๙ บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วย
กฎหมายก็ดี กระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หาก
ก่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้อื่นไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบ
ให้ค่าสินไหมทดแทนไม่

ผู้ต้องเสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุ

ให้ต้องป้องกันโดยขอด้วยกฎหมาย จากบุคคลผู้ให้คำสั่ง โดยลเมื่อนั้นก็ได้

มาตรา ๔๕๐ ถ้าบุคคลทำบุบสลาย ฤ็ทำลายทรัพย์สินสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบับัดบับัดป้องกันอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณ โดยฉุกฉิน ท่านว่าไม่จำต้องให้ค่าสินไหมทดแทน หากความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุกยอันตราย

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย ฤ็ทำลายทรัพย์สินสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบับัดบับัดป้องกันอันตรายอันมีแก่เอกชนโดยฉุกฉิน ผู้นั้นจะต้องให้ค่าสินไหมทดแทน

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย ฤ็ทำลายทรัพย์สินสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะป้องกันสิทธิของตนฤ็ของบุคคลภายนอกจากอันตรายอันมีมาโดยฉุกฉินเพราะตัวทรัพย์สินเองเป็นเหตุ บุคคลเช่นนั้นไม่ต้องรับผิดชอบให้ค่าสินไหมทดแทนไม่ หากว่าความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุ แต่ถ้ายันตรายนั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของบุคคลนั้นเองแล้ว ท่านว่าจำต้องรับผิดชอบให้ค่าสินไหมทดแทนให้

มาตรา ๔๕๑ บุคคลให้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตน ถ้ามตาม พฤติการณ จะขอให้ศาลฤ็เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือให้ทันท่วงทีไม่ได้ และถ้ามิได้ทำในทันใด ก็ยังมีอยู่ด้วยการที่ตนจะได้

สมดังสิทธินั้นจะต้องประวิงไปมากฤตถึงแก่สาบสูญได้ไซ้ ท่าน
ว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนไม่

การใช้กำลังดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าต้องจำกัด
ครัดเคร่งแต่เฉพาะที่จำเป็นเพื่อจะบำบัดคุ้มครองภัยอันตรายเท่านั้น

ถ้าบุคคลผู้ใดกระทำการดังกล่าวมาในวรรคต้น เพราะ
หลงสันนิษฐานพลาดไปว่ามีเหตุอันจำเป็นที่จะทำได้โดยชอบ
ด้วยกฎหมายไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบค่าสินไหม
ทดแทนให้แก่บุคคลอื่น แม้ทั้งการที่หลงพลาดไปนั้นจะมีไว้
เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อของตน

มาตรา ๔๕๒ ผู้ครองอสังหาริมทรัพย์ชอบที่จะจับสัตว์ของ
ผู้อื่นอันเข้ามาทำความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์นั้น และ
ยึดไว้เป็นประกัน ค่าสินไหมทดแทนอันจะพึงต้องไว้แก่ตนได้
และถ้าเป็นการจำเป็นโดยพฤติการณ์ แม้จะฆ่าสัตว์นั้นเสียก็
ชอบที่จะทำได้

แต่ว่าผู้นั้นต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของสัตว์โดยมิชักช้า ถ้า
และหาตัวเจ้าของสัตว์ไม่พบ ผู้ที่จับสัตว์ไว้ต้องจัดการตาม
สมควรเพื่อสืบทอดตัวเจ้าของ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลทุ่งฮั่ว ซึ่งแยกออกจากตำบลวังเหนือ
ท้องที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ด้วยมณฑลมหาสารคามแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้
แยกตำบลวังเหนือ ท้องที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ออก
เป็นสองตำบลเรียกว่าตำบลวังเหนือและตำบลทุ่งฮั่ว และอยู่
ท้องที่อำเภอเดียวกัน ตำบลวังเหนือเดิมได้ประกาศใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้ว เหตุฉะนั้นก็เป็นอันได้ประกาศใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในสองตำบลนี้เรียบร้อยแล้วด้วย
ประกาศแต่วันที่ ๒๗ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
ข้างวงเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน หน้า ๒๑๒)

๓๒๕

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ในตำบลเขาขลุ่ย และตำบลกัลป์ใหญ่ ซึ่งแยกออกจาก
ตำบลหนองปลาหมอและตำบลท่าผา ท้องที่อำเภอ
บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ด้วยมณฑลราชบุรีแจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้แยก
ท้องที่ตำบลหนองปลาหมอและตำบลท่าผา ท้องที่อำเภอบ้านโป่ง
จังหวัดราชบุรี ตั้งขึ้นใหม่อีก ๒ ตำบล เรียกว่าตำบลเขาขลุ่ย
และตำบลกัลป์ใหญ่ อยู่ในท้องที่อำเภอเดียวกัน

ตำบลหนองปลาหมอ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถม
ศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ และ
ตำบลท่าผาประกาศแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้ว
เหตุฉะนั้นให้เป็นอันว่าตำบลเขาขลุ่ยและตำบลกัลป์ใหญ่ ซึ่ง
ได้แยกออกตั้งขึ้นอีก ๒ ตำบลนี้ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ กงเต็มแล้วด้วย

ประกาศแต่วันที่ ๒๘ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

12/10/2566

จงวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน ปี ๒๔๖๘)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

อาศัยอำนาจซึ่งมอบไว้ในพระราชบัญญัติมาตราข้างตวงวัด พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ขอประกาศ ให้มหาชนผู้สมัครใช้เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธี เมตริกทราบทั่วกันว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความ ประสงค์ของพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้น ให้บรรดาราชฎรพ่อค้า ผู้ซื้อขาย ซึ่งมีเครื่องชั่งตวงวัดตามวิธีเมตริก (อันยังมีได้มี คำรับรองของเจ้าพนักงาน) อยู่ในความปกครองของตนเพื่อใช้ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นในพาณิชย์กิจใด ๆ ปฏิบัติการดังจะ กล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ซึ่งไม่ได้ตรึงติดกับสถานที่และไม่ใหญ่โตเหลือเกินแล้ว ให้ผู้ เป็นเจ้าของฯ ผู้ปกครองนำไปยังสำนักงานกลาง ซึ่งตั้งอยู่ ณ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานสำรวจและทำการให้ คำรับรอง

(๒) บรรดาเครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด ตามวิธีเมตริก ที่ตรึงติดกับที่ๆ ใหญ่โตยากที่จะยกเคลื่อนที่ได้นั้น ให้ผู้เป็น เจ้าของฯ ผู้ปกครองแจ้งต่อสำนักงานกลาง เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้คำริห์ว่าจะควรสำรวจเครื่องนั้น ๆ โดยวิธีใด

(๓) ทั้งสองข้อนี้ให้ผู้นับเป็นเจ้าของฤๅษีปกครองเครื่องข่ง ดวง
วัด ตามวิธีเมตริกในท้องที่อันเกอ สามแสน บางชื่อ ดลิต และ
พญาไท จังหวัดพระนคร มณฑลกรุงเทพฯ ฯ ปฏิบัติภายใน
กำหนดแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
ประกาศมาณวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
กิติยากร

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน หน้า ๒๒๘)

ประกาศ

ใช้คุมเขาสัตว์ประกอบด้วยเครื่องแบบสีกาลี
กรมทหารรักษาวัง ของพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนสกลนี้เป็นต้นไป การแต่งเครื่องแบบ
สีกาลีกรมทหารรักษาวัง ฯ จะได้ใช้คุมเขาสัตว์ประกอบด้วยเสื้อ
เช่นเดียวกับกองทัพบก ส่วนคุมทองเหลืองอักษรพระบรม
นามาภิไธยย่อ ว.ป.ร. นั้น คงใช้ประกอบด้วยเสื้อขาว

กระทรวงวัง

ประกาศมาณวันที่ ๓๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘
เจ้าพระยาธรรมราชาภิรมย์คดี

เสนาบดี